STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10975

GEVETN

Itzik Fefer

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק פעפער — געוועטן

איציק פעפער

ג ע ו ע ט ן

קאָאָפּעראַטיווער פאַרלאַג „קולטור-ליגע“
קיִעוו — 1930

די ביבליאָגראַפישע פאַרצייכענונג פון דעם בוך און די שיפערן פאַר ביבליאָטעק-קאַטאַלאָגן זיינען אָפּגעדרוקט אין „צייטשריפט פון דרוק“ און אין דעם „קאַרטן-רע-פּערטואַר“ פון דער אוקראַיִני-שער בוך-פּאַלאַטע.

מעלוכע - טרעסט „קיִעוו - דרוק“.
2-טע דרוק. וואָראָווסקי-גאַס 42.
באַשט. № 4312. געדרוקט 2.500
$7^1/_2$ דר.-בויגן. קרייזליט 1122.

מיט היינטיקע אויגן

ס'איז שוין קלאָר נאָך די יאָרן פון זיג,
ס'איז שוין קלאָר און באשטעטיקט:
א צוג, ווען ער קומט אף א בריק,
ווערט ער מיט שטילקייט געזעטיקט.

א צוג, ווען ער קומט אף א בריק,
גייט ער וואָגיק, פארטראכט און פאמעלעך
און שפרייט זיינע רינגיקע רויכן אף וואסערן העלע,
און ווארפט זיינע רינגיקע רויכן
אף כוואלישע טעלער...

ס'איז שוין קלאָר פאר דער אויגיקער וועלט
און אפילע פאר בלינדע:

א צוג, ווען ער קומט אפן פעלד,
גייט ער שטענדיק געשווינדער.

א צוג, ווען ער קומט אפן פעלד,
איז מיט רויש און מיט ראש און מיט ווילדקייט,
און ווארפט זיינע ראשיקע רויכן אף פעלדישער מילדקייט,
און ווארפט זיינע רויכיקע וואָלקנס
אף וויצענער שטילקייט...
ס'איז שוין קלאָר פונעם אייז־יאם ביז דניעפּר,
ס'איז שוין קלאָר און באוויליקט:
א צוג, ווען ער קומט אין א סטעפּ
אף די רעלסן פון פרילינג,
פליט ער נאָך הייסער אף סטעפּישן רוקן,
האָט ער קיין צייט ניט די רעלסן באקוקן

מיט אויגן מיט גרויסע,
מיט רויטע לאמטערנס,
צי ליגט
אף די רעלסן
א נעכטיקער שטערן,
צי ליגט
אף די רעלסן
א הייַנטיקע שטערונג,
אן אלטע נעוויילע,

א בינטל מיט בלומען, —
דער צוג וויסט פון יאָגן!
דער צוג וויסט פון קומען!

ווי צו די אלע,
די אלע, וואָס שטערן
דעם צוג זיך באוועגן
און ליגן
אף זײַנע געשווירענע וועגן!
ער וועט זיי צעמאָלן,
דער צוג,
דער גערעכטער,
ער וועט זיי צערײַבן,
מיט זאפט און מיט בלוט
אף די פעלדער באשרײַבן,
פארשרײַבן,
פארקריצן
אף רעלסן אף ווײַטע,
אף רעלסן אף קאלטע:
אָט דער האָט דעם יאָג
פון די רעדער
פארהאלטן!..
און ווידער די ווערסטן, די סטעפישע, שלינגען
און לויפן נאָך הייסער און לויפן נאָך שנעלער,
אוןווארפן די רויכן, ווי שטאָלענע רינגען,
אף ווייצענער שטילקײַט,
אף כוואלישע טעלער...

צו די בויער

צו אלע, צו אלע, צו אלע מײַן רוף,
צו די, וואָס באַרוישן מיט האַמערס די לופט,

צו אלע, וואָס קענען זיך שפּאַנען אין שפּאַן
און קנעטן די לײַם פאַר מײַן היים, פאַר מײַן לאַנד,

צו די נאָר, צו די נאָר, צו די נאָר מײַן רוף!

ס׳האָט יעדערער זײַן כיין,
ס׳האָט יעדערער זײַן ברען,
זאָל יעדערער הייבן דעם שטיין,
וואָס ער קען!

צו יענע, צו יענע, צו יענע מײַן ליד,
וואָס ווערן פון מי און פון אומרו ניט מיד,

און טרײַהײַט מיט פרײַהײַט איז ניט נאָר קיין גראם,
א גראם און א קלאנג און אן אויסגעשריי סטאם,—
צו יענע, צו יענע, צו יענע מײַן ליד!

ס'האָט יעדערער זײַן כיין,
ס'האָט יעדערער זײַן ברען,
זאָל יעדערער הייבן דעם שטיין,
וואָס ער קען!

צו אלע, צו אלע, צו אלע מײַן וואָרט,
צו די, וואָס באזינגען די מי פון מײַן דאָר,

דעם בלי פון מײַן לאנד
און דעם גלאנץ פון מײַן שווערד,
צו די, וואָס באדעקן מיט יאָנטעוו די ערד,—
צו אלע,
צו אלע,
צו אלע מײַן וואָרט!

ס'האָט יעדערער זײַן כיין,
ס'האָט יעדערער זײַן ברען,
זאָל יעדערער הייבן דעם שטיין,
וואָס ער קען!

אזוי האָט געזונגען דער באס

אזוי האָט געזונגען דער באס:

שיינע באלקאָנען אין ליכטיקן צוויט,
טירן געשניצטע און מירמלנע טרעפּ,
האָבן, ווי היטער, די טירן געהיט
בראָנזענע לייבן מיט בראָנזענע קעפּ,
די טירן געהיט און די טרעפּ און די גאס...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

און הינטער די טירן פארכליופּעט מיט שײַן
גלאנצן געמאָלטע באגילדעטע ווענט,
זעען די גאסן, ווי ס׳גיסט זיך דער ווײַן,
ווי ס׳דרייען זיך פרויען אין שיקערע טענץ,
ווערן די פינצטערע גאסן אין קאס...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

א ריזיקער הילך האָט די גאסן געוועקט.
געבריט האָט א שארפער, א היציקער פראָסט,
זײַנען די שיקערע פרויען אוועק
און האָבן די בראָנזענע לייבן פארלאָזט.
געגאן איז פון שטעט און פון פעלדער א ראש...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

שמײַסן די קוילן, א קויל נאָך א קויל,
מערט זיך די בײַזקײַט אין לײַבישן בליק,
א קויל האָט דעם גיבער צעמאזיקט דאָס מויל,
א קויל האָט באַם צווייטן די גריווע צעפליקט,
ליגן די לייבן און שלינגען דעם האס...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

געווען איז א שווארצע, א הארבסטיקע נאכט,
אין הייך האָט געוווּנקען אן איינזאמער בליץ,
געקומען אין שטאָט איז די זעכצנטע מאכט.
האָבן לייבן די בראָנזן די לעצטע צעשפריצט...
און גאס האָט מיט פאָנען באגעגנט דעם גאסט...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

מיט רו איז געגאנגען דער צווייטער פארטאָג,
ס׳האָט קיינער דעם טויט פון די לייבן באקלאָגט,
דער אלטיטשקער שוימער פון נאָענטן הויף
האָט רעשטלעך פון בראָנזענע לייבן פארקויפט...
ס׳האָט ביליק געקויפט זיי דער אלטער יעוובאז...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

שיינע באלקאָנען אין ליכטיקן צוויט,
טירן געשניצטע און מירמלנע טרעפ.
ס׳כליופעט דורך פענצטער קאָמיוגישע ליד,
רויטינקע טיכלעך אף יונגיטשקע קעפ...
און סע רוישט און סע הילכט ארסענאלישע גאס...

אזוי האָט געזונגען דער באס.

רעמאָנט

...און ניט וועגן ציגל,
און ניט וועגן ליים, און
ניט וועגן היגע
באזונגענע היימען...

אף בויונגען בעט זיך
דער שאָטן פון יאָנטעוו,
און איבער די פלעצער
שפאנען רעמאָנטן...

דורך ריזיקע ראָסטן,
דורך אָפגרונטן טיפע,
מיר זייַנען מאטראָסן
און פירן די שיפן...

שוואַרציאַם און וואָלגע...
כוואַליעשער פלאַטער,
ס'הענגען אויף וואָלקנס
געסלעך מיט כאַטעס...

קינדהייט מיט יוגנט
אויף מײַלן צעהאַנגען,
צעשלײַדערט אויף צוגן,
צעשניטן אויף קלאַנגען...

קינדערשע יאָרן,
פרישקייט און ריינקייט,
ס'דאַרף מײַן זיקאָרן
אַזויפיל געדענקען!

כ'הענג איבער געסלעך
אין ברעגן פון רעמאָנטן,
כוואַליעס מיט וועסלעס
פלאָנטען זיך, פלאָנטען...

כוואַליעס פון יאַמען,
וועסלעס פון שיפלעך
שווימען צוזאַמען
אַרויס פון די טיפן.

וועסלעס דערמאָנען
שליופּקעס צעשאָסענע,
נאַכט און לעוואָנע
און רויטע מאַטראָסן.

כוואַליעס דערמאָנען
פאַרגעסענע שטימען,
בלוט פון די פאָנען,
בלוט פון די שווימערס...

ווײַטן צעבויטעטע
קוקן פאַרדראָסיק...
דורך וואַסערן ליטערע
זע איך מאַטראָסן...

— וואָס ליגט איר אַצינדערט
אין וואַסערן רוישיקע?
אײַערע קינדערלעך
זײַנען שוין גרויסינקע.

קינדערלעך אײַערע
האָב איך באַגעגנט שוין
צינדן די פײַערן,
בויען די געגנטן...

מיט בריגן מיט בלויע,
פון ווײַטן און נאָענטן,
שפּאַנען די בויער,
שפּאַנען רעמאַנטן...

שלאַנקע, ווי סאָסנעס,
כוואַליעשע קלאָרן,
ווײַטע מאַטראָסן
„פּאָטיאָמקין“, „אווראָרע“...

אוי, איך דערמאן זיך
געזאלצענע לופטן,
דרייסטע און בראָנזענע
פלעגט איר א רוף טון.

איינער ווי אלע,
פלעג א געשריי טון,
פלעגן די כוואליעס
צו שלאכטן זיך גרייטן...

... אלץ האָט געשוויגן
ארום אף די ברעגן,
אין שטויב איז געליגן
א טויטע די געגנט.

סע האָבן זאוואָדן
מיט שטויב זיך געוואָרגן,
מיט פינצטערע לאָדנס
און דאָרשטיקע גאָרגלען.

פאבריקן, זיי האָבן
געשטיקט זיך מיט פוסטקייט,
אין שפינוועבס באגראָבן
די שטאָלענע ברוסטן...

מאשינען, מאָטאָרן —
פארגליווערטע לאווע,
דאָס הארץ פון די יאָרן
פארלאָזט און פארזשאווערט...

מאָטאָרן פארשטומטע
אין שטויביקע בלוזקעס,
און אײַזערנער אומעט
אף אײַזערנע מוסקולן...

... אין נאָענטע וועלדער
אף שטריקענע רינגען,
ארבעטער עלנטע,
אלטע און יונגע,

געהאנגען פארצויגן,
מיט אויגן מיט קלאָרע,
מיט גלעזערנע אויגן
געקוקט אף מאָטאָרן...

מע דארף ניט קיין אָדעס,
מע דארף נאָר געדענקען,
דער טויטער זאוואָד איז
אן אייביקער דענקמאָל...

מע דארף נאָר, מע דארף נאָר
מיט האמערס, מיט פויסטן,
מיט אײַזערנע מאכנעס
דעם שטויב פון אים אויסטון.

מע דארף מיט די וועלדער
די אלטע זיך ראנגלען,
ווו ס'זײַנען די העלדן,
אף צווײַגן געהאנגען!

... און דאָרט, ווו סע קלויבט זיך
אף גראָזן די ראָסע,
און דאָרט, ווו סע הייבט זיך
דער רויך פון די סאָסנעס,

אף ברעגן, אף הויכן,
אף הונדערטער ווערסטן
זאָל שמייסן א רויך
פונעם קוימען פון העכסטן!

די שליאכן, די וועגן
און אלעס און אלעס,
מײַן לאנד און מײַן געגנט
אין שפאן פון די כוואליעס...

די כוואליעס, די טיפע
זיי יאָגן, זיי שלינגען
און שטיפן און שטיפן
מיט שיפן מיט יונגע.

ווי רײַטער געניטע,
אף כוואליעס מיר רײַטן.
פון שווארצקייט צעגליטער,
פון הימלען, פון ווײַטע

ווי ליכטיקע ראָסע
די שטערנדלעך טריפן...
מיר זײַנען מאטראָסן
און פירן די שיפן!

ס׳איז אָנהייב, ס׳איז ערעוו,
קינדערלעך טרײַע,
די בלומען, די נערוון
צושטײַער! צושטײַער!

היי יונגע, היי אַלטע,
פון זיבן ביז זעכציק,
די בלומען וואָס האַלט איר?
די הערצער אהערצו!

ברידערלעך העלע
אין יאמישע טיפן,
זײַט רויִק, מיר וועלן
דערפירן די שיפן.

אָ, קוקט ניט בערויגעז
אף אָנקום פון פרילינג,
מאטראָסישע אויגן
פון נידערן שטילע...

ניט קוקט אזוי פראָסטיק
פון יאמען, פון בלויע,
וואָס איר האָט געשאָסן
און מיר וועלן בויען...

ראשיקער געגנט,
אין זוניקן אָנטון!
איבער די ברעגן
שפאנען רעמאָנטן...

דאָרשטיקע קערפּערס,
פּליאַזשן איר יונגע,
יונגער געלעכטער
פון בלוטנדע לונגען...

נעכטיקע וווּנדן
פון שלאַכטן פאַרגעסענע,
וווּנדן פון וווּנדער,
פון ווינטערשע ווערסנעס,

וווּנדן אויף לונגען,
אויף פּלייצעס, אויף זייַטן,
וווּנדן פון יונגקייַט,
פון יאָגן, פון רייַטן...

היי, אויף די פּליאַזשן
הייס און פאַרפּאַליעט,
טויזנטער ראַשן
גיין פון די כוואַליעס.

ס'גייען פון סאָסנעס
אויסרופן אָפּטע:
— היי, איר מאַטראָסן,
יונגען, וואָס שלאָפט איר?

שטייט אויף, ווי איינער,
פון וואַסערן טיפע,
רויִקע, שיינע,
וואַרטן די שיפן...

בלייקע גערטנער,
שיפן באפארבטע,
ס'רופן איַיך, הערט נאָר,
טויזנטער ארבעטער...

ס'ווארטן די נעגרען,
ס'ווארטן אינדוסן
אף אײַערע זעגלען,
אף אונדזערע גרוסן...

אין לענדער דערשטיקטע —
צײַט שוין א מאָן טון!
מונטערע, שיקערע
גייען רעמאָנטן...

איז קוקט ניט בערויגעז
אף אָנקום פון פרילינג.
מאטראָסישע אויגן
פון נידערן שטילע.

ניט קוקט אזוי פראָסטיק
פון יאמען, פון בלויע,
וואָס איר האָט געשאָסן
און מיר וועלן בויען...

מאטראָסעלעך העלע
פון יאמישע טיפן,
זײַט רויק! מיר וועלן
דערפירן די שיפן!

העלדן

די ריַיטער, די העלדן מיט שווערדן פֿארהויבן,
די פֿערד אין געלויף מיט צעפּלאטערטע גריוועס,
איך זע זיי אצינד דורך די הײַנטיקע שויבן,
זיי שטייען, ווי דענקמאָלן ווײַטע, פֿארגליווערט...
. . . .

געגווג האָבן פֿערדלעך
די פֿעלדער
מערעזשעט
מיט קאָפּיטעס־טופּ און מיט סטעפּישן אימפּעט.
און ס'האָבן זיך ווערסטן
געציילעמט מיט מעזשעס,
און ס'האָבן די ווינטן
טשאסטושקעס
געגרימפּלט...

אראָפּ פֿון די פֿערד... אין דיזעלבע שינעלן
קאָלווירטן געשפּרייט
און זאוואָדן צעשטעלט דאָ,

מיט פּראָנטישע הענט, מיט די פֿינגער דיזעלבע
געדראפּעט אין העפּטלעך
א ליד וועגן העלדן...

ס'צעווייען זיך טעג פונעם וועג, ווי פּאַלאָווע,
און לידער
פון לעדער,
פון שטיין
און מעטאַלן

פארמעקן די מעזשעס פון דוירעס געכאָוועטע,
פארהילכן דעם דרעמל
פון שטרויענע
שטאַלן...

עס טרובען קיין טרובעס שוין מער ניט אף פעלדער,
און פערדלעך זיך שלעפן נאָך טראַקטערס געלאסן,
און נעכטיקע העלדן,
און הײַנטיקע העלדן
באַוואַרפן די פעלדער
מיט שטעט
און מיט גאסן...

די העלדן... זיי זייען איצט ווייצן מיט גערשטן,
די העלדן...
מע פויקט ניט אצינד אין די פויקן.
די העלדן...
זיי רוען ביז שאָס, ביזן ערשטן,
די העלדן...
זיי היטן די ביקסן, ווי אויגן...

— — — — — — — — —

איך זע זיי שוין איצטער מיט הײַנטיקע אויגן,
די ראָטעס, די ווײַטע אף בערג און אין ריוון,
די רײַטער, די העלדן מיט האמערס פארהויבן,
די פערדלעך אין שפאן מיט באַרויִקטע גריוועס...

פון די העכסטע שטאָקן

וועקנדיקער פײַער,
רופנדיקער, רויטער...
טרעפּעלעך פאַרשטויבטע
שפּין־געוועב ווי לאָקן...
כאַוער, דו געטרײַער!
גיב אַהער אַ לייטער,
כ'וועל זיך הײַנט אַ הייב טון
אויף די העכסטע שטאָקן!

כ'וועל זיך הײַנט אַ הייב טון
איבער שטעט און בריקן,
וווּ די וואָלקנס פּרירן,
אינעם בלויען פּלאָנטער,
און פון הייך פאַרטויבטער
וועל איך הײַנט אַ קוק טון,
ווי די טעג מאַרשירן
איבער בערג פון יאָנטעוו...

טויזנט מאָל געלויבטע
גייען טעג אין רייען,
זייער העכסטע הויכקייט
וויל איך הײַנט דערגרייכן,
גיט אַהער אַ לייטער,
כ'וועל זיך הײַנט אַ הייב טון,
כ'וועל מײַן לאַנד דערזעען
פון די העכסטע הייכן!..

צום קאפּיטאַן

ניט געוואקלט.
קאלט
און קלאָר
שווימט די שיף פון אונדזער דאָר...

אפן בריקל שטייסטו פעסט,
יעדער בליק
די ווײַטן
מעסט...
יעדעס וואָרט
אין גרויקײַט
גליט
פירן קאָנסטו, ביסט געניט!

ס׳האָט דער לערער פארן טויט
דיר אף יאָרנלאנג. פארטרויט
אי זײַן כאָכמע, אי זײַן שרויט,
אי דעם סאָד פון שטאָל און ברויט...
פירסטו איצטער קלוג און טיף
אונדזער שווערע יונגע שיף!..

האָסט גערופן:
ברודער, קום!
ס׳רינגלט
שוואַרצקייט
אונדז ארום,
ווילדע פיש פון פרעמדן ברעג
גיסן שוואַרצקייט אפן וועג...
אונדזער פלייש
איז יונג
און פריש,
גלאנצן אויגן בא די פיש...
אונדזער בלוט
איז יונג
און ריין,—
קלינגען בא דעם טויט די ציין.

רוף
און שאל—
און מ׳איז געגאן...
— — — — — —

בראוואָ, בראוואָ, קאַפּיטאַן!
קלוגע מענער אויף די בערג,
העכסטע
האָבן ניט באַמערקט,
ניט דײַן שיינקייט,
ניט דײַן מאַכט,—
אויף די בערג האָט מען געלאַכט...

בראוואָ,
בראוואָ,
ס'ליגט
דער ריז,
ס'ליגט דער לייב צו דײַנע פיס!

ריזן ריזיקע באַזיגט...
זייער גרויסקייט איז צעפליקט,
זייער כאָכמע ליגט פאַרקלעמט
אין די קייטן פון דער פרעמד,
ס'האָט דער יאַם אויף אונדזער ברעג
נעמען זייערע פאַרמעקט!

איבער אונדזער
דאָרף
און שטאָט
האָט מען פון די בערג געדראָט:
„זעט, סע לעשט זיך אונדזער זון,
און איר פירט די שיף צום גרונט".

קאפּיטאַן!
דו האָסט געפּאָלגט
אונדז,
די זין פון מי,
פון פאָלק!
איצטער הילכט דאָס גאַנצע לאַנד:
לעבן זאָל דער קאַפּיטאַן!

קאַפּיטאַן!
ס'איז שווימען שווער...
ס'פּרעסן הויכע יאַמען־בערג,
און פון ברעגן און פון רוים
שלאָגט מיט סינע און מיט שוים...
איבער
ווערסטן
פונעם יאַם
ברענט
און בלענדט
א ווײַסער פלאַם...
קראַפט און פולווער
איז פאַראַן —
פיר אונדז ווײַטער, קאַפּיטאַן!

ביזן הילך פון לעצטן שאָס
וועל איך בלײַבן דײַן מאַטראָס.

ניט געוואַקלט.
קאַלט
און קלאָר —
פיר די שיף פון אונדזער דאָר!

מיט הײַנטיקע אויגן

אָט גייט שוין, אָט איז שוין
דער דרײַצנטער מײַ,
ער שפּאַנט ניט באַזיגט,
ניט געבויגן,
ער שפּאַנט און ער פּאָדערט אַף אַלץ
און אָפּסנײַ
אַ קוק טון מיט הײַנטיקע אויגן...

אַ מעסט טון מיט הײַנטיקע אויגן דאָס לאַנד,
און לאָזונגען הייסע אַ לאָז טון אין גאַנג,
אַ לאָז טון אין דאָמנעס, ווו ס׳זידט דער טשוהון,
אַ לאָז טון אין הייכן, ווי ס׳קאָכט זיך די זון...
אַ לאָז טון אַ לאָזונג אין שטאָט און אין פעלד,
אַ לאָזונג אַ לאָז טון דער גאַנצענער וועלט...

אָט שפּאַנט אַף די שליאַכן
אַ ריי נאָך אַ ריי:
איינס, צוויי! איינס, צוויי!
פּטאַשעטשקאַ, פּטאַשקאַ, סאָלאָוויי!
לאָמיר די שווערדן שאַרפן!
מע דאַרף ניט, מע דאַרף ניט קיין לידער פון שניי,
פּלאַקאַטן אַף בראָנזע מיר דאַרפן...

דאָס דריַיצנטע יאָר נאָך אָקטיאבער שוין שפּאנט,
דער דריַיצנטער מיַי אינעם לעגינישן לאנד,
און ס׳איז שווער און ס׳איז ניַי,
און זעט, ווי ער פרייט זיך דער דריַיצנטער מיַי...
הערט, ווי עס קלינגט זיַין מעטאלישע שטים:
וואָס מאכן די שאכטעס דאָנעצער?
וואָס מאכט אוקראַינע?
וויַיסרוסלאנד?
און קרים?
די וועלדער?
די סטעפּעס?
די פעלצער?

עס שפּאנען די פעלדער א ריי נאָך א ריי:
איינס, צוויי! איינס, צוויי!
פּטאשעטשקא, פּטאשקא, סאָלאָוויי...

עס שפּאנען די פעלדער אין פלאן פון פּארזיי,
זאוואָדן — אין שפּאן פון געוועטן,
און ס׳לייגן זיך הרודעס אף פעלדער צעזייט,
ווי שורעס פון הייסע דעקרעטן...

מיט היַינטיקע אויגן א קוק טון אף אלץ:
אף לידער, אף מיידלעך, אף בימעס...
אף ריזיקע שאכטעס פון קוילן און זאלץ,
אף זשום פון פארשאָלטענעם פּרימוס...

מיט נאקעטע אויגן ארויס אין די שטעט,
אָן ברילן! אָן ברילן איז בעסער,
און ווען מען מע דארף, דאָ איז שענקען א גלעט,
און ווען מען מע דארף — איז א מעסער...

טו א קוק אף די גאסן, א קוק טו און זע:
עס גיין אף די שליאכן א ריי נאָך א ריי
און ס'הילכט א געזאנג,
א געזאנג, א געשריי:
פּטאשעטשקא, פּטאשקא, סאָלאָוויי...
איינס... צוויי...

איז ווער האָט די יאָרן צעוויינט אפן ווינט,
אין צימער, אין ווײַן און אין טרויער,
און ווער האָט די שענסטע מאנדאטן פארדינט
אף רופן זיך פּאָשעטע בויער...

ענטפערן פעלדער מיטן פעטן פארזיי,
שטאָטישע רויכן, וואָס פאלן ווי שניי,
ענטפערן האמערס פאר אונדז און פאר זיי
און בויער, ווי פּאָלקן,
א ריי נאָך א ריי

איינס! צוויי!
איינס! צוויי!

זאלפן

אין אטאקע

(לאָזונגען)

קאָפּשווינדל פון דערפּאָלגן.
(אי. סטאלין)

ניט קיין טאָפּאָלן זיך בויגן,
ניט קיין ווינט, ווי פייל פון בויגן,
טראָגט זיך איבער גאס.

היי, פּויליאקעס! היי, ליידאקעס,
אין אטאקע! אין אטאקע
קעגן פּוסט און פּאס!

איבער שטעט און איבער סטעפּעס
שפּרייט זיך, הייבט זיך אונדזער עפּאָס,
דונערט אונדזער טראָט.

אין אטאקע! אין אטאקע
קעגן דאכקעס, קעגן נאקעט,
קעגן קלויז און גאָט!

איז ווער שלעפּט זיך דאָרט פונהינטן,
וויפל שטארקע און געזונטע
שפּאנען ניט אין שפּאן!

בלוט פון פאָנען מאָנט און פלאקערט:
אין אטאקע! אין אטאקע
קעגן דעם בוריאן!

פון די בערגלעך ריטשקעס פליסן,
איבער דערפלעך לויפן גריסן,
לופטערן די לופט,

נו, קאָמביינען, זון און טראקטער,
אין אטאקע! אין אטאקע
קעגן באלעגוף!

רום און ליב אייך, מיינע רייען,
זאָל דער קאָפּ זיך ניט פארדרייען
אף די הויכע בערג.

בא דער גרענעץ זשאבעס קוואקען...
אין אטאקע! אין אטאקע
פאר דער גאנצער ערד!

אין א מוזיי

איך זאָג אײַך דעם עמעס:
צו אלטקײַט כ'בין טויב שוין,
איך האלט ניט פון טעמעס,
וואָס ליגן אין שטויב שוין...

איך זאָג ניט — ס'איז נייטיק
ארכיוון, מוזייען,
און זאָלן די סויטע
אין ווינקלען זיך שטייען.

און זאָלן זיך וויגן
פּאָרטרעטן בא טירן,
און זאָלן זיי ליגן
די אלטע פּאפּירן...

ס'וועט שעפּן א דיכטער,
אן אלטער פּראָפעסער
דערפארונג, געשיכטע
אף שפּיץ פונעם מעסער...

און קומען וועט שפּעטער
א דאָר פון די ווײַטן
און לייענען א בלעטל
פון בלוט און פון שטרײַטן...

און ס׳וועלן זיך אייניקלעך
גרויסן און פרייען,
וואָס ייִדעניוס הענגען
אף וועגט פון מוזייען...

און עפשער גאָר לערנען זיך
(ס׳ניט קיין ביזאָיען!)
בא צייַטן בא שווערינקע
שטרייַטן און בויען...

כ׳האָב ליב די מוזייען,
נאָר טויזנט מאָל ליבער
איז גאנג אין די רייען,
איז פעלדישער פיבער...

און וואָס קען זייַן בעסער
פון זון און פון ביימער?—
נאָר ס׳האָט א פראָפעסער
פארשלעפט אין מוזיי מיך...

א יונגער? אן אלטער?
כ׳וועל קיינעם ניט זאָגן,
און זאָל דער פארוואלטער
קיין רויגעז ניט טראָגן...

איך וויל ניט זייַן קריוודע,
זייַן קנייטש פון די ברעמען,
ער וועט אין ארכיוו דאָך
מיך נאָכדעם ניט נעמען...

די זאלן, די מיטן
איך וועל ניט באריידן,
די אלטקייט דאָ היטן
צוויי נאקעטע מיידן...

אף ווענט און איןווינקלען,
אין אלע פיר עקן
מאציייוועלעך טונקלע
און פערעצעס שטעקן...

אין אָוונטן קילע
מע האָט דאָ געכאָוועט
אי דינעזאָנס טפילן,
אי פרוגס מאָגנדאָוויד...

מענווירעלעך הויכע
און אלעס און אלעס,
דער עלטסטער פּאָרויכעס
און מענדעלעס טאלעס...

און ווידער דאָ פינקלט
דאָס זילבערנע רעמל, —
דאָס הענגט אין א ווינקל
מיין זיידע אורעמל...

איך פרעג אין מוזיי דאָ:
געוועזן זיינען שטרייטן,
אז ס'זאָל דאָ מיין זיידע
הירש לעקערט פארבייטן?..

א בעכערל ביאליקס
איז ליבער דאָ — כ'לאך ניט —
פון ריזיקע כוואליעס,
וואָס טראָגן די מאכנעס...

איז וואָס וועלן וויסן
די דוירעס, די ווײַטע,
פון שלאכטן, פון טפיסעס,
פון אונדזערע שטרײַטן?

און ווידער און נאָכעט
מיר מאָנען און מאָנען
פון אונדזער עפּאָכע
די שטאָלצע סימאָנים...

און זאָלן די ווײַטינקע
אייניקלעך זעען,
ווי דוירעס זיך בײַטן
אין ווענט פון מוזייען...

געמאָרע און סידער
און האָדעסלעך האָסטו —
און ווו זײַנען, ברידער,
די בלעטלעך פון „ראָסטא"?

כ'וועל גאנג מײַנעם העלן
בא שטויב ניט פארשקלאפן,
און זאָל ניט געפעלן
א פאָרשער מײַן שאפן!

א סאָף

ס׳איז נעפּל:
דײַנע רייד און דײַן ליבּ און די שמייכעלעך אַלע, די זיסטע,
איך ווייס, ווער דו ביסט און איך קען אים, דײַן בײַכיקן טאַטן,
איך קען אים און קען דיך, און אַלץ, וואָס דו רעדסט, איז אומיסטן.
ווען ס׳וועט רופן דער גלאָק אינעם פעלד, וועסטו, באָכער, פאַראַטן,
איך ווייס.

ס׳איז גאָרניט:
האָסט צעשטעלט אַזוי קלוג פון די ווערטער די בליציקע נעצן,
און סע פינקלט דײַן אויג און סע יאָגט, ווי א רויבער, דײַן
גרויסער שוואַרצאַפּל.
ס׳איז גאָרניט, ס׳וועלן בליִען די טעג, ס׳וועלן טראָגן זיך נעכט
איבער רוישיקע פלעצער,
און אומזיסט איז דײַן וואַרטן — וועסט קיינעם ניט, קיינעם ניט
כאַפּן!

ס׳איז קלאָר.

מע זאָגט:
ס׳וועט באַמערקן דאָס אויג, וועט א מוסקולנע האַנט פון דער
נעסט דיך א ריס טון,
דײַן איך, ווי א בלעטל א דאַרס, וועט די צײַט, אָט די שטרענגע,
פאַרמישן,
דײַנע רייד און דײַן ליבּ און די שמייכעלעך דײַנע, די זיסטע,
באַהאַלט! דעם עמ׳ס אַהער, אַף די נײַע, די ליכטיקע טישן!
א סאָף.

אף שטיקעס

די וואָלקנס, ווי מאַלפּעס,
זיך קרימען און דרייען,
עס רײַסן די זאַלפן
די וואָכן אפצווייען...

מיט בלוטיקע אייגעלעך
ווינקען די כמארעס,
און ס׳גרימפּלט דער שטייגער
אף אַלטע גיטאַרעס...

טשוהון־טעג געזונטע
פונוויַטן שוין בליצן,
אוועק איז דער זונטיק
אף קלויסטערשע שפּיצן...

אף מיסטישע מיטעס,
אין אַלטיטשקע שקראַבעס,
אין שווייסיקן קיטל
זיך וואַלגערט דער שאַבעס...

און ס׳טראָגן זיך מוטיק
און ס׳הילכן באַפעלן.
די טעג, אָט־די רו־טעג
צום ווענטל זיי שטעלן!

די טעג נאָר אין נעכטיקע
ביכער געפינסטו...
עס טראָגן זיך מעכטיק
דער מאָנטיק, דער דינסטיק...

א גליקלעכן שליטוועגס!
אין פריידיקע רויכן
זינגען די מיטוואָכס,
די דאָנערשטיקס אויכעט...

דעם שאבעס צעשאָסן!...
פארלוירן און זייַטיק
נאָך שלעפּט זיך דער יאָסעם,
דער קורצינקער פרייַטיק...

מיט בלוטיקע אייגעלעך
ווינקען נאָך כמארעס,
און ס׳גרימפּלט נאָך שטייגער
אף אלטע גיטארעס...

און ס׳קלינגען נאָך פלעשלעך,
עס פּאָכן נאָך ריטלעך,
און קאָרטן צעטעשלט
די דילן באשיטן...

עס פּייַפן נאָך פּאסן
אף ווייַבערשע רוקנס
און ס׳ליגט נאָך אף גאסן
א הוילע די צוקונפט...

און ס׳רוקט זיך פון ווינקעלעך
זשאווער און בליקן,
דארף מען איצט פלינקער נאָך
זאלפן צעשיקן!

מיר קאָנען אזוינע,
אזעלכע פארטרייבן,
און זעען ניט סוינע,
וואָס ליגט אין די לייבער...

וואָס ווינקט פון די ווענטלעך
מיט אלטע פאָרטרעטן,
דעם סוינע, וואָס פענטעט
מיט ניקעלנע בעטן...

וואָס האָט אונדזער ווערט שוין
געבויגן, געבראָכן,
מיט וואָרט און מיט שווערד און
מיט ציילונג פון וואָכן...

אין פלאם און אין פרידן,
אין גאנג אין פארדרייטן,
דעם שטייגער נאָך שמידן
פארזשאווערטע קייטן...

מיט ווערטער און קוילן —
מיר שטייען, ווי ריזן.
די הוילקייט, די פוילקייט
אף שטיקעס! אף שפיזן!

אין טעאטער

וואַרעמע שטערן,
אָן אָוונט אַ פרישער,
אַ נײַער טעאַטער מיט נײַע אַפישן.

ברענען די לאָמפּן
און לעמפּעלעך גלאַנצן,
זינגען אַרטיסטן און טענצערנס טאַנצן.

פון גאַסן און געסלעך
געיאָגט און געקומען,
די בענק און די לאָזשעס און אַלץ איז פאַרנומען.

אַ פריילעכע נאַכט
און פריילעכע שטערן,
גלוסט זיך דאָ אַלעמען זיצן און הערן.

נאָך וואָכן פון בויען,
נאָך אָוונטן מידע
זינגט מען שוין ווידער „קארמען" און „אַידע".

הודען די טרובעס,
וויינען די כאָרן,
דאכט זיך, אַידע איז עלטער געוואָרן.

דאכט זיך, קארמען איז געוואָרן שוין קילער,
דאכט זיך, די זינגערנס זינגען שוין שטילער.

קארמען און אַידע.
נאָכוואָס און פאר וועמען?
ווען וועלן קלינגען דאָרט אונדזערע נעמען?

אונדזערע נעמען ווען וועלן קלינגען?
טאנצן די טענצערס און זינגערנס זינגען.

מיר זיינען געקומען
פון געסלעך און שליאכן,
מיר פרעגן און פרעגן, און פידעלעך לאכן.

פייקעלעך באָמבלען
און ס'ציטערן פלייטן,
ווײנט א קלארנעט אין טעאטער אין ברייטן.

זיצן מיר אלע מיט שיין אף די ברעמען.
ווען וועלן קלינגען דאָ אונדזערע נעמען?

ווארעמע שטערן.
אן אָוונט א פרישער,
א נייער טעאטער מיט נייע אפישן.

זאלפּן

מעגן ווײַבער אַלטע
זידלען זיך און וויכערן,
אַלע מײַנע זאַלפּן
שיק איך הײַנט אין קיך אַרײַן...

היט זיך, יונגע טעכטערלעך,
אַלטע ווײַבער, היט זיך!
ס'וועלן מײַנע ווערטער זײַן
ביטערלעך און בליציק...

מומעניוס און פעטערלעך,
ראַטעוועט די הינדעלעך!
אַלע קיכן שמעטער איך,
אַלע קיכן צינד איך הײַנט...

אוי, די קיכן אַרן מיך
מיט די טעפּ און פּרימוסן,
מיט די דאַרע באַרלעך
פון דער באָבעס צימערן...

זייער סאָף דעם קאַלטן
ווי זאָל איך פאַרגיכערן?
אַלע מײַנע זאַלפּן
שיק איך הײַנט אין קיך אַרײַן!

בעט איך הײַנט אײַך פֿריִער
אלע קיכן עפענען,
זאָלן זאלפֿן פֿליִען,
זאָלן זאלפֿן טרעפֿן הײַנט

אין די גרויע שויבן,
אין די שווארצע קייווערלעך,
זאָלן זיי צעשטויבן
רויכעדיקע אײווועלעך!

זאָלן זיי צעקנאקן
אָט די טעפּ, די נימעסע,
זאָלן זיי צעהאקן
אין דער ערד די פּרימוסן!

אין די ברייטע ביטן,
אין די ווינקלען קילע,
וווּ די ווײַבער היטן
(טאָמער, כאס־כאָלילע,

וועט די מאכט ניט סטײַען)
קעראָסין זאָל קלעקן...
ווער וועט דעמאָלט לײַען?
ווער וועט דעמאָלט שטעקן?

זאָלן זאלפֿן צילן
אינעם גיפּט פֿון בליקן!
פּענטעס פֿון רעכילעס
זאָלן זיי צעפּליקן!

זאָלן זיי צענעריקן
פּליאָטקעס פֿון די שכײנעס,

זאָלן וואָכן בערדיקע
ווערן קלאָר און ריינער!

זאָלן זאלפּן רעגענען,
רעגענען אָן אופהער,
איבער נײַע וועגן הײַנט
זאָלן רויכן לויפן!..

שוין גענוג אינצווייען
בייגן זיך און מאַטערן,
זאָלן פרויען גייען
אַרבעטן אין ראַט אַרײַן!

איבער כורוועס־אויוונס
שוין גענוג צו ציטערן,
זאָלן פרויען לויפן
לויפן אין נאַרפּיט אַרײַן!

שוין גענוג צו קלאָגן,
וויינען אף די יאָכן,
זאָלן פרויען טראָגן
ציגל דער עפּאָכע!

רײַסט אַראָפּ די טיכלעך,
מעקט אַראָפּ דעם זשאַווער,
יעדער, יעדער קיכנע
מיטן לאַנד זאָל פראַווען!

לאָמיר הײַנט באַפרײַען
מיט אַ קאָל אַ זיכערן:
אַלע שאַרפסטע קוילן
שיקן הײַנט אין קיך אַרײַן!

זײַט פֿאַרשאָלטן!

... אויגן צוויי, ווי לאָמפּן ברענען,
אױף מײַן פּנים
אױף מײַן שוואַרצן.
... כ'גיי אַרום
ווי אין אַ גענעם,
מיט אַ רויטער
קויל אין האַרצן.

גאַסן דרייען זיך
און פֿינקלען,
און מע פֿירט מיך
ווי אַ בלינדן,
און זיי ווײַזן און זיי ווינקען:
זעסט די גאַס
„אונטער־די־לינדן".

און מע פּינטלט,
און מע טײַטלט,
און מע הייבט זיך,
און מע גרויסט זיך,
זעסט:
ווי ס'ברענען דאָ די ווײַטן.

זעסט:

וי ס׳גלאַנצט בא אונדז

דער דרויסן!

הערסט:

וי ס׳קלינגען דאָ די נעמען!

— „ווּ איז שענער און בא ווּעמען?"

— „זעסט די גאַסן, זעסט די קראָמען?"

ווייסט דער טײַוול זייער נאָמען!

ווערט מיר ענג

אַף שליאַך אַף ברייטן,

און סע ווילט זיך

א געשריי טון:

שיינע

גא־א־אס

„אונטער־די־לינדן"

ווער צעפּלאַצט

און ווער פארשוווּנדן!

און מײַן בלוט צעשרײַט זיך טאַקע.

כ׳טו א קוק:

איך בין גאָר נאַקעט!

אוי, ס׳א טאָעס,

אוי, ס׳א טאָעס:

מײַן שינעל אַף מיר ניטאָ איז,

כ׳האָב אים לאַנג געלאָזט אין שטעטל

מיט די לײַז און מיט די העמדער.

כ׳בין אליין בא זיך א פרעמדער.

א ציגאַר א גראָבן כ׳רויכער,

ס׳וואַרגט דער קאָלנער מיך

דער הויכער.

ס׳דריקט מײַן קאָפּ מיר
דער צילינדער.
ס׳פּרעסט דער פראק מיר
מײַנע גלידער.
און די גלידער דרימלען,
דרימלען,
כ׳גיי ארויס
און זוך א ברודער
אונטער שווארצע פרעמדע הימלען...

כאַטש א פרײַנט,
א פרײַנט א ווײַטן
אין צעריסן אלטן אָנטון
מיט אן אומרו א פארשײַטן.

א געשריי טון
און א מאָן טון:

ס׳איז צו שיין דאָ,
ס׳איז צו בלוי דאָ,
זאָל די שטאָט
זיך טון א הוידע
און א הודע!
צײַט שוין!
צײַט שוין
הערצער,
קעפּ
און ביקסן ברענען,
פעטע דײַטשן,
רײַכע דײַטשן
אף בערלינער סטויפּעס
הענגען!

הענגען, הענגען הויך די שטערן,
מענטשן פרעמדע גייען, גייען,
דאכט זיך, אז די שטערן זעען,
דאכט זיך, אז די גאסן הערן,
און די גאסן, דאכט זיך, זאָגן:
„ביסט א בלינדער, — גיי צו בלינדע,
דאָ איז דײַטשלאנד, ס'איז בערלין דאָ!"
פלוצלינג הער איך ערגעץ ברומען:
„ניט אהער ביסטו געקומען!
ס'איז דײַן פאָלק אין די פאבריקן,
די מאשינען
זויגן,
זויגן,
און די רעדער
וויקלען,
וויקלען
לעצטע פײַערלעך פון אויגן".

— — — — — — — —

ס'איז צו שיין דאָ,
ס'איז צו בלוי דאָ!
זאָל די שטאָט
זיך טון א הוידע
פארבן שיינע,
פארבן זיסע —
ס'איז א קייווער,
ס'איז א טפיסע!
אָטעם מײַנער,
אָטעם פרײַער!
פראק אראָפ
און פראק צעריסן!
דעם צילינדער אפן פײַער!

כ׳לויף צו ווערינג,
צו
נײַ־קעלן.
ס׳וועט נאָך העלן!
ס׳וועט נאָך העלן
דאָרט, ווו טונקלער זײַנען שײַנען,
דאָרט,
ווו נויט און הונגער ברומקען,
דאָרט,
ווו הענט און אויגן טײַנען
מיט דער מאכט פון טויט און אומקום.
— — — — — — — — —
כ׳יאָג אהינצו,
כ׳פאָר א מידער.
אווטאָס,
באנען
און טראמוויײַען!
פירט מיך אָפּ צו מײַנע ברידער
און פון דאָרטן וועל איך שרײַען,
שרײַען,
ברעכן
און צעשטערן.
ס׳וועט מײַן קאָל
די הימלען
שפאלטן!
פרעמדע זון
און פרעמדע שטערן,
גלאנץ פון רײַכקײַט
און וויטרינען —
זײַט פארשאָלטן,
זײַט פארשאָלטן,
אויב איר קאָנט מײַן פאָלק ניט דינען.

דער לעצטער דאָר

א מאטאָנע מײַן רײַכן
פעטער אין אמעריקע.

איך בין בא אײַך קײנמאָל ניט געװען,
איז שװער מיר װעגן אײַך צו רײדן;
ס'הענגט געװיס נאָך בא אײַך די זון,
װאָס האָט געװארעמט אײַער זײדן.

ס'איז נאָך ניט פארטיק אונדזער שיף
א לאָז טון זיך אף װײַטע יאמען,
שרײַב איך אײַך דערװײַל א בריװ,
א שטילן בריװ אין שטילע גראמען.

איך װײס, אין רו פון הױכע װענט
דערטראָגט איר רױק אײַער לעבן,
קײן אומרו האָט אײַך ניט געברענט,
קײן פײַער האָט אײַך ניט געטריבן.

ס'איז אײַער גאס פארפלײצט מיט שײַן,
פארבלענדט זי אײַך די זאטע אױגן,
איר האָט גענוג אי ברױט אי װײַן
און זײַנט געװױנט די פלײצעס בױגן.

אויב ערגעץ לעבט אין אײַך א פּלאַם,
איז קאַלט דער פּלאַם, ווי די לעוואָנע,
נאָר מירן שפּאַלטן אײַער יאַם,
און יעדן ברענגען א מאַטאָנע.

ס'איז נאָך ניט פאַרטיק אונדזער שיף
א לאָז טון זיך אף ווײַטע יאַמען,
שרײַב איך אײַך דערווײַל א בריוו,
א שטילן בריוו אין שטילע גראַמען.

מיר האָבן פרײַנט אין אײַער לאַנד,
נאָר זיי וועל איך אצינד ניט שרײַבן;
אין אײַער פאַל, אין אײַער שאַנד
אינײנעם וועלן מיר אײַך טרײַבן.

און פליט אף מאָטאָס, פליט צופוס,
און זאָל אײַך גרינג זײַן אײַער פאַלן,
מיר טראָגן אײַך א הייסן גרוס
פון טולער שנײיִקע וואָקזאַלן.

איר האָט געהערט אמאָל פון זיי
(איך וואָלט אף גאָר זיי ניט פאַרביטן),
מיר וועלן ברענגען טולער שניי
און אײַער פרייד מיט אים פאַרשיטן!

איר בלאָנקעט אום פון גאַס צו גאַס,
אף געלע ליפּן טויטע שלעסער,
און אײַער הארץ גייט אויס פון קאַס,
אין אײַער האַנט — א גרייטער מעסער.

ווי קאָנט איר זען, ווי מע בויט,
ווי ס׳ברענט די זון אין סטעפּ אין קאַלטן?
איר זײַט פֿון לאַנג, פֿון לאַנג שוין טויט,
מ׳האָט נאָר פֿאַרגעסן אײַך באַהאַלטן.

מיר ליגן שטאָלץ דעם ערשטן שטיין
אין לאַנד אין פּראָסטיקן, אין שטילן,
און שטומפּיק זײַנען ב׳אײַך די ציין,
איר קאָנט אפילע שוין ניט בילן.

איר ליגט זיך שטיל און רויִק דאָרט,
אין קאַנט אין ראַשיקן און בלינדן,
אפילע דאָרט איז אונדזער וואָרט
אין הערצער טויזנטער צעצונדן.

באַם אַלטן פּאָרעץ בייזע הינט
אין אַלע הויפן אף די קייטן,
נאָר גיך, נאָר גיך א מאָסקווער ווינט
וועט אײַך אף יענער וועלט באַלייטן.

ווי קאָנט איר זען ווי מע בויט,
ווי ס׳ברענט די זון אין לאַנד אין קאַלטן?
איר זײַט פֿון לאַנג, פֿון לאַנג שוין טויט,
מ׳האָט נאָר פֿאַרגעסן אײַך באַהאַלטן.

ס׳איז אײַער שימלדיקער טײַך
מיט שטויב פֿון איינזאַמקײַט פֿאַרשאָטן,
ס׳איז אונדזער יאָנטעוו ניט פֿאַר אײַך,
פֿאַר אײַך איז אונדזער פֿרייד פֿאַרבאָטן.

ווידער ווינטער

ווידער ווינטער אי דאָ שוין, אי דאָרט,
א שניי פאַלט א קילער אפסניי.
וואָס־זשע קלינגט אזוי ווארעם דאָס וואָרט,
דאָס ראשיקע וואָרט —
שאנכיי.

זײַנען ווינטערדיק הײַנט מײַנע טריט,
גלוסט זיך יאָגן אהער און אהין,
נאָר סע ברויזט אזוי גרויזאם דאָס בלוט,
דאָס פארגאָסענע בלוט
אין נאנקין.

ס'האָט נעכטן געווארעמט די זון,
און איצט פאַלט שוין ווידער א שניי,
פאר אלץ, וואָס איז דאָרטן געווען,
טוט אזוי וויי.

מישט זיך די נעכטיקע פרייד
מיט הײַנטיקן בלוט פון נאנקין.
מײַן הארץ, ווי א באָמבע איז גרייט
א פלי טון אהין...

כ'וואָלט דעמאָלט געטון א געשריי,
און ס'וואָלט דעמאָלט צעיאָגט זיך מײַן שווערד.
ניט אין זון, ניט אין רויך, ניט אין שניי,
נאָר אין בלוט וואָלט געשווומען די ערד.

.1927

גיך איז מײַ

א טאָג, א וואָך.
און גיך איז מײַ.
סע שמעקט מיט פרילינג און מיט דאָרעם,
נאָר ווײַט אין גאָענטן קיטײַ
איז רויש, איז ראש,
איז בלוט
און שטורעם.
איך האָב זי ליב, די פרישע שאָ,
די שאָ פון אומרויִקןווארטן,
ווען אלץ איז דאָ,
און ס'איז ניטאָ,
און אלץ קומט אָן אין רויך פון שלאכטן.

די שמאָלע אויגן זעען ווײַט
אונטערן רויך פון טונקלע ברעמען,
די קויל איז גרייט
און פליט פארשײַט,
און טרעפן קאָן זי...

— — — — — — —

ווער ווייסט ווּעמען?...

— — — — — —

נאָר טרעפן וועט זי פאָרט אהין,
ווו מ'האָט דעם וויי אזוי געצויגן;
און היט זיך, לאָנדאָן און פעקין,
פאר יענעם ברויז פון שמאָלע אויגן!

מאַרט, 1927 י.

דרײַ מאָל באוואָרנט

נאכט.
שפּעט.
נאכט, שפּעט.
שלאָפן די וועלדער, שלאָפן די שטעט.
זומער.
צימער.
עמעצער רעדט.
עמעצער רעדט. ווער רעדט אזוי שפּעט.

די פענצטער פאַרמאַכט, פאַרשלאָסן די טיר.
ווער רעדט עס באַנאַכט צו מיר?
ס׳גייט אַ קאָל פון יענער זײַט שוועל,
ס׳רעדט, ס׳רעדט מײַן אַלטער שינעל.
מײַן אַלטער שינעל פון טאָג און נאַכט
אין גרויסן שלאַכט.

מײַן אַלטער שינעל אין ווינקל הענגט,
ער האָט זיך נאָך רויק פאַרבענקט.

זאָגט דער שינעל צו מיר אַזוי:
אין צימער איז שטיל, אין צימער איז גרוי.
נאַכט און רו,
איך און דו,
דאָ איז לאַנגווײַליק, דאָ איז שווער,
הער, ווי ס׳רוישן די לענדער, הער!

הער, ווי סע יאָגן די הערצער געשווינד,
זע, ווי סע גרייט זיך קייט און קינד,
זע, וויפל נעצן מע שפינט און מע שפינט,
זע, ווי דאָס ראַטנלאַנד בליט און גרינט,
זע, וויפל נעצן מע שפינט און מע שפינט —
שלאָף
ניט
אַצינד!
און ס׳טוט זיך אַ ריס פונעם אָרט מײַן שינעל,
אַ יאָג פון דער שוועל,
ער טוט זיך אַ שטעל,
און שרײַט צו מיר דול, און שרײַט צו מיר העל:
זע, ווי סע גרייט זיך די גאַנצע וועלט.

— קום אין פעלד!
— קום אין פעלד!

זאָג איך צו אים:
רויִק זײַ,
מײַן לאַנד איז באַוואָרנט מיט הערצער און בלײַ,
און יעדער ווערסט און יעדער סטעפּ
איז דרײַ מאָל באַוואָרנט מיט אונדזערע קעפּ.

זאָג איך צו אים:
מיר האָבן גערוט,
ווײַל ס'האָט אונדזער לאַנד ניט געדאַרפט אונדזער בלוט,
ס'וועט קומען די צײַט, ס'וועט קלינגען די שאָ,
וועסטו מער שוין ניט הענגען אין ווינקל אָט־דאָ,
וועסטו ליגן אַף פּלייצעס פון איינעם אַ העלד
אַף רויִקן פעלד,
אַף בלוטיקן שניי,
מיטן העלד וועסטו זײַן, ווי ברידער, ווי צוויי.
הענגט אַף מײַן פענצטער אַ נאַכטישער צווײַג,
ליגט בײַ מײַן פענצטער אַ בלײַיקע ערד.

דער שינעל שווײַגט,
דער שינעל הערט,
ווי סע פליט, ווי סע דרייט זיך
און דרייט זיך
די ערד,
ווי פרי און שפּעט,
ווי פרי און שפּעט
גרייטן זיך אונדזערע פעלדער און שטעט.

פון לענע ביז וואָלגע, פון אײַז־יאַם ביז דניעפּר
גרייטן זיך טויזנטער, טויזנטער קעפּ!

גרוזיע

.1

הייסע בערג און קאלטע טאָלן,
גרוזיע!
גרוזיע!
שיינער קאנט!
סאקליעס, ביימער און אַולן
האָט צעזייט דאָ
אין די טאָלן
א געניטע פעסטע האנט.

ווער וועט איצט אין גרוזיע בלאָנדזען?
בערג...
און בערגעלעך...
מע קאָן זיי...
ס'איז דער דרויסן קלאָר און ברייט,
ס'האָט די זון מיט ווייכער בראָנזע
ווייטע שעטעכן פארשפרייט...

זון
אונ פעלדז
אונ בערג
אונ טאָל, אונ
שטענדיק הילכט
אונ שטענדיק רופט,
אונ, ווי מילן, ווינטן מאָלן
די צעגליטע קלאָרע לופט.

סעדער ווײַטע,
סעדער ברייטע,
בלויקײַט הוידעט
זון אונ רוים,
הויכע טאָפּאָלן צעזייטע
האָבן וועג אונ טעג באזוימט...

קלינגט
דער ווינט
מיט העלע שווערדן,
ליפּט דער ווינט
אונ מאָלט אונ מעקט,
אונ ווי יונגע שלאנקע פערדלעך
טופּען טאָפּאָלן באם וועג...

אף די קעפּ פון ווײַסע כאטעס,
ווי פּאפּאכעס, דעכער ליגן,
יונגע זין
אונ אלטע טאטעס
איבער טאָפּאָלן זיך וויגן,
איבער טאָפּאָלן צעהאנגען
האָט דער פײַנט זיי אף א שטריק.

זײַנען
יאָרן
זיך צעגאנגען
נאָך געשלעג
און נאָך געראנגל,
הענגען זיי נאָך
דאָרט
צעהאנגען
מיט א בײַזקײַט
אינעם בליק.

יאָרן לאנג אין ווי געלעגן,
גרוזיע! גרוזיע!
בלוי און בערג...
אונטער זונען גרוי און שווער
האָט געהוידעט זיך איר וויגל
אף דער פליִענדיקער ערד,
ווי א טרונע אין די בערג...

הויכע שנייען דרימלען, גלאנצן
אף די בערג־שפּיצן פון קאנט,
און קינזשאלן הוליען, טאנצן
אין א דראָענדיקער האנט,
זונען גליִענדיקע, העלע,
זײַנען אָפּגעגאן מיט בלוט,
און אף דוירעסדיקע פעלדזן
האָבן וואָלקנדלעך גערוט.

...איז געגאן אזוי א גאנג,
ביז דער סוינע, ווי א שלאנג,
האָט די גרוזיע־בערג באריגנלט
מיט א דויערדיקער שלאכט...

האָבן
בליצן
זיך צעשפּרונגען
אף די לײַוונטן פון נאכט...
זײַנען טאָפּאָלן געפלויגן
די צעהיצטע
פערד אנטקעגן,
און א פלאקער האָט פארצויגן
אלע בערג
און אלע וועגן...

ווי די רעדער איבער בריקן,
האָבן שלאכטן זיך געוויקלט,
ס׳זײַנען בערג געווען די הײם,
בייזע קראָען פלעגן פּיקן
טויטע אויגן מיט געוויין...

לאנגע ווינטערס,
לאנגע זומערס
האָבן ווײַבעלעך געווארט
און געגרייט זיך הייס און צארט
און געקוקט אף ווײַטן בארג...

...זון
און פעלדז
און בלוי
און בלומען...

האָבן פעלדזן זיך פארטראכט:
— ווען די מענער וועלן קומען
וויסט דער טערעק און די נאכט...

טעג אנטלויפן,
טעג פארשייטע
ס'איז אין גרוזיע ווידער שטיל.
לויפט דער טײַך פון בערג, פון ווײַטע,
לויפט און דרייט א נײַע שפיל...

נײַע לידער אין די וויגן,
נײַער זילבער אין די בערד,
אין די שטאלן רוען פערד,
דער,
וואָס איז
אין טאָל
געלעגן —
בויט
די צוקונפט
אף די בערג!

רײַך איז גרוזיע שוין מיט ברייטקייט
און מיט קלאָרקייט און מיט זון,
נאָר דיווילדקייט די צעשפרייטע
מעסט און פרעסט און פרעסט מיט ווייטיק
דער בעטאָן און דער טשוהון...

נאָר מיט שיינקייטן צעזייטע
איז זי רײַכער נאָך פון רײַך...
פלינקער
אומרויִקער
טײַך
שלאָגט
פון בערג
מיט בײַטשן שווערע.

ס'איז זײַן וואסער
הויך
און קלאָר.
רײַסט דער טאנצנדיקער טערעק
זײַנע ברעגן פאר די האָר...

איבער
אלע
גרוזיעס
טײַכן
שטיפט זײַן קלינגענדיקע שטים,
דרייט זיך
טערעק,
בלישטשעט,
גלײַך ווי
שפּיגלען ברעכן זיך אין אים...

בלינדע אייגעלעך פון שויבן
בלינדלען, בלענדלען נאָך די נעכט,
שטערן קילע, ווײַסע טרויבן
פאלן רײַפע אף דער ערד...

טרויבן בליִען
וױנטן שאלן,
לידער יאָנטעוודיקע
פאלן
אף די סאקליעס,
אף די שטאלן.
נאָר די ביימער שטייען שטום.
ווי גרוזינישע קינזשאלן,
הענגען צווײַגן אומעטום...

סטאָפּ! געגוג! עס איז שוין קלאָר:
ס׳וועט א קריטיקער זיך וויצלען,
פּונקט אזוי ווי פעפער איציק,
האָט באַזונגען שוין זײַן דאָר
כאַווער פּושקין פלינק און בליציק
נאָך צוריק מיט הונדערט יאָר!..

זאָל ער פלאַפלען! זאָל ער... כ׳פלי!
ס׳איז די צײַט אזא מין פלינקע,
ווען פּאָעמע מ׳האָט אָט־די
נאָך געקלאַפּט אף מײַן מאשינקע,
האָבן בליציקע טראַמווײַען
מיך געטראָגן פון מײַן גאס,
כ׳האָב געכאַפּט א העפט א נײַעם
און אנטלאָפן קיין דאָנבאס...

שטראָמען
יאָגן,
ווי טאבונען,
איבער דורכזיכטיקער ברייט,
ס׳האָט א הויך מיט טויזנט זונען
איבער גרוזיע זיך צעשפּרייט...
סטאָפּ!

געגוג אף וועגן ברייטע...
שטעל זיך אָפּ!
געגוג געשפּאַנט!

...ס׳איז א גרוזיע דאָ א צווייטע!
גרוזיע!
גרוזיע!
גרויער קאַנט!

.2

ווער־זשע איז זי אָט די גרוזיע ?
ווער־זשע זײַנען די קאזבעקן ?
ניט קיין שטאָט און ניט קיין שטעטל,
ניט קיין כוטערל אפילע...
ס׳איז אזוי א גרויל׳עך ווינקל,
ס׳איז אזוי א ביסל עקל,
וואָס די שטאָט האָט אויסגעשפּיגן
אף די שטעטל׳עך אף די שטיל׳ע...
ווער־זשע זײַנען זיי די גרוזיעס ?
ווער־זשע זײַנען די קאזבעקן ?

ס׳איז א גרוזיע דאָ א צווייטע
און א זעקסטע און א צענטע,
ניט קיין סאקליעס און אַולן
האָט א פּעסטע האנט צעזייט דאָ,
ניט די זון, די דאָרעם־זון
די קילע כאטקעל׳עך געברענט האָט.
ס׳האָט א שאָטן, ווי מיט דראָטן,
קילע כאטקעל׳עך געפּענטעט —
האָט דער שטורעם קאם באַרירט זיי
מיט די פּאָלעס, מיט די ברייטע...

ווארטן זיי ביז קאָל וועט רופן:
— העק און פּעק און זעק און שטעקנס,
נעמט און קומט פון אלע עקן,
נעמט און טראָגט און יאָגט פונדאנען!
פון די גרוזיעס, פון קאווקאזן,

פון די פּיסקעס און קאַזבעקן
רופן טײַכן, רופן שאַכטעס,
רופן קוימענס, רופן באַנען,
רופן שטעט אײַך און פאַבריקן,
רופן צען ביראָ־בידזשאַנען!

וואָס געבליבן איז אין גרוזיע?
ניט קיין טאָפּאָלן קיין שלאַנקע,
ניט קיין טרוימערישע שײנקײַט,
ניט קיין כאָלעם־קיפּאַריסן...
קרומע קוימענדלעך אַ ביסל,
קרומע ביימלעך, שטומע, קראַנקע,
זיבן כאַטקעס, פינעף שטיבלעך,
צען פאַרשאָטענע זעמליאַנקעס
און אַ הימל ווי אַן אַלטע,
ווי אַ לעכעריקע שיסל...

ווער געבליבן איז אין גרוזיע?
פעסטע? יונגע? אַלטע? קלוגע?
מ'איז געווען דאָרט, מ'האָט געזען,
מ'האָט געוויגן און געמאָסטן,
ס'איז געווען די לעצטע ליאַמע,
מ'האָט באַלייט די בעסטע יוגנט,
איז די יוגנט זיך צעלאָפן,
אי מיט וואָגנס, אי מיט צוגן,
ווער קיין קרים און ווער קיין טולע,
ווער קיין בירע, ווער קיין מאָסקווע..

ווער געבליבן איז אין גרוזיע
אונטער אירע פוילע דעכער?
גאָלדע פּי מיט די נעקייוועס
און בענדיוזשניקעס דרײַ אירע,
אַלטע סעדעכעס א בינטל,
אנדערהאלבן אַלטע בלעכערס,
קאָרטן־שפּילערס, צוויי־דרײַ היצעלס,
קאטערינשטשיקעס און שפּרעכערס,
און א לערערל, וואָס זוכט שוין
אין דער שטאָט א נײַע דירע...

ס׳לויפן דאָ ניט אום קיין רײַטערס,
ס׳רוישט דאָ ניט דער אַלטער טערעק,
נאָר די כעוורע זײַנען פעסטע
און די מיידלעך זײַנען שלאנקע.
זײַנען אַלע דאָ געוואָקסן,
איז געוואָקסן אויכעט בערע,
אָט דער בערע, וואָס אין וואָכן,
וואָס אין טעג אזוינע שווערע
האָט אף ווענט געשריבן לידער
און געזונגען אף די גאנקעס...

און געלעבט האָט ער פּאוואָליע
אין דער פאָרשטאָט פון שווארץ־טומע,
און געוווינט דאָרט האָט רעגינע
די פארבראָנזעטע גרוזינקע,
פלעגן ביידע אף די בערגלעך

ליבן נעכט און ליבן זומערס,
ס׳איז אוועק די צײַט פון שפּרינגען
איבער גרוזיעס וועגן קרומע,
אין שוואַרץ־טומע בא דער אַרבעט
גייען אירע טעג די פלינקע...

איז אַזוי געבליבן בערע
אַ בענדיוזשניק און אַ דיכטער,
דאָרע שקאַפּקע פלעג ער טרײַבן
און דערבײַ אַ לידל מאַכן,
און רעגינע איז געשטאַנען
צווישן אַרבעטער אַ מאַכנע,
פון פאַבריקל פלעג רעגינע
קומען, טרעפן אים ניט ניכטער,
פלעגן ביידע זיך צעלויפן
ווי ס׳צעלויפן זיך די שליאַכן...

און געלעבט האָט אויך דאָ זשאָרזשיק,
אָט דער גאַנעוו דער קודלאַטער,
וואָכן דרײַ נאָר אָף דער פרײַהײַט
און דאָס גאַנצע יאָר אין טורמע —
זשאָרזשיק גאַנעוו מיט דער קוטשמע,
ווי „אַ לעק פון אַ טעאַטער".
קענען קען אים גאַנצע גרוזיע,
יעדער קינד פון יעדער כאַטע,
יעדער היצעל, יעדער שפּרעכער,
יעדער הורקע, יעדער פורמאַן...

איז אוועק די בעסטע יוגנט
פון דער וויאַנענדיקער געגנט,
אַף די פראָנטן, אַף די שלאַכטן
קעגן נויט און קעגן נאַקעט,
און אין גרויזיע הערט מען אָפט נאָך
ווילדע קוילעס אַף די וועגן,
צווישן זשאָרזשיקן מיט בערען
גייען גרויזאַמע געשלעגן,
גייען ביידע איבער גרויזיע
מיט לאַמטערנס אַף די באַקן...

זינגען ווילט זיך און דערציילן
ניט פון דעם, וואָס איז פאַרשוווּנדן,
ניט פון דעם, וואָס איז אַנטלאָפן,
ניט פון דעם, וואָס איז געפייגערט, —
ס'ווילט זיך זינגען און דערציילן
פון אָקטיאַבערשן יאָרהונדערט...
אפן קערפּער פון מײַן היימלאַנד
גליִען איינעכטיקע וווּנדן,
אַף דער שיינקײַט הענגען וואָלקנס
ווי צעפּליקטע שטיקער שטייגער...

איז אוועק די בעסטע יוגנט
אַף די מוירעדיקע שלאַכטן
אין די שטעט און אַף די פעלדער
קעגן נויט און קעגן נאַקעט.
הערט מען קוימענס נײַע הודען,

הערט מען שטעטלעך נײַע לאכן
נאָר אף לויטער־שײנע לײַבער
און אף יאָנטעווודיקע שליאכן
זיצן גרוזיעס און קאזבעקן
און קאווקאזן ווי די מאקעס...

ניט פון גרוזיעס און קאזבעקן
ווילט זיך זינגען און דערציילן,
נײַע שטארקײַט כ׳וויל הײַנט לויבן,
נײַע שײנקײַט כ׳וויל באווײַזן.
יאָגט א קאָל פון אלע עקן:
— לאָמיר היילן! לאָמיר היילן!
ווונד פון גרוזיעס און קאזבעקן
— לאָמיר היילן! לאָמיר היילן!
אי מיט ווערטער, אי מיט פולווער
אי מיט קאָרן, אי מיט אײַזן...

ס׳איז א גרוזיע דאָ א צווייטע
און א דריטע, און א פערטע,
א קאווקאז און א קאזבעק
איז אין די שטעטלעך אויך פאראנען,
פרײַ דאָרט, ווײַט דאָרט און פארשלײַדערט
פון די שליאכן, פון די באנען,
הינטער שטאָט און הינטער שטעטלעך,
ניט אין סעדער, ניט אין גערטנער
ליגן גרוזיעס און קאזבעקן
בא די שטעטלעך ווי קורגאנען...

.3

ס'איז געווען אין טעג אין יענע נאָך,
ווײַטע צייכנס, בלייכע ברענען נאָך,
ווײַטע צייכנס, דינע רויכעלעך
טליִען נאָך אין גרוזיעס מויעכלעך...
...טעג אנטלאָפענע, טעג פארפאלענע,
יענע טעג געדענקען אלע נאָך,
געסלעך, געסעלעך, טײַכלעך, שטיינדעלעך,
יאָר דאָס נײַנצנטע ווער געדענקט דען ניט?

— — — — — — — — — — — — —

...אַז אין גרוזיע איז אַ כאַסענע,
טאַנצן כעוורע אויסגעלאַסענע,
טאַנצן װײַבער, טאַנצן ײִדעלעך,
װײַסע טשיפּיקעס, רויטע קלײדעלעך,
דרייט זיך גרוזיע, טאַנצט אַ שיקערע
אַלעסאָנים אַף צעפּיקעניש...

אַף אַ טישל אַ דרײַפּיסיקן
טרינקט מען שנאַפּס און װישניאַק זיסינקן,
בראָנפֿן, ביר און װישניאַק רויטינקן
אַף אַ טישטעך אַף אַ קויטיקן...
הוליע, גרוזיע, קוואַס ניט טײַער איז,
טאַנצט אַ פֿריילעכס און טאַנצט אַ פֿײַערדיקס!

גרינע אוגערקע, רויטע מאַלינע,
אײַ, ס'אַ כאָסנדל, אײַ ס'אַ קאַלעניו!!!
ס'האָט דער װישניאַק הײַנט ניט צעגאָסן זיך,
ניט צעגאָסן זיך, ניט צערוגען זיך,
בערע, בערעניו איז דאָס כאָסנדל,
און די קאַלעניו איז רעגינעלע!

בלינדע קלעזמער, טענער שיקערע,
בראָנפֿן ביטערער, האָניק שיטערער,
פֿיש געפּרעגלטע, גענדז געבראָטענע,
בולקעס װײַסינקע, ברויט געראָטענער,
ברוינע באַרוועדנס, בעסטע סאַרוועדנס,
קאַטערינשטשיקעס, קאָרטן־וואַרפֿעדנס, —
זײַנען אַלע דאָ, אַלע־אַלע דאָ.
רויטע, שיקערע און פֿאַרפֿאַליעטע
װײַסע העמדעלעך, שוואַרצע פֿלודערלעך,
קוילעס שווענקען זיך, פּליעסקען לידעלעך.

— היי, גרוזינקעס, וואָס־זשע זינגט איר ניט?
— היי, גרוזינער, וואָס־זשע טרינקט איר ניט?
איז קיין ווײַן ניטאָ? איז קיין ביר ניטאָ?
ס'איז רעגינעלֿע א גווירנטע!...
— נו א מאן, א בֿאָכער האָט זי שוין!

— Эх, ты яблочко, куда котишься?

בֿערע שיקער איז, בֿערע דרייט זיך שוין!
— איַי, א כאָסנדל, איַי, א פֿלייצעלֿע!
מאמע בערעלֿעס זיצט אן אלֿטינקע,
אזא געלֿינקע, אזא קאלֿטינקע.
מאמע בערעלֿעס זיצט אין ווינקעלֿע,
ציִען וועט זי נאָך ווינציק, ווינציק שוין,
עפשער וואָכעלֿעך, עפשער טעגעלֿעך,
מ'האָט געבֿראכט זי אף א וועגעלֿע...

אלֿע טאנצן, אלֿע דרייען זיך,
אלֿע שפּרינגען, אלֿע פֿרייען זיך,
נאָר רעגינע זיצט און פֿרייט זיך ניט.
שנאפּס און ווישניאק, ווײַנען רייצן ניט,
גאָלֿדע פּי, דער קאלֿעס מאמעניו,
ניט געקומען איז אפֿן לֿיאמעלֿע...
אוי, די מאמע ניט געקומען איז,
מיט נעקייוועלֿעך זי פֿארנומען איז,
ניט געקומען איז אויך איר טאטעניו,
אוי, א מאמעניו, אוי, א טאטעניו!
ניט געפּאָלֿגט האָט זיי, ניט געהערט האָט זיי
זייער איינציקע, זייער טעכטערלֿ,
ניט געוואָלֿט האָט זי זײַן א זוינעלֿע,
גייען שיקערן מיט די קוינימלֿעך...
הולֿיע, גרוזיע! הולֿיע, נאקעטע!
בֿיז ס'וועט קומען דאָס הײַדאמאקעלֿע...

אף די ביימער פון שווארץ־טומע הענגען ארבעטער צעהאנגען,
מיט די פיס צום בוים געבונדן, מיט אראָפּגעלאָזטע קעפּ,
ניט קיין הײַזער, ניט קיין שטיבלעך — טרונעס גרויסע, רייען לאנגע,
ניט קיין פענצטער — שווארצע רעמלעך האָבן שטיבעלעך באקלעפּט.

ניט קיין סנאָפּעס ווייץ און קאָרן — מייסים פירט מען אף די וואָגנס,
אף די גאסן הענגען וואָלקנס, אף זאוואָדלעך הענגט א שלאָס,
און אמאָל נאָר טוט א ציטער ווײַטער שאָטן אף די ראָגן,
שווארצן שוידער אף די גאסן טוט א ריס א שארפער שאָס.

שווערדן שטעקן אין די בײַכער, שטריק פארדרייטע אף די גאָרגלען,
ווער האָט אָט די קעפּ צענעריקט, ווער האָט זיי אהער פארשלעפּט?
אף די בוידעמער די הויכע כריפּען קינדערלעך דערוואָרגן,
איבער גאסן פון שווארץ־טומע שלעפּט מען מיידלעך פאר די צעפּ...

אין דער שטאָט דאָרט נאָכן בריקעלע
הוליען, ווילדעווען די דעניקינצעס...

פון דער שטאָט דאָרט טראָגן קוילעס זיך,
דאָרטן הארגעט מען, דאָרטן קוילעט מען.
און אין גרוזיע איז קיין נאכט ניטאָ?
און אין גרוזיע איז קיין מאכט ניטאָ?
אזא נאקעטע, אזא פּראָסטינקע,
הוילע גרוזיע, ניט געלאָזט האָסטו
מיט די שטעקעלעך, מיט די דעמבעלעך,
מיט די בולעוועס, מיט די סטענדערלעך,
מיט די ביקסעלעך, פּוליעמיאָטעלעך,
מיט די ייִנגעלעך, די געראָטענע...

גרוזיע קויטיקע, גרוזיע פּראָסטינקע,
מיט די בערגעלעך ניט געלאָזט האָסטו
די דעניקינצעס זאָלן זײַן אָט־דאָ,
זאָלן קוילען און זאָלן פּײַניקן...

הוליע, גרוזיע! הוליע, שיקערע,
אלע סאָנים אַף צעפּיקעניש!
טאנצט אָן קליידעלעך, טאנצט אָן שיכעלעך,
בערע זינגען וועט זײַנע סטיכעלעך,
מיידן, מיידעלעך, מיידן, ווײַבעלעך,
ליפּן — ווײַמפּערלעך, אויגן — קארשעלעך...
— בערע, בערעניו, אונדזער שרײַבערל,
אונדזער לעץ און אונדזער מארשעלעך,
זינג א לידעלע! טײַער ייִנגעלע,
א לעזגינקעלע, א לעזגינקעלע!

איז אוועק א טאנץ, א טענצעלע,
בלישטשען, ציטערן די פענצטערלעך,
פּאָרלעך פליִען, פּאָרלעך פּרעסן זיך,
אז די לאָמפּן פינטלען, לעשן זיך,
שפּרינגען קישנס אפן העסע־בעט,
טאנצט דער ווישניאק אין די פלעשעלעך,
פליעסקען אויגן, פליעסקען פּיסעלעך,
טאנצן פישלעך אף די שיסעלעך...

אין א טאנץ האָבן צעשאָטן זיך
בערד און פּייעס און קאפּאָטקעלעך,
קאָפּטלעך טוליענע, קליידלעך ציצענע
פליִען, טראָגן זיך פלינק און בליצנדיק,
טרישטשען דילן, ווי די מאצעלעך,
שרײַט דאָס פידעלע, סטרונעס פלאצן אזש,
און דער פּויקער מיטן הויקערל
פּויקט אין פּויק ארײַן...

פאָרלעך פליִען, פאָרלעך שליטלען זיך,
בעקלעך רויטינקע, בעקלעך בלאסינקע,
ווערטער, קוילעס מידע שיטן זיך:
— נו, א כאסענע, פו, א כאסענע!

— נו, א ליאמעלע! נו, א יאָנטעוו הײַנט!
— מיט די פיסעלעך ניט פארפלאָנטערט זיך!
— ניט פארבײַט זיך דאָרט מיט די מיידעלעך,
— מיט די שוויגערס און מיט די איידימלעך...

גאָרגלען הייסע, העלדזער שטיקן זיך,
מידקײַט שטראָמט אין פיס אין שיקערע,
אף די בענקלעך פאלן אלע שוין.
מידע ווײַבלעך, בלאסע כאלעשן...
ווערן פּענימער בלאס און בלאסער נאָך:
„נו, א כאסענע, פו, א כאסענע!"
און סע שרײַען אלע מידע שוין
היי, א לידעלע און א יידיש נאָר!

קרעכצט דאָס פּײַקעלע, קרעכצט דאָס פידעלע:
— בערע, בערעלע, זינג א לידעלע...

אפן טיש ארויף איז בערע
מיט די שטיוול מיט די שווערע,
מיטן שניפּסל אף דער זײַט,
אין א העמדל הוילע זײַד...

שטייט דער כאָטן אפן טישטעך
און דער שוויס פון שטערן ווישט ער.
מיטן לינקן אייגל ווינקט ער
און דעם ווײַסן טראָפן שלינגט ער.

שטייט אזוי דער שיינער כאָסן.
פלוצלינג טוט א ליד א גאָס זיך:

„פונעם בוידעם שיט זיך קאָרן,
זשאָרזשיק איז א ראָוו געוואָרן —
פוצער, פוץ מיר אָפּ די שיך!"

שרייַט דער אוילעם: — „לעשט די ליכט!"
בערע שטייט און הערט ניט קיינעם
און סע גייט די ליד די שיינע:

„זשאָרזשיק גאנעוו זיצט אין טפיסע,
האָט ער קעסט אזוינע זיסע,
פוצער, פוץ מיר אָפּ די שיך!"

שרייַט דער אוילעם: „גיכער, גיך!
לעשט די ליכט, באהאלט די בעכערס".
בערע שרייַט און הילכט נאָך העכער:

„יידן, יידן, האָט ראכמאָנעס,
שיקט אין דאָפר שאלעכמאָנעס!"

פלוצלינג: טראך און טראך און טראך, טראך, טראך...
פאלן שויבן אפן שליאך,
ווערן לאָמפּן טויט און שווארץ,
פלאצט דאָס טירל, ווי א הארץ...

זייַנען זיי געקומען, דעניקינצעס די דרייַ,
מיט בולעוועס מיט דעמבענע, מיט מעסערס און מיט שווערדלעך,
זייַנען זיי געקומען מיט ווילדן פייַפערייַ,
מיט אייגעלעך מיט שיקערע און טאנצנדיקע בערדלעך.

שיקערע און קלעפּיקע און שווארצע, ווי די נאכט,
זײַנען זיי אריַין אין הילכעדיקן צימער,
האָבן זיי א גרוס א פריילעכן געבראכט
פון מייסים ניט פארקילטע נאָך אין בלוטיקער שווארץ־טומע.

צעקלינגען זיך די פלעשער און סע פלאקערט א געשלעג,
און בערע מיט א מעסער איז מיט אלע אינדערמיטן,
ס׳האָבן זיך די ווײַבער מיט די טישטעכער פארדעקט,
גלעזעלעך און טעלערלעך פון טישטעכער זיך שיטן...

א ליארעם און א קוויטש, א ראש, א שיסערײַ,
און קעלעכלעך צעדונערטע די ווענט די ווײַסע טעסען,
האָבן זיך דערשראָקן דעניקינצעס די דרײַ,
זיי האָבן אין די יונגען פון גרוזיע שוין פארגעסן...

געמישט האָט זיך דער בראָנפן מיט בלוט אינעם געשריי,
געפּאָכעט האָבן ברעטלעך, געפלויגן זײַנען ציגל,
דורך פענצטערלעך צעלעכערטע אנטלאָפן זײַנען צוויי,
דער דריטער איז געלעגן באם שוועל און האָט געשוויגן...

און נאָכדעם, ווען א לאָמפּ האָט זיך צעפינקלט אין דער נאכט
און אוילעם האָט דערזעען מיט פּאכעדן באלאָדן:
דאָס שאָכנדל, דער שיקער האָט די אייגעלעך פארמאכט,
דאָס קעפּעלע דעם שאָכנס האָט אין ווישניאק זיך געבאָדן...

און ווײַטער אין א ווינקל, אין א פינצטערס הינטער טיש
איז געלעגן א געקאָרטשעטע, א קאלטע בערעס מאמע.
דער אוילעם איז געשטאנען אין דער פינצטערניש צעמישט.
אזוי האָט זיך פארענדיקט אין דער גרוזיע א ליאמע.

4.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —

איבער פעלדער, איבער גאסן קויקלען זיך די פלינקע יאָרן,
אין די בלויע, גרויע אויגן בלייַבט א צייכן, בלייַבט א שטריך,
בלייַבט א ליד אין הייסע הערצער, רוט א פרילינג אין זיקאָרן,—
יאָרן פלינקע, ליבע יאָרן, ווארט נאָר! פליט ניט אזוי גיך!

איבער גאסן, איבער געסלעך ווארטן נאָך אזויפיל שטיינער,
יעדער שטיין דאָ אף די פלעצער, יעדער שטיינדל רופט און מאָנט,
ס'זייַנען טעג אזוינע קורצע, ס'זייַנען טעג אזוינע קלענע,
יעדער פינגער, יעדער מוסקול דארף אצינד אזויפיל טון.

שפרינגען טעג איבער די צווייַגן, טראָגן זיך ווי סטייַעס פויגלען,
יעדער הארץ און יעדער פּאָנעם ווערט פארזאָטן מיט א פליכט,
ציטערט, פלאטערט יעדער מוסקול, פינקלען מאָנענדיקע אויגן,
בעטן ביימער, הילכן שטיינער: יאָרן, פליט ניט אזוי גיך!

ניט געפּאָלגט האָבן די יאָרן, ניט די אויגן, ניט די ביימער,
ניט די קעפּ, די צעפּ, וואָס שרײַען: מישט ניט, מישט אונדז
ניט מיט שניי,
...איַיז פון אוראַלט, איַיז פון צײַטן איז געפאַלן פון די רוימען
און געבראָכן זיך, געשמאָלצן אינעם וויכער מיט געשריי...

ניט געפּאָלגט האָבן די יאָרן און געטראָגן זיך נאָך שנעלער,
טאָלן פוסטע, ווײַטע אינדזלען הוליען, דרייען זיך אין צוויט,
און די גאַסן ווערן ייִנגער און די אויגן ווערן העלער,—
יאָרן פּלינקע, ליבע יאָרן, שנעלער, שנעלער, שנעלער פליט!

דורך די גאַסן, דורך די געסלעך טראָגן זיך די הייסע יאָרן,
שנײַדן זיי מיט שאַרפע שווערדן דרויב און ווילדגראָז פון דער ערד,
ס׳האָבן יאָרן ניט פאַרלאָזט זי, ס׳האָבן וויכערס ניט פאַרלאָרן:
אונטער דעכעלעך פון דרימל ליגט די גרוזיע אף בערג...

קויקלען זיך די פלינקע יאָרן, מ׳האָט שוין לאַנג אָט דאָ פאַרגעסן
גרוזיעס כאַסענעס און ליאַמעס, די דעניקינצעס די דרײַ.
ס׳לויפט די יוגנט פון דער גרוזיע, קילער, שטילער ווערט אין געסל,
בערע זינגט נאָך אין דער גרוזיע, קלינגען לידער דאָ אפסנײַ...

...די מעל האָט זיך צעשאָטן,
די זיפּ האָט זיך צעריסן,
אַז אין שטעטל טוט זיך עפּעס,
דאַרף די גרוזיע וויסן...

וויל זי וויסן, הוילע גרוזיע, טראָגן גרוסן זיך פאַרשײַטע,
נײַע ווינטן פון שוואַרץ־טומע פליִען, טראָגן זיך אַהער,
מ׳האָט די אַלטע שטאָט געוואַשן, מ׳האָט די אַלטע שטאָט באַנײַט דאָרט,
קוקט די גרוזיע דורך די שויבן, הערט די גרוזיע פון די בערג:

קוילעס דרייען זיך, ווי רינגעו,
ערגעץ שרייט מען, ערגעץ זינגט מען...
— וואָס איז פאר א היץ אזא!
טישע! טישע! טישע, שא!
ס'איז דער יאָנטעוו זייער גרויס,
ס'פאָרן ארבעטער ארויס,
פון דער גרוזיע בלאָטיקער
פאָרט מען אין דער שטאָט אריין...

די בורזשויעלעך פארטריבן,
זיינען דירעלעך געבליבן,
זיינען צימערלעך פאראנען,
מיט פּאָטעלן, מיט דיוואנען...
ס'איז דער יאָנטעוו זייער גרויס,
ס'פאָרן ארבעטער ארויס!

הערט, גרוזינער, זעט נאָר, הערט,
וואָס סע טוט זיך אף די בערג!
ווער געוווינט האָט אין א קעלער,
אין א ווינקל, אין א לאָך,
טרייבט די וואָגנס שנעלער, שנעלער!
און אראָפּ פון זיך דעם יאָך!
טראָגן שקאפעס, ווי די רוכעס,
שמאטעס, טישן, שאפעס, בענק,
פאָכן ווייבלעך מיט די טיכלעך:
— אונדזער גרוזיע געדענקט!

איז ארומגעגאנגען בערע איבער געסעלעך פון גרוזיע,
מיט רעגינען זיך צעווערטלט און מיט זיך אליין צעקריגט,
ווייל געזאָגט האָט אים רעגינע, פאָרן וויל זי, פאָרן מוז זי,
ווינען וויל זי דאָרט, ווו אלע, דאָרטן... מוז זי... לעם דער בריק.

וואָס־זשע זאָל ער איצטער זאָגן? ס'איז ניטאָ פון וואָס צו ריידן.
זאָגט ער עפּעס, שטייט רעגינע און זי דרייט זיך און זי לאַכט,
מיט זײַן גרוזיע וויל זיך בערע... וויל זיך בערע ניט צעשיידן.
איז נאָך וואָס־זשע האָט רעגינע גרוסן שווארצע אים געבראכט?
זאָל זי שווײַגן, זאָל זי ריידן, סײַ־ווי־סײַ וועט ער ניט פאָרן.
וואָס מיר אלע? ווער מיר אלע? ס'איז באשלאָסן און אן עק...
דאָ, אין געסעלעך פון גרוזיע, האָט זײַן מאמע אים געבאָרן,
דאָ, אף בערגעלעך פון גרוזיע, זײַנען יאָרעלעך אוועק.

פאר רעגינען, פאר די ווערטלעך האָט געפּרעסט א קאלטער ווייטיק
פון די ביימער איז געפאלן געלער וויאנענדיקער צוויט,
האָט אים באנק געטון די יוגנט די צעווייטע, די צעזייטע,
איז ארומגעגאנגען בערע און געזופט אן אלטע ליד:

„אף די בערג און אף די שטיינער
פליִען טויבן פאָרן,
עס איז נאָך ניט געווען קיין גוטס,
אוועק די יונגע יאָרן...

נאד האָראמע קאמעניאמע
האָלובי ליעטאלע,
יעשטשאָ דאָברי נע בולאָ,
ליעטא אוביזשאלע..."

בלאָנקעט ער אזוי ארום דאָ איבער גרוזיע ווי א שאָטן,
בלאָנקעט ער ארום און זעט דאָ ווי מע ציט, מע שמידט א בריק...
...ווי א בליץ, וואָס האָט פארשטאָכן זײַנע שפּיצן אין די בלאָטעס,
לעשט זיך בערע און ער טוקט זיך און סע קילט זײַן הייסער בליק...

וויפל שאָ האָט ער געבלאָנקעט? וויפל שאָ איז ער געגאנגען?
וואָס פאר טונקעלע געדאנקען האָבן אים אצינד געמישט?
אין שווארץ־טומע זיצט רעגינע בא א שמאָלן טיש א לאנגן...
וואָס־זשע טוט זי איצט, רעגינע? וואָס־זשע טוט זיך בא דעם טיש?

ווען רעגינע איז געשטאנען בא דער ארבעט, בא דער שווערער
און געפּרעסט א שווארצן מאנטל, אזא גרויסן צו די פּרעסט,
האָט לעם פענצטער פון פאבריקל שטיל ארומגעשלעפט זיך בערע
און געזען דורך די שויבן ווי רעגינע שטייט און פּרעסט...

און אצינד ווען רעגינען:

זי באשרייבן
וועט מיר שווער זיין...
כ׳גיי ערשט קלייבן
נייע פערזן...

ניט מיט ריטם
פון דער בילינע,
ווערט א ליד
וועגן רעגינען...

ניט מיט קלאנג
פון שטרוי אף כאטעס,
ניט מיט גאנג
פון הייאוואטע...

ניט פון בייראָנשער
ראָמאנטיק...
קאלטער פייער...
שמאנטי־דראנטי...

זי... פּאָעט...
די צעפּ... די אויגן...
פּושקין וועט
אהער ניט טויגן...

פאר רעגינען
ווערטער פאסיקע
ניט געפונען
בא די קלאסיקער...

אבראמאָוויטש,
ראבינאָוויטש,
יודע־לייב און
קאהאנאָוויטש...

הונדערט סטילן
פון אמאָל גיין
און קיין איינעם
כ׳קאָן ניט פאָלגן...

איז אנטשולדיק מיר,
מיַין לעזער,
וואָס איך קאָן ניט
שרײַבן בעסער...

(זאָלן פיַינשמעקער זיך קנייטשן,
זאָל מען זאָגן: טראפארעט !!...)

— — — — — — — —

פונקט א וואָך רעגינע גייט שוין
מיט די כעוורע אין געוועט...

ווער דארף מיַיסעס מיט פרינצעסנס?
(ס׳איז אמאָל געווען געשפאנט...)

— — — — — — — —

ווער וועט מאנטלען מערער פרעסן
פאר די ארבעטער פון לאנד?

אין פאבריקל, אינעם גאנצן
גייט א פלאמיקער געוועט,
פרעסלעך לויפן, נאָדלען גלאנצן,
אין פאבריקל ווער־זשע וועט

מערער נאָטן דאָ פארשטעפן,
מערער רעקלעך מאכן גרייט,
ווער וועט פעסטער נייען קנעפלעך
פאר דער ארבעטערנס קלייד?

ווער וועט קומען צו דער ארבעט
צו דער רעגע, דער מינוט,
ווער וועט מערער מאכן ארבל,
ווער וועט קעלנער שנײַדן גוט?

לעם רעגינעו שטייען מיידלעך מיט די רויכערדיקע פרעסלעך,
לויפן פרעסלעך, ווי די דולע, פליִען פונקען מיט א פרייד,
האָט דערקענט די מיידלעך בערע. יאָ! פון דאָרט, פון גרוזיעס געסלעך!
אלע קאָן ער, אלע ווייסט ער און געדענקט פון קליינערהייט.

בערע שטייט און קוקט אין פענצטער, שטייט און קוקט און זעט, ווי דאָרטן
זיצן זיי, מיט וועמען בערע האָט געשטיפט אמאָל אין זאמד,
דרייט זיך בערע בא די פענצטער און געפינט פאר זיך קיין אָרט ניט:
גיין? זאָגן? נאָר די סטעזשקע האָט א גרויסע שויב פארצאמט...

שויבן הויכע, שויבן ברייטע. נאָר ווי קומען זיי אהערצו?
ס'איז געווען אָט דאָ א שטיבל אזא טונקלס ווי א שטײַג,
קלאפן איצטער די מאשינען הייס און האסטיק ווי די הערצער
און די פרעסלעך פליִען גיכער ווי די פויגלען פונעם צווײַג.

דאכט זיך אים — מע שטעפּט אָן פּאָדעם, דאכט זיך, אז מע נייט אָן נאָדלען,
און די מאנטלען ווערן פארטיק אזוי גיך און אזוי שיין,
זיצן וואָגיק די מאשינעס, אזוי ברייט און אזוי מאָדנע,
און זיי רוישן, און זיי הילכן און זיי דרייען זיך אליין.

און די ברויניקע גרוזינקעס בא מאשינדעלעך זיי זיצן,
אויגן גרויסע, לאָקן לאנגע, ניט מע ארבעט, נאָר מע שוועבט,
א מאשינע שטעפּט די ארבל, פליִען ארבל, ווי די בליצן,
א מאשינע שנײַדט די קעלנער, א מאשינע נייט די קנעפּ.

ליפּן רעדער, ווי די כײַעס, שטיפן רעדעלעך ווי קינדער,
פון מאשינעס קאפּעט בוימל, ווי סע קאפּען טראָפּנס שווייס,
האָבן מיידלעך די מאשינען נאָך א דריי געטון געשווינדער
און א לידעלע פארצויגן אזא פריילעכס, אזא הייס:

„אין דער גרוזיע זופּט מען זייער,
„טרינקט מען זייער שנאפּס און ביר,
„דריי־זשע, דריי־זשע זיך, קאָנווייער,
„דריי זיך, דריי זיך אָן א שיר...
„טרא־ליא־ליא־ליא—אָן א שיר...
אָן א שיר...

„ס'איז א בלאט בא אונדז פאראנען,
„שרײַבט מען דאָרטן זייער שיין,
„ווער סע שיקערט — קריך פונדאנען,
„ווער סע גאנוועט — זאָל זיך גיין!...
„טרא־ליא־ליא־ליא — זאָל זיך גיין...
זאָל זיך גיין...

„ווער סע איז א ליידיקגייער,
„ווער סע איז א ביוראָקראַט,
„כאפט אים אונטער דער קאָנווייער
„אפן צימבל אינעם בלאט...
„טרא־ליא־ליא־ליא—אינעם בלאט...
אינעם בלאט...

„ס׳גייט שוין אופעט די לעוואָנע,
„ס׳גייען אויס די זיבן שאָ,
„Встань, проклятьем заклейменный...
„לאָמיר פאָרן אין קינאָ...
אין קינאָ...
אין קינאָ...

און ווען בערע האָט געבלאָנקעט בא די פענצטער א געפלעפטער,
האָט רעגינע בא דער ארבעט אזוי קינדעריש געברענט,
פלעגן בייגן זיך די מוסקלען, פלעגן גיסן זיך די קרעפטן
פון די זינגענדיקע לײַבער, פון די זומערדיקע הענט.

האָבן כאווערטעס דערזעען, ווי רעגינע האָט פארקלערט זיך,
און דאָס פרעטל איז געגאנגען אזוי אומעטיק און שווער.
פון די גאסן, די שווארץ־טומער האָט א רעדער־רויש געהערט זיך,
א געוויין פון קאטערינקעס אף די ווײַטע גרויע בערג...

בא רעגינען פאר די אויגן איז אוועק א טאנץ א ווילדער,
ס׳האָט די קינדהײַט אין דער גרויזיע פאר רעגינען זיך צעיאָגט,
פאטשן טעג מיט דאָרשט און הונגער... ס׳איז אזוי געוואָרן קיל דאָ
און זי הערט אָט דאָ נאָך, דאכט זיך, ווי די מאמע אירע קלאָגט.

און זי זעט נאָך, דאכט זיך, איצטער, ווי איר טאטע איז געקומען
מיט דער גרינער קאטערינקע, מיטן רויטן פּאָפּוגײַ,
ווי דער טאטע איז געקומען פון דער ראַשיקער שווארץ־טומע
שיקער... ניכטער שלאָגט דער טאטע... שלאָגט די מאמע סײַ־ווי־סײַ.

און די מאמע אירע, גאָלדע, גאָלדע פּי, וואָס פונעם הײַזל,
האָט געריטשעט, האָט געקוויטשעט און געקושט זיך מיט די געסט

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

עפּעס ווערן לידער שטילער, קילער ווערט אין האנט דאָס אײַזן,
שטייט רעגינע א פארקילטע בא דעם לאנגן טיש און פרעסט...

ווידער פלאָנטערט זיך דער טאטע, ווידער פלאָנטערט זיך די מאמע,
ס'איז אזוי ניט לאנג געווען דאָ, אין זיקאָרן איז נאָך פריש...
זי געדענקט נאָך, זי דערמאָנט זיך, ס'איז געווען אמאָל א ליאמע,
האָט איר מאמעניו געדרייט זיך הויל און שיקער אפן טיש...

ס'איז געווען אמאָל, אמאָל נאָך... יוגנט גרויע און פארסאמטע...
ס'האָט די מאמע איר געהייסן גייען שלאָפן מיט א גאסט,
ניט געוואָלט האָט זי, רעגינע... האָט איר טאטע א צעפלאמטער
ס'רויטע קליידעלע פאריסן און גענעריקט מיטן פאס...

ס'האָט א גאסט געכאפּט רעגינען און פארשלאָסן אין א צימער
און געקושט זי דול און שיקער און געוואָלט נאָך קושן מער...
א געשריי האָט זי געגעבן מיט א פרעמדער, ווילדער שטימע,
האק די שויבן, קנאק אין פענצטער און אנטלאָפן פון די בערג.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

ווען רעגינע איז געשטאנען אין מאכשאָוועסן פארגראָבן,
האָט א פור פון באן געשלעפּט זיך צו דער שנײַדערשער פאבריק,
אף א בוים זײַנען געזעסן קאלטע כליפּענדיקע ראָבן
און דער הימל האָט א וואָנקלדל געהוידעט ווי א וויג...

שווינדלען רעדער, שוויַגן רעדער, פּלוצים הערט א ראש רעגינע
און זי זעט פון אַלע צעכן אוילעם שטופּט זיך, אוילעם לויפט,
מ׳האָט געבראכט פון שטאָט מאשינעס, ליגן איצטער די מאשינעס
אין די קאסטנס נאָך באהאלטן אף די קלעצער אינעם הויף.

שלעפּן קאסטנס פון די וואָגנס מיידלעך יונגע, קעפּלעך הוילע,
שלעפּט די קאסטנס א בענדיוזשניק, רינט דער שווייס ווי שווארצע טוי,
זעט ער, שטייט לעם טויער בערע, שטייט א געלער ווי א כוילע.
טוט א הירזשע דער בענדיוזשניק, טוט א ברום צו אים אזוי:

— נו, וואָס שטייסטו, יאָלדיש בערע, ס׳איז קיין פורלעך ניט פאראַנען
מ׳האָט געבראכט מאשינעס נייַע, שטייט אצינד דייַן פערד אין שטאל.
איז אוועקגעגאנגען בערע דעם בולאנעם זייַנעם שפאַנען
און דערנאָך געשלעפּט זיך פוילבלעך מיט זייַן פורל צום וואָקזאל...

— — — — — — — — — — — — — —

האָט א קלונג געטון א גלעקל: צו דער ארבעט! צו דער ארבעט!
און געפויקט האָבן מאשינעס ווי א האָגל אינעם בלעך,
טיק און טאק און טיק און טאק און, ווי א האָגלדיקער ארבעס,
טיק און טאק און טיק און טאק הילכן רעדער אינעם צעך...

איבער זינגענדיקע צעכן דרייען זיך אזוי די רעדער,
פליִען פאסן, יאָגן פאסן, פון די פאסן ווערט א ווינט,
גייט א ווינט פון די מאשינעס, ווי א פרישקייַט ווי פון סעדער, —
שטייט נאָר, רעדער! ווארט נאָר, יאָרן! דרייט זיך ניט אזוי געשווינד!

ניט געפאָלגט האָבן די יאָרן און געטראָגן זיך נאָך שנעלער,
טאָלן פוסטע, ווייַטע אינדזולען הוליען, דרייען זיך אין צוויט,
און די גאסן ווערן ייִנגער און די אויגן ווערן העלער. —
רעדער יונגע, יאָרן פלינקע, שנעלער, שנעלער, שנעלער פליט!

.5

ווי מיט פֿאַרהענגלעך פֿאַרצויגן,
ווי מיט וואָלקנדלעך געקרײַזלט,
קוקט מיט שטערן, ווי מיט אויגן,
הויכער הימל אַף די הײַזער...
הויכער הימל,
הימל שפּעטער,
איבער גרויזיקע הענגט ער,
זעט ער:
אין די געסלעך, אין די בלאָטע,
בלאָנקען אום אַ פּאָר גאַנאָווים,
צוויי גאַנאָווים און אַ לערער,
און אַ לערער
און ניט מערער...
שטיל אַמאָל נאָר,
שטיל אָן ווערטער
קומט אַ דריטער צי אַ פערטער
פון אַ ווינקל פון אַ בלינדן,
קומט און שווימט און ווערט פֿאַרשווונדן...

שײַן פון טירלעך ווערט צעגאָסן,
שוין געעפֿנט...
שוין פֿאַרשלאָסן...
שפּעטע גייערס... יונגעלײַטלעך...
פולע טאַשן... פולע בײַטלען...
ס'איז מיט מיידן פול דאָס שטיבל,
גאָלדע פּי פֿאַרקויפֿט דאָ ליבע...

קומען כעוורע פון שווארץ־טומע
און פון גרוזיע כעוורע גייען,
ווינקלען גרויע, סטעזשקעס קרומע,
שא און שטיל, מע זאָל ניט זעען...
און אמאָל מיט בלייכע באקן
קומט אריַין א יונג אין כאקי,
טרייסלט אוים דעם לעצטן גראָשן,
ווען דאָס לעמפל ווערט פארלאָשן...

שטיל און רויִק איז אין שטיבל,
ס׳איז אף ווינקעלעך צעצימערט.
יעדער ווינקל האָט זיַין ליבע,
א גרוזינער, א שווארץ־טומער.
ס׳האָט א בעטל יעדער ווינקל
מיט א בוטל קאלטע וואסער,
בעטל, בוטל, לעמפל טונקלס
און א האנטעכל א נאסער...

יעדער ליבע איז בא גאָלדען
מיט א פאָרהענגל פארהאנגען.
פון א ווינקל זיך געמאָלדן
אין א ווינקל מיט א דראנג און
זיך באגעגנט און צעגאנגען.
גאָלדע פּי אינמיטן שטייט דאָ
און זי זעט: פון וויַיטע עקן
רוקן שאָטנס זיך צעזייטע,
פלעקן, שאָטנס, שאָטנס, פלעקן,
ליבע וועט פאר אלע קלעקן...

גאָלדע פּי... איר ליבע—שווינדל...
ווער־זשע איז ער און פונוואנען?
עפּשער גאָר א שוועסטער־קינדל
פונעם פּאפּע פּי דעם גאנעוו?..

דרײַסיק יאָר געהאט א הײַזל.
גרויע האָר אין קאָפּ באווײַזן
איר גענינטקײַט און איר וויסן.
— — — — — — — — — —
איצטער איז די צײַט א שווערע
און מע הייסט דאָס הײַזל שליסן.

ניט געוווּסט האָבן שווארץ־טומער,
ניט די מאמעס, ניט די באָבעס:
אלע טאָג א נײַער אומגליק,
אלע טאָג א נײַער אָביסק...
ניט געהאָפּט האָט גאָלדע יונגווײַז
אף אזוינע שווערע צײַטן,
די מיליציע זאָל גאָר צווינגען
אלע וואָך דעם אדרעס בײַטן...

גאָלדע פּי מיט האָר מיט גרויע,
פּלייצעס פּוסטע, ברוסטן וויגן,
כעוורע ווייסן: ס׳א ביזאָיען
גאנצע נעכט בא גאָלדען ליגן,
כעוורע ווייסן— און מע היט זיך,
איינער שעמט זיך פארן צווייטן,—
און מע יאָגט זיך, ווי די בליצן,
נאָך א ליבע א פארגרייטער...

שיינע מענער, פײַנע קינדער,
גרוזיע...
גאָלדע...
גאָרניט...
בלאָטע...
מע באהאלט זיך און מע זינדיקט
און דערנאָך האָט מען כּאראָטע...

ווילט זיך גיין א שײַלע פרעגן
צו אן אלטן גוטן־ייִדן,
איז אָט דאָ אין גאנצן געגנט
פאר א רענדל ניט צו קריגן
ניט קיין ראָוו און ניט קיין כאזן.
וואָס־זשע פאָרט, איז וואָס־זשע טוט מען?
גאָט באהיט פון א „זאראזע",
פון א שעד, פון א „ניט־גוטן"...

האָט די גרוזיע לאנג געווארט שוין,
אז א גוטער־ייִד זאָל קומען.
גאנצע טעג איז מען פארנומען,
מע דערלעבט אמאָל פארנאכט שוין
נאָכן טראכקען אף די וועגן,
אף די בערגעלעך די קאלטע,
ווילט זיך פאָרט א שײַלע פרעגן
אָדער גאָר אן אייצע האלטן...

רעדן אלע, הערן פרומע:
— א באווײַבטער צי אן אלמען?
סאָפּקאָלסאָף איז ער געקומען
הערעב לייזער בערעב זאלמען,
ניט פון גענעם, כאס־כאָלילע,
ניט פון ליכטיקן גאניידן,
נאָר פון כיידער, אזש פון סמילע,
מיט די זיבן ברייטע מיידן...

לייזער זאלמענקעס דער מעלאמעד
האָט דאָס קאַנטשיקל פאַרוואָרפן,
מיט א יארמעלקע פון סאמעט
איז זײַן קאָפּ אצינד באַוואָפנט...
ס'איז רעבּ לייזער ניט קיין ראָוו נאָר,
ר'איז א דײַען און א שויכעט
און אמאָל א מויעל אויכעט...

שיינע מיידלעך האָט דער מעלאמעד,
שיינע מיידלעך, פײַנע טעכטער,
ווען זיי לאכן, טראָגט זיך פרייליך
איבער גרוזיע דער געלעכטער.
פון די טירעלעך די שמאָלע,
ווען דער אָוונט נעמט זיך וועבן,
קומען יונגע באַלעגאָלעס
פרעגן שײַלעס בא דעם רעבן...

כעוורע שלאָגן אָפּ די טירן:
קען מען זען אמאָל דעם ראָוו ווען?..
זײַנע טעכטערלעך שפּאצירן
מיט גרוזינישע גאנאָווים...
מער די טעכטערלעך שפּאצירן,
מערער שײַלעס קומט מען פרעגן,
מערער שײַלעס קומט מען פרעגן
פון דער גרוזיעס קרומע וועגן...

איז א הארץ אצינד פון שטאָל דען,
אלטע וווּנדן...
נײַע וווּנדן...
ניט בא לייזערן — בא גאָלדען
ווערט די שטוב פאַרפלייצט מיט „קונדן"...

אַלט און קאַלט די נעכט זיך ציִען,
און אַמאָל נאָר ווערט דאָ וואַרעם,
קאָלדרעס פליִען, קישנס פליִען,
זשאָרזשיק קומט מיט טאַנץ, מיט ליאַרעם,
לאָקן שטראָמען — שוואַרצער רעגן,
שוואַרצע אויגן — שטיקער גרוזיע,
ווען אַ מיידל ער באַגעגנט
ווייסט ער פעסט, אַז ליבן מוז זי...

שוין געזען און שוין געפּעסטעט —
גאָלדע פּי האָט וויפל מענער,
זשאָרזשיק איז פון אַלע פעסטער,
און ער איז פון אַלע שענער...
און זי בעט אים: „קום אהערצו",
און דאָס אַלטע בלוט נאָך כוואַליעט,
„קום, קראַסאַוועץ, קום, מײַן סערצע,
אָט אהער צו מיר אין ספּאַלניע...
קום אהער, איך וועל דיר טרעפן,
אַף די קאָרטן טרעפן וועל איך דיר"...

טוט די טיר זיך פלינק אַן עפן,
ווערט דאָס בלוט בײַ גאָלדען קעלטער...
אַ גיטאַרע טוט אַ ברינדזשע,
ליופּן אייגלעך מעכאַשייפיש,
גאָלדעס מאַן דער קאַטערינשטשיק
פליט אַרײַן ווי אַף אַ סרייפּע...
— אַ גוטנאָוונט, גאָלדע לעבן...
— אַ גוטנאָוונט, אַ גוט יאָר דיר...

— וואָס האָט אים אהער געטריבן,
אָט דעם אַלטן מיט זײַן מאָרדע?

— לֿײַ א דרײַערלֿ מיר, גאָלֿדע,
כ'האָב פארבענקט זיך נאָך א טראָפּן!
— זע, וואָס טוט דער אַלֿטער יאָלֿד דאָ,
ניט אהין האָט ער געטראָפן,
— וואָס האָט ער זיך דאָ צעפּארעט,
וואָס איז ער אהער געקראָכן?

גאָלֿדעס מאן — דער אַלֿטער נאר האָט
מיטן קאָפּ די טיר געבראָכן...

— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

טוט זיך זשאָרזשיק פֿלינק א קערעווע:
— גיי שוין, גאָלֿדע, צו דער מאמען,
— גיי שוין, גיי שוין, אַלֿטע סטערווע, —
און ער גייט מיט איר צוזאמען...

נאָר ניט שטענדיק גייען ווילֿ ער
צו דער אַלֿטער, צו דער גרייטער,
לֿויפֿט ער, שפּרינגט ער ווי א דולֿער,
פון איין סאָפּקע אף דער צווייטער...

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

... און צולעצט איז ער געקומען
אזא שטילער, אזא בלייכער,
ניט ער שרייט און ניט ער שטורעמט
און זײַן קאָל איז עפּעס ווייכער...

גאָלדע פּי האָט זיך דערשראָקן,
ניט געוווינט איז זי אזוי גאָר,
און זי גלעט אים זײַנע לאָקן
און זי קושט אים אין די אויגן...
ווי א מוטער, ווי א פאָטער.
גאָלדע האָט לעם אים געפּלאטערט,
אף זײַן ליפּ א גרינער בלאָטער
האָט געיאטערט און געיאטערט...

פרעגט אים גאָלדע שטיל, אָן לאָשן:
— ווער איז דיר אין פּיסק פארפּאָרן?
— דאָס איז גאָרניט, גאָלדע דושקא,
ס'א סיפּאָן פון פאראיאָרן...
— איז דערלאנג אהער א קויסע,
מיט א הערינג, מיט א מעסער!..
כ'האָב א צאָרע גאָר א גרויסע,
וואָס ניטאָ איז שוין קיין גרעסערס...

— ווען כ'זאָל קענען, וואָלט איך, я-бы
ס'איז דאָך, גאָלדע, ניט קיין שוטקע,
כ'האָב א מיידל, כ'האָב א באבע,
ניט קיין מויד, קיין פּראָסטיטוטקע...
שטייען קויסעס, פולע טעלער,
און ער טרינקט און שלינגט און בורקעט:
— און זי זאָגט, אז איך געפעל איר,
נאָר זי האָט ניט ליב קיין הורקע...
— — — — — — — — —

אונטער קויטיקע גארדינען
הערט מען קוילעס און געשלעגן,
דורך די ווענטעלעך די דינע
פאלן קלאָלעס ווי א רעגן...

קוילעס פרעמדע, קוילעס היגע,
רענדלעך, קושן, ליבע, נעצן...
ס'וואָלט געקענט די פעלקער־ליגע
אינעם הײַזל זיך באזעצן...

— — — — — — — — —

ליבע פליסט ווי סאמאָהאָנקע,
ביז ס'צעגיסט זיך דער גאנצפרי דאָ
און די לעצטע שאָטנס בלאָנקען,
לעצטע שאָטנס, גרויע, מידע...

— — — — — — — — —

איבער גאָלדעס אלטער דירע
טוקט זיך, לעשט זיך די לעוואָנע...
„שטילער, שא, ווער קלאָפּט אין טיר ?"
„ציט ! סע גייען די מילטאָנען !.."

ווער אוועק איז, ווער אנטלאָפן,
ווער פארגעסן האָט די שניפּסן.
צוויי געפּאקט נאָר, צוויי געטראָפן...
גאָלדע פּי מיט איר געליבטן...

ניט געהאָפט האָט גאָלדע יונגווײַז
אף אזוינע שווערע צײַטן,
די מיליציע זאָל גאָר צווינגען
אלע נאכט דעם אדרעס בײַטן...

6.

דער דיכטער פֿון גרוזיע איז שיין און איז שלאַנק,
דער דיכטער איז קלוג און איז יונג און איז פֿלינק.
ווען יאָרן אַנטלאָפֿענע טוען אים באַנק,
גייט ער אין שענקל א כאַפּ טון א טרונק.

ווען שטוב ווערט אים נימעס און מאָוועס און מיִעס,
און נימעס און מאָוועס און מיִעס דאָס ווײַב,
און סע ציטערט אין קאָפּ און ס׳ציטערן די פּיס,
און סע בורעט און הורעט און זשורעט אין לײַב.

גייט ער צום „רעבן" באשטעלן א מויד
און לייגט דאָרט אוועק דעם גאנצן פארמאָג,
נעמט ער זײַן אלטע, צעפּאָרענע בויד
און פּאָרט זיך קאטײַען ביז גרינעם פארטאָג.

ער פאטערט באם „רעבן" דעם לעצטן פּיאטאק,
אומזיסט ווארט דאָס ווײַב אינעם הילצערנעם בעט,
ביז ער קומט מיטן גוואלד, ביז ער קומט מיטן קנאק,
דער שיקער, דער טרעגער, דער לעך און פּאָעט.

ווען ער קומט מיטן קנאק, ליגט און רעוועט דאָס קינד,
גייט דורך די פענצטער און שפּאלטן א קעלט.
ס'איז אנטלאָפן דאָס ווײַב אף דער ארבעט געשווינד,
דרייט זיך דער קאָפּ און סע דרייט זיך די וועלט...

און די גרויזיע הערט און די גרויזיע זעט,
ווי סע זאמלען זיך מענטשן ווי קופּקעלעך מיסט,
און מע לויפט און מע קויפט און מע שווינדט און מע רעדט,
דאכט זיך, קופּקעלעך מיסט — און מע רעדט און מע שמועסט.

און דער דיכטער פון גרויזיע מיט טרעגערשע הענט
טראָגט ער די זעק און איז רויט און ער זידט,
און ער מעקט אפּן פּלויט און ער שרײַבט אף די ווענט
און דערנאָך ווערט אין גרויזיע געזונגען א ליד...

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

פּליִען קיין גרויזיע פארשפּעטיקטע פויגלען,
פּאָרט פון שווארץ־טומע דער דיכטער אהיים,

זײַנען די אויגן
מיט בראָנפן פארקלעפט,
זעט נ׳ט דער דיכטער,
ווי ס׳בליט און סע לעבט
די שטאָט און די גאסן,
דער גאנצער ארום!

זיצט ער, דער דיכטער,
אין וואָגן און שטומט...

שווימען די רעדער,
קלינגט ניט דער שטיין,
שלעפט זיך די שקאפקע
דורך גאסן אליין...

פאָרט ער און פירט זײַנע שיקערע אויגן.
פאָרט ער, דער דיכטער, אין וואָגן און וויינט,
ווייסט שוין זײַן שקאפּע די גרוזישע וועגן,
קומט א בענדיוזשניק דעם דיכטער אנטקעגן:
— גוטנאָוונט דיר, בערטשע, וואָס זיצסטו צעקוועטשט,
צי האָסטו שוין ווידער געקריגן הײַנט פּעטש?

— פאר סטיכעס? וואָס מאכן צונישט די גאנאָווים?
גוטנאָוונט דיר, בערטשע, גוטנאָוונט, גוטנאָוונט...
ס׳האָט זשאָרזשיק געזוכט דיך א גאנצענע נאכט,
פאר סטיכעס, וואָס האָבן פון זשאָרזשן געלאכט...

ענטפערט ניט בערע און רעדט ניט אנטקעגן,
און ס׳גיסט זיך פון אויגן א שיקערער רעגן,
און ס׳דאכט זיך, סע גיסן די אויגן זיך אויס,
און ס׳דאכט זיך: ער פאלט פונעם וואָגן ארויס...

רוקט זיך אף בערען
א שטיבל א שלאנקס,
ער קאָן עס, דאָס שטיבל,
ער ווייסט עס פונלאנג.

געטעסעטע טישן,
געטעסעטע בענק,
אצינד איז א טיי־הויז,
געווען איז א שענק...

געווען איז אמאָל דאָרט,
און דאָס איז אצינד,
ער זעט ניט, דער דיכטער,
דער דיכטער איז בלינד...

שלעפט זיך די שקאפע און ס׳שלעפט זיך די נאכט,
שלעפט זיך אנטקעגן א שטויביקער שליאך.
נאָר פלוצלינג די אויגן צעעפנט ער ברייט,
א שמייס מיט דער בייטש און א פאטש מיט די הענט:
די מאמע, די טויטע פון גרוזיע גייט,
ער האָט זי, די מאמע, די טויטע דערקענט...

מע האָט זי געהארגעט, ער האָט זיך דערמאנט,
ווען ער איז געוואָרן רעגינען א מאן.

סע קילט און סע ציטערט די שיקערע הויט,
ער האָט זיך דערמאנט, ווען מע האָט זי געטויט.
ס׳א ליגן, ס׳א ליגן, זי לעבט און זי גייט,
זי לעבט און זי גייט און ער הערט אירע רייד,
און זי נעמט אים ארום און סע נעמט אים א שרעק—
— — — — — — — — — — —
ס׳א שאָטן, ס׳א שאָטן, אוועק און אן עק.
— — — — — — — — — — —

נײַינקע הײַזער,
הײַזער אסאך
שווימען אנטקעגן
פון אלטינקן שליאך...

רוקט זיך שוין ווידער
א הילצערן הויז,
אצינד איז א קלוב דאָרט,
געווען איז א קלויז...

געווען איז אמאָל דאָרט,
און דאָס איז אצינד,
ער זעט ניט דער דיכטער,
דער דיכטער איז בלינד...

א שמײַס מיט דער בײַטש, נאָר דאָס וועגעלע שטייט,
ס'איז גאָרניט די מאמע,—א יינגעלע גייט,
ס'איז טאָליע, ס'איז טאָליע, ער האָט אים דערקענט,
האָט זיך דער קאָס אין זײַן הארצן צעברענט.
ער האָט זיך נאָך טאָליען א לאָז געטון גיך,
ער האָט אים געפאקט און פארקוועטשט אין די הענט.
— שעם זיך ניט, טאָליע, און פוץ מיר די שיך,
— פוץ מיר די שטיוול און כאפט עס דער רוך.

פוץ מיר די שקראבעס און מאך מיר א גלאנץ,
אז ס'זאָלן די פיס זיך א ריס טון צום טאנץ.
טאָלינקע, טאָליע, וואָס ביסטו אזוי רויט?
האָסט נאָך א מאמע, צי מ'האָט זי געטויט?—
און ס'האָט זיך דער קאָס אין אים שיקער צעברענט:
— איך האָב אים, דײַן טאטן, דײַן פּנעם געקענט,
דײַן טאטע געווען איז א ווילער באנדיט,
א פײַנער באנדיט — א טײַערער ייִד...

דײַן טאַטע ז'אַוועק מיט פּעטליורען, מײַן קינד,
טאָלינקע, טאָלינקע, טאָליע מײַן קינד,
וויין־זשע ניט, טאָליע, ניט ריטשע, ניט וויין,
ס'איז ווייִנען פאַר דיר, אַזאַ גרויסן, ניט שיין,
דו ביסט דאָך שוין, טאָליע, אַ גאַנצער קאָזאַק,
איז שפּײַ אויפֿן טאַטן און מאַט יעוואָ טאַק!

— — — — — — — — — — — —

דאַכט זיך גאָר
ער פֿאָרט צוריק,
גייט אַנטקעגן
אַ פֿאַבריק...

פֿענצטער ווײַסע,
טירן גרין,
דאָרטן שנײַדט מען
דעם טעטין...

דאָרטן זיפּט מען
די מאַכראַ,
אין אַ נעכטעלע
אַזאַ...

שטייט אַן אוילעם,
זינגט און לאַכט,
דער געלעכטער
שפּאַלט די נאַכט...

בערע טוט אין טאַש
אַ שאַר
און פֿאַרויכערט
אַ ציגאַר...

פאָרט ער, דער דיכטער, פון גרוזיע אהיים,
זיצט ער, דער דיכטער, אין וואָגן און וויינט,
טאָליע דערשרעקט זיך און וויינט אפן קאָל,
א ריס פון די הענט און אוועק מיטאמאָל,
זיצט ער, דער דיכטער, אין וואָגן אליין,
פאָרט ער, דער דיכטער, פון גרוזיע אהיים.

און פון דאָרט,
ווו העל נאָך איז,
טוט אן אווטאָ
זיך א ריס.

טוט א פייַף
און טוט א יאָג,
און באשפייַט מיט רויך
דעם ראָג...

פון א געסל
קומען אָן
פיאָנערן
מיט א פאָן...

לאכן קינדער:
— קינדער, זעט
ס'פאָרט פון גרוזיע
דער פּאָעט!

ס'לאכן קוימענס,
ס'לאכט דער רויך,
און די שטערן
לאכן אויך...

וואָס־זשע זאָל איך
טון מיט אים?
וווהין־זשע זאָל איך
שיקן אים?

ס'איז א מיַיסע
אָן א שיר,
ס'איז דאָך פּאָרט
א העלד בא מיר...

עפּשער זאָל איך,
שטיל אזוי,
גאָר פארשריַיבן
אים אין „בוי"?...

ווייסט שוין די שקאפּע די גרוזישע וועגן,
א שמיַיס מיט דער בּיַיטש און א פֿיַיף און א טריַיב,
גייט אים די בייזע מישפּאָכע אנטקעגן,
שעלט אים דאָס קינד און שעלט אים דאָס וויַיב.

שעלט אים די שקאפּע, ער שעלט זיך אליין
און סע טוט אים שוין באנק און סע טוט אים שוין וויי,
ער ווערט אזוי מיד, ער ווערט אזוי קליין,
געארבעט א טאָג און פארטרונקען פאר צוויי.
ער קוקט אף דעם וויַיבל און קוקט אף דער שטוב,
דאָס וויַיבל איז שיין און ער האָט זי גאָר ליב,
ער נעמט זי ארום, נאָר זי טוט אים א שטויס,
אז ער פאלט פונעם שטיבל אינדרויסן ארויס.
און ער זיצט בא דער טיר אזוי קליין און פארקלעמט,
און ער שריַיבט מיט א קויל אף די קרומינקע ווענט,
ביז עס ווערן די פענצטער אין גרוזיע פארמאכט
און סע שפּרייט זיך אף גרוזיע א גרוזישע נאכט...

.7

זעט: וואָס גייען זיי אהערצו?
און ווי קומען זיי אהער?
און א קאָל פונוואנען הערט זיך
אזא הויכס און אזא שווערס?
און ווי קומט אהער אן אוילעם?
און ווי קומט אהער א ברוק?
וויפל מיידלעך, זעט, גאָר ווילע?
וויפל יונגען, טוט א קוק!
ס'ארא שטיבל, וויפל פענצטער!
וויפל לאָמפּן, וויפל דראָט!

ס'איז אין גרויזיע דאָס שענסטע
און דאָס לעצטע צו דער שטאָט.

מײַסעס שיינע און לעגענדעס אָן א סאָף און אָן אן ענדע
ארום שטיבל מ'האָט געוועבט, פונעם שטיבל מ'האָט געשעפּט...
נאָך די שלעק און נאָך די סרייפעס (ס'איז דער קאנט מיט מײַסעס פול)
פלעגן שיידים און מאכשייפעס אינעם שטיבל טאנצן דול...
דורכן קוימען, ניט דורך טיר פלעג מען גיין אפן שפאציר...

וויסט און פוסט און שטויב און שפּינוועבס,
דורכן קוימען, דורך די רינוועס
יאָגן שיידימלעך פארשײַט,
אייגלעך — פײַער, שווארצע עקלעך,
ס'איז באנאכט דאָ גייען שרעקלעך,
גייען מענטשן בא דער זײַט...

לעם דעם דאך און עפשער ווײַטער,
אפן בוידעם לעם א שײַטער
זיצט אן אלטע, הויט און ביינער
און זי קישעפט און זי דרייט.
כאָטש אין שטיבל ווינט ניט קיינער,
נאָר א רויך פון קוימען גייט.
און אסאך, וואָס פלעגן גייען
טיף באנאכט, האָבן געזעען,
ווי א רויך פון קוימען יאָגט,
ווי א פלאם פון פענצטער שלאָגט.

ווײַבער אלטע בא זעמליאנקעס,
אף די פריזבעס, אף די גאנקעס
זיצן ווײַבער און מע רעדט
פון פרימאָרגן און ביז שפעט...
ניט געשטויגן, ניט געפלויגן,
וועלן פינטלען אלע אויגן
צום פארגייענדיקן טאָג,
אונטערן שײַן פון ווײַטע שטערן
וועט מען זיצן און מ׳עט הערן
און מ׳עט ארבעטן דעם זאָק...

— — — — — — —

ווער וועט עס אצינד דערקענען
אָט דאָס שטיבל, אָט דאָס ווײַטס?
דורכן פענצטער שמייכלט לענין
און א ראדיאָ שרײַט און שרײַט...

זעט: ווי ס׳גייט אהער דער אוילעם,
ווי מע זינגט און ווי מע רעדט,
וויפל מיידלעך, זעט נאָר, ווילע,
וויפל יונגען, זעט נאָר, זעט!
טוט א קוק, וואָס דאָרטן טוט זיך,
טוט א קוק א מין פאראד!

לעבן זאָל די רעוואָליוציע!

שרייַט פון ווענטלעך א פּלאַקאַט...

זיצן ייִדן בּאַ די טישן
אזוי וואָגיק, אזוי פרייַ
און זיי לייענען און זיי מישן
און זיי רויכערן דערבּייַ.
און די ווענטלעך קוקן אָן זיי,
אָט די הענט און אָט די טישן,
און די לאַנגע אויסיעס בּלאָנדזשען
אף די פרישינקע אפישן:

קיין שווארץ-טומע קומט א טרופּע,
זי וועט שפּילן שטאַרקע דראַמעס,
און זי שטעלט „די שווארצע כופּע",
„בראַנדל קאָזיק" און „שולאַמיס".
טוט א זאָג דער טרעגער לייזער:
מע וועט שפּילן (ס'איז א איניען)
וויאזוי א גראַף א בּייזער
האָט געשטאָכן די גראַפינע.
און אקטיאָרן אלע, אלע
וועלן קומען זיך בּאַווייַזן
דעם נאַראָד די קונצן ווייַזן,
ס'קומט בּראַנדעסקאָ מיט זייַן קאַלע.
ס'לאַכן בּרוסטיק בּאַלעגאָלעס:
— עפּעס איינער א מיכאָעלס,

און מע זאָגט אפילע גוזיק
קומען וועט אהער קיין גרוזיע.

מע וועט קומען, וועט מען זעען,
וועט מען זעען און זיך פרייען.—
און זיי זיצן און זיי מישן
בײַכיק, בערדיק בא די טישן,
בלאָנקען, בלאָנדזען פינגער האָריקע
איבער „עמעס״, איבער „שטערנס״
און מע פּיפּקעט די מאכאָרקע
און מע סאפּעט ווי די בערן.
און די ווענטלעך פינטלען, קוקן
אף די קעפּ און אף די פּליכן,
ווי סע בייגן זיך די רוקנס,
ווי די אויגן זוכן, זוכן.

די פּארוואלטערקע ז׳פארנומען,
מענטשן גייען, מענטשן קומען,
הונדערט פופציק צוויי באזוכער—
און איינגאנצן פערציק ביכער,
און מע קען זיך ניט צערײַסן.
וויפל מאָנענדיקע בליקן!
„ליינט דערווײַל די לעצטע נײַסן
ביז מע וועט נאָך ביכער שיקן״.

דעם א בלאט און דעם א ביכל,
— שוין געליינט און שוין געלעזן...

... שווארצע צעפּ, א רויטינק טיכל
און א קליין פאריסן נעזל...
מ׳איז בערויגעז, מ׳איז צופרידן,
מיכל מעניעס נאָר דער אלטער
איז בערויגעז אף די ייִדן,
ר׳האָט געוואָלט זײַן א פּארוואלטער.

ברענט אין אים צו זיי א סינע,
מ׳האָט גענומען א פּארטינע...

ווינציק אָרט און ווינציק בענקלעך,
טראָגן מענטשן זיך ווי ווילדע,
אַלע ווינקלען זײַנען פול דאָ
און מע רויכערט און מע שפּילט דאָ,
ווער אין שאָך און ווער אין ביינדלעך,
אַלע ווינקלען זײַנען פול דאָ...

הענגט א ראדיאָ אינמיטן,
באַלעגאָלעס יונגע זיצן
און סע שיטן זיך און שיטן,
און סע שיטן זיך די וויצן.

און די ראדיאָ גענעצט, גענעצט,
עפּעס שרײַט א קאָל פון עפּעס,
דורך די שטעט און דורכן גרענעץ
טראָגט א באַס זיך דורך די סטעפּעס:

„סאטאנא טאם פּראוויט באַלע־ע־ע־ע,
ליודי גיבנוט זא מעטאַלע,
אַלע באַלע, אַלע באַלע,
זא מעטאַלע, זא מעטאַלע...

— — — — — — —
— — — — — — —

און סע גייט אזוי דער אָוונט
און די ראדיאָ טאראבארקעט,
פּלוצלינג ווערט די ראדיאָ נאָענט,
ס'רעדט די סטאנציע פון כארקאָוו.

ס'רעדט די סטאנציע, שרײַט זי, וועקט זי
שטעטלעך, דערפער, שטעט און לענדער:
„ס'וועט אין ייִדיש זײַן א לעקציע
וועגן שיקרעס און פארשווענדער"...

טוט אַ קרעכץ אַ יונגער טרעגער:
— פּאַרן גלעזל גייט קיין טאַנץ ניט,
מעג ער רעדן, שרייַען מעג ער,
נאָר סע פעלט אַן איין־און־צוואַנציק...

שטיל, באַהאַלטן קנאַקט מען קערלעך,
טוט אַ באָכער זיך אַ ווערטל:
— שווערלעך, ברידער, זייער שווערלעך
אָן אַ שנאַפּס און אָן אַ קערטל...

— צו געזונט אייַך, ליבער פעטער,
ר׳האָט בעעמעסן גענאָסן...
גאָט וועט שיקן נייַע בלעטער,
וועט מען דרייען פּאַפּיראָסן!..

גייט דאָ רויִק און געלאַסן
נאָכן דאָנערשטיק דער פרייַטיק,
רייַסט מען שטיקלעך, שנייַדט מען פּאַסן,
ס׳קומט צונויף אַ גוטע צייַטונג...

און אַ באָכערל צעלאַכט זיך:
— וויפל בלעטער וועט הייַנט בלייַבן?

די פּאַרוואַלטערקע פאַרטראַכט זיך:
— ס׳איז דאָ שווער אַרכיוון קלייַבן...

קוילעס יונגע, ווערטער שווערע,
און סע ראַשט דאָ און סע טומלט,
אין אַ ווינקל זיצט זיך בערע,
בערע זיצט און כאַפּט אַ דרימל.

און סע גייט, סע גייט די גרוזיע,
און דער יונגער אוילעם פלינק איז,
יונגע יאטן — בלויע בלוזעס,
מיידלעך — רויטינקע קאָסינקעס...
און מע גייט פון אלע זײַטן
בלעטער ליינען, ביכער בײַטן.

די פארוואלטערקע פרעגט זיכער:
— וואָס אײַך געבן... ווינציק ביכער...
— וואָס ס'ניט איז, אבי צום ליינען...
— אָטשען פראָסטאָ, כ'ווייס אליין ניט...
— וואָס איר ווילט, נאָר קיין פּאָעט ניט...
— מיר טאָלסטאָי און מיר פורמאנאָוו.
מ'איז געקומען און מע זעט ניט,
ווי סע פליט ארײַן א גאנעוו:
לאָקן גרויסע שווארצע האָט ער,
אויגן שווארצע שטיקער פײַער,
אף דער ליפּ — א גרינער בלאָטער
און אין בוזעם שטעקט א שפּײַער.
אף די פינגער — גראָבע רינגען.
צו דעם טישל צוגעשפּרונגען,
און א ברומקע שטיל און נאריש:
— דאָברי וועטשער וואם, טאָווארישטש!

די פארוואלטערקע ז'א בלייכע,
ס'איז די שטים בא איר א הויכע,
שטייט א מידע און זי הערט אים,
און זי הערט אים און דערקלערט אים:
ס'איז געוועז און מ'האָט באשלאָסן,
און זיי פּיפּקען פּאפּיראָסן...

נאָר דאָס בלוט האָט זיך צעבערענט שוין,
ס׳האָט דער אוילעם אים דערקענט שוין...
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

... פאר קיין טשלען מיך ניט פארשריבן,
און א הורקע זאָל איך בלײַבן,
ס׳וועט ניט גייען, אָטשען פראָסטאָ,
כ׳וועל דערלאנגען אזש קיין מאָסקווע.

און די ציין, די ווײַסע פינקלען,
און די אויגן זײַנע בליצן
און די ליפּן — — — — — — —
— — — — — — — אין א ווינקל
פלוצלינג זעט ער בערען זיצן,
קען ער רויִק שוין ניט בלײַבן
— — — — — — — — —

פּעטש, גערשאנגל און גערודער
— זוכסט א יאָלד אף צו באשרײַבן,
האָסטו מיך געפּאקט, זאנודע...

איינער טוט א כאפּ דעם צווייטן,
און ער נעמט אים ווארגן, קנייטשן
און פארשליסט אים ווי אין קייטן
אין די הענט — — — — — — —
— — — דער אוילעם שטייט שוין,
גייט שוין,
דרייט שוין אין געשלעגן
זײַנע פויסטן, זײַנע קערפּערס
און סע פאלן ווי א רעגן
אף די טישן ווערטער טערפּקע.

מאנצבלען שרײַען, פרויען קוויטשען
און דער שוויס פון קערפּערס רויכערט,
ביז פון זשאָרזשן יושעט בלוט שוין
און פון בערען יושעט אויכעט...
גיסט זיך בלוט אף פרישע בלעטער,
אף די דילן, אף די פּאָנעו:
— ניע טודא פּאָפּאלסא, פּעטער,
שטייעןביידע ווי די האָנען.

הערצער רוישן, בלוטן יאָגן,
נאָך א יאָג און נאָך א פּלי טון
און מע רײַסט זיך ווידער שלאָגן,
נאָר דער אוילעם שטייט אינמיטן.

די מיליציע איז געקומען
און האָט זשאָרזשיקן פארנומען.
און ווי נעכטן און ווי שטענדיק
גייט דאָס לעבן אינעם שטיבל...

ס'האָט זיך גאָר דאָ ניט געענדערט,
מ'איז געזעסן, מ'איז געבליבן...

ס'ליגט דער אָוונט אף די שויבן,
צוויי—דריי צײַטונגען צעטראָטן...

א פּלאַקאַטל ווינקט פונויבן:

ס'איז דאָ רויכערן פארבאָטן

.8

און ס׳איז טאקע גרויע,
און ס׳איז טאקע זומערדיק,
ביימעלעך און כאטקעלעך
און בערגעלעך ווי דאָרטן.
נאָר ס׳איז עפּעס וואָכעדיק
און ס׳איז עפּעס אומעטיק,
און קיין מענטשן קומען ניט
אהער אַף די קוראָרטן.

אָנגעטון און אויסגעטון
די הארבסטן און די ווינטערלעך,
די מאנטעלעך די בלעטערשע,
די שניייקע רעטאָנדעס,

גליטשען אף די פענצטער זיך
אָוונטיקע הינטעלעך,
הינטעלעך און ציגעלעך
אף דעכעלעך אף בלאָנדע...

... און ס'איז טאקע גרוזיע
הימלדיק און שטערנדיק,
נאָר באַ וועגן שטייען דאָ
ניט קיין קיפאריסן,
אלטע דעכער גרוזישע
טרייסלען מיט די בערדעלעך,
בלאָנקען איבער דעכעלעך
אָוונטיקע גרוסן...

בלאָנקען מיט לאמטערנס
שאָטנס אין די געסעלעך,
ס'האָבן אלע סטעזשקעלעך
אין בלאָטע זיך פארלאָרן.
שטייען זיך די שטיבעלעך,
ווי אויסגעפארבטע קעסטעלעך,
טומלען זיך און דרעמלען זיך
קײַלעכיקע יאָרן...

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

קריכן וואָכן הוילע, פוילע,
שלעפן זיך ווי אלטע קליאטשעס,
פון שווארץ־טומע די באָכורים,
די באָכורים — זין פון גווירים,
פאָרן אלע יאָר אף דאטשעס,
אלע קײַלעכיקע יאָר.
גראָזן גרויזיער ווערן גרינער,
און די מיידלעך, די גרויזינער
פלינקע פונקען אונטער וויִעס,
שווארצע קלינגענדיקע האָר...
סטענגעס לאנגע ביז די קניִעס,
לאכן מיידעלעך ביז גאָר
פון באָכורים, ווי די קליאטשעס,
פון די יאָלדן, פון די דאטשעס
ווי זיי לעבן, ווי זיי ליבן,
אלע קײַלעכיקע יאָר
אזוי פיל און אזוי פרעך.
ס'האָט שוין בערע זיי באשריבן,
אָט די יאָלדן מיט די שניפסן
מיט די קעלנערלעך ווי בלעך...
און די מיידעלעך באשריבן
מיט די סטענגעס ביז די קניִעס,
מיט די אייגלעך, מיט די ליפן,
מיט די קליידלעך, מיט די מאָדעס.
הענגט דאָס לידל אף א גאנעק
אינעם געסל, ווו די באָד איז
און די גאנצע גרויזיע זינגט:

„ס'איז ארויס א נײַע מאָדע
„הויזן מיט אַלייעס,
„אַלע שיינע מיידעלעך
„דרייען זיך די פּייעס.

„ס'איז ארויס א נײַע מאָדע
„לאנגע שינעלן,
„אַלע שיינע מיידעלעך
„פּודרען זיך און קוועלן.

„ס'איז ארויס א נײַע מאָדע
„רויטע פּוליארן,
„אַלע שיינע מיידעלעך
„גולײַען מיט קאָמיסארן"...

בא מיידלעך אויך דאָס לעבן פלינק איז,
סע לויפן טעג דאָ גאָרניט שלעכט,
מע טאנצט דאָ פריילעכע לעזגינקעס,
אף קאָרטן ווארפט מען גאנצע נעכט,
פון עלפטן יאָר מע פירט שוין ליבעס,
מע זוכט כאסאנים קליינערהייט,
און ווו א גרוב און ווו א שטוב איז —
דאָס לעבן לויפט, דאָס לעבן גייט...

דאָ האָט מען פײַנט די טעג, די לאנגע,
איז זיצט מען, ווארט מען אף א נעס...
א באָכער קומט פון מאָלדאוואנקע,
א באָכער קומט, א יונג, א שלאנקער
און ברענגט מאטאָנעס פון אָדעס:

א נײַע שווערד, א שארפן מעסער,
און מײדלעך קוקן שוין ארויס...
אן אָרט איז דאָ אין יעדער הויז
פאר געסט פאר ווײַטע, פאר אָדעסער...

דאָס לײַב, די האָר זײ פוצן אויס...
(בא מײדלעך אויך דאָס לעבן פלינק איז)
און ווי בא עמעסע גרוזינקעס
זײַנען בא זײ די אויגן גרויס...

ווי ווײַט, ווי ווײַט דאָרט אף קאווקאז
באַרינגלען בערגלעך יעדער גאס...

ווער זאָגט עס גאס? ניטאָ קײן גאסן,
די שטיבלעך קופּעסווײַז צעזײט,
פון פענצטער גיסט זיך מוטנע וואסער,
וואָס רופט זיך שײַן, וואָס רופט זיך פרײד;
א קרומער דאך, א קרומע וואנט,
מיט געלער לײם און שטרוי געלאטעט,—
דאָס הײסט אין גרוזיע א כאטע,
דאָס רופט מען הײַזער דאָרט אין קאנט...

די נעכט פון גרוזיע פארווײט
א הײסע ליד פון באלעגאָלעס,
די לעוואָנע דאָ נאָך פון אמאָל איז,
זי הענגט ווי פריִער נאָך און זי זעט,
ווי ליבעס ווערן דאָ געשלאָסן
אין גאס, אף בערגלעך און אף ערד,
זי הענגט און ס׳גיסט זיך ווײַסע ראָסע
אף פּאָרלעך יונגע און אף נעכט.

ס'איז גרוזיע רײַך מיט באַלעגאַלעס,
דער וועג פון גרוזיע דאָ נאָך שמאָל איז,
מיט קלײנע טירן, שמאָלע טירן,
נאָר באַלעגאַלעס קענען פירן
קײן סקווירע, פאסטאָוו, קײן טשערקאס,
מע קען פארפירן ביז קאווקאז,
ביז גרויסער גרוזיע, גרוזיע ברייטער
און ברענגען יאָנטעוודיק א גרוס,
א גרוס פון גרוזיע דער צווייטער.
— — — — — — —
— — — — — — —

באַלעגאַלעס? באַלעגאַלעס! — מיט די צוגן פאָרט מען,
קומט דער שײנער זומער, פאָרט מען אף קוראָרטן..

ווארט די זון קאווקאזער, ווארטן בערג קודלאטע
אף די געסט פון מאָסקווע, טולע און סאראטאָוו...

ניט די הארטע קעלנער, ניט די זין פון גווירים
פאָרן אף קאווקאז הײַנט, פאָרן זיך קורירן...

— אָפּרו! אָפּרו! אָפּרו!
האָבן בערג געקלונגען:
— פירט אהער די הערצער!
— פירט אהער די לונגען!

— אָפּרו! אָפּרו! אָפּרו!
— צוגן און טאטשאנקעס,
— פירט אהערצו מידע!
— פירט אהערצו קראנקע!

— גרייט זיך: בערג און כוואליעס!
— לײַט פון מי מיר שיקן!
ענטפערן די פעלדער,
ענטפערן פאבריקן...

הייסע בערג און קאַלטע טאָלן,
גרוזיע!
גרוזיע!
שיינער קאַנט!
סאַקליעס, ביימער און אַזולן
האָט צעזייט דאָ
אין די טאָלן
א געניטע פעסטע
האַנט!

רוקן זיך, דרייען זיך, רוקן זיך רעדער,
ווינטלדיק, שווינדלדיק טראָגט זיך די ווײַט,
ווערסטן אנטלאָפּענע, בלייִקע סעדער,
ס'רײַסן זיך ווינטן די טשובעס פאַרשײַט...

בייגט זיך און ציט זיך דער צוג ווי פון גומי,
פאָרן זיי דרייען אין הארטן וואַגאָן,
פאָרן די שנײַדער, די דרײַ פון שוואַרץ־טומע:
ברוינע רעגינע, אָסקאַר און אורואָם.

אוועק איז רעגינע פון שיקער, פון בערען,
אוועק אף א כוידעש און עפשער אף לאַנג...
קלינגען אין דעכער די זילבערנע שטערן,
דרייט זיך די נאַכט אַרום צוג ווי א שלאַנג...

שווינדלען געקעסטלטע רעקלעך און קעפּיס,
לויפט און צעלויפט זיך פון רוקנס די לאַסט,
טראָגט זי דער צוג דורך אוקראַיִנישע סטעפּעס,
טראָגט זי דורך טעג און דורך נעכט אף קאַווקאַז...

ס׳איז בערע דער שיקער, דער דיכטער און טרעגער
געבליבן אין גרוזישע געסלעך פארקלעמט,
אוועק איז רעגינע אף אנדערע וועגן,
און בערע איז ווייט שוין, און בערע איז פרעמד...

ס׳פלעגן די שניידערקעס אפט צו איר ריידן:
— דו ביסט דאך, רעגינע, נאך יונג און נאך שיין,
— דו ביסט דאך א מיידל פון אונדזערע מיידן,
— איז זאל זיך דיין אלטער, דער שיקערער גיין!..

באהאלטן זיך אויגן ווייט־ווייט אונטער ברעמען,
אין פייפן אין ווייטע פארגייט זיך דער צוג,
זיצט לעם אסקארן און דרעמלט אוורעמל,
און דרעמלט און קוקט אף רעגינען און קוקט...

רוקן זיך, דרייען זיך, רוקן זיך רעדער,
ווינטלדיק, שווינדלדיק טראגט זיך די ווייט,
ס׳לויפן די ווערסטן און ס׳טראגן זיך סעדער,
ס׳רייסן זיך ווינטן די טשובעס פארשייט...

הייסע בערג און קאלטע טאלן
גרוזיע!
גרוזיע!
ווייטער קאנט,
סאקליעס, ביימער און אוילן
האט צעזייט דא
אין די טאלן
א געזונטע פעסטע
האנט!

איבער קיפּאַריסן,
איבער הויכע סאָסנעס
האָט א זון א הייסע, האָט א זון צעגאָסן זיך...

שטייען סאָסנעס הויכע מיט צווייַגעלעך באַלאָדענע,
רינט די זון א מידע פון צווייַגן און פון נאָדעלעך...

שטייען קיפּאַריסן אין זומערדיקע העמדעלעך,
גיסט די זון מיט ריטשקעלעך, שיטן זיך די רענדעלעך...

קינדערלעך און עלטערע, אָנגעטון און נאַקעט,
הוידען די האמאַקעס...

פּויערים און אַרבעטער,
קיִעווער און דאָנבאַסער,
קלימקעלעך מיט עסנווארג און פלעשעלעך מיט וואַסער...

אָטעמען די סאָסנעס,
לופטערן און פרישן,
איז ניטאָ קיין בענקלעך, איז ניטאָ קיין טישן...

קלימקעלעך מיט עסנווארג אף דער ערד צעשאָטן,
קוקן בערג בערויגעזע, שפּרייטן קילע שאָטנס...

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

בערג און בערגלעך גרינע,
וואָלקנס שפּרייטן רויכן...

זיצט אזוי רעגינע
אף א בארג א הויכן...

הימל איז פונויבן,
גרוזיע ליגט פונונטן...

גרויע צעפּ פון שטויבן
פלעכטן פלינקעווינטן...

אזא פרישן אָטעם
גרוזיע האָט צעווייט דאָ...

ערגעץ ליגט אין בלאָטעס
גרוזיע די צווייטע?..

ערגעץ ליגט אין שענקל,
ערגעץ שיקערט בערל,

נאָר רעגינע בענקט ניט
נאָך זייַן הויכן שטערן...

נאָך די הייסע קושן,
נאָך זייַן ליד פארשייַטער,

ער איז פרעמד און מיִעס שוין,
ער איז איר א ווייַטער...

ס'האָבן צוגן בלויע
זיי צעשיידט אף שטענדיק,
זייער ליד די גרויע
האָט זיך שוין פארענדיקט...

ווען אף בארגן־קעמלען
איז די זון פארשוווּנדן,
האָט זי מיט אוורעמלען
לעבן אירס פארבונדן.

וווּ די נעכט צעווייען
די שוואַרץ־טומער שטערן,
וועלן זיי אינצווייען
מער שוין זיך ניט קערן...

אינדערטיף נאָך שטילע
טליִען אַלטע וווּנדן,
דער, וואָס איז מיט מי־לייַט
קרעפּטיקע פאַרבונדן,

וועט אַף אייביק מעקן,
פּאָדעם, וואָס פאַרציִען
און אַף פרישע שטרעקעס
זיך אפסנייַ צעבליִען...

בערג און בערגלעך גרינע
וואָלקנס שפּרייטן רויכן,
זיצט אַזוי רעגינע
אַף אַ באַרג אַ הויכן...

און פון היים פון קויטיקער
הערט זי קוילעס, דאַכט זיך,
עפּעס ווערטער בויטען זיך
אין די וואָלקנס שוואַרצע...

פליִען קוילעס היימישע,
טאַנצנדיק און קנאַקנדיק:

הוליע, גרוזיע, ליימיקע
הוליע, הוליע, נאַקעטע!

9.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

די זיצונג פון ראט האָט שוין לֿאנג זיך געענדיקט,
ראשיק און הייס איז געגאן דער פארנאכט,
וויגט זיך די גרוזיע אףֿ בֿערגלֿעך ווי שטענדיק,
טירלֿעך פארשלֿאָסן און לֿאָדנס פארמאכט,
די זיצונג פון ראט האָט שוין לֿאנג זיך געענדיקט...

ס'האָבֿן העכער געזאָגט דורך די פענצטער די קוילֿעס,
די זיצונג פון ראט האָט געצויגן זיך לֿאנג,
בֿא פענצטער געלֿעגן איז גרוזיע א הוילֿע
און נאכט איז געקראָכן אףֿ בֿערג ווי א טאנק,
ס'האָבֿן העכער געיאָגט דורך די פענצטער די קוילֿעס...

ס'האָבֿן לֿאנג שוין אזוי ניט געהודעט די בֿלֿוטן,
מ'האָט לֿאנג שוין אין ראט ניט געשריגן אזוי:
— מיר ווילֿן ניט בֿלֿײַבֿן אצינד קיין בֿערקוטן!
— מיר ווילֿן ניט לֿאָזן! מיר ווילֿן ניט! לֿוי!
ס'האָבֿן לֿאנג שוין אזוי ניט געהודעט די בֿלֿוטן...

און ס'האָט זיך צעטיילט די פארזאמלונג אף צווייען:
— פארניכטן די גרוזיע! געגוג זיך געשטיקט! —
האָבן פויסטן מיט קעפ מיט צעוויגטע געשרייען
די ווענטלעך די פוילע פון שטיבל געוויגט,
און ס'האָט זיך צעטיילט די פארזאמלונג אף צווייען...

געזאָגט האָט א כאָפּטע: — מע דארף זיך ניט נארן!..
ס'איז גאָרניט מיט גאָרניט, ס'איז קײַ און ס'איז שפּײַ,
פארניכטן די גרוזיע, צעהאקן, צעשפּארן,
צעקנאקן אף פּיצלעך און בויען אפסנײַ,
ס'איז הויל און ס'איז פויל און מע דארף זיך ניט נארן!

געזאָגט האָט די צווייטע: — מע דארף זיך ניט נארן!..
מיר וועלן אָט דאָ שוין דערציִען די יאָר...
מיר וועלן זיך האָרעווען דאָ ווי קוסטארן...
... און בויען וועט שפּעטער דער ייִנגערער דאָר...
ביז עפּעס... ביז וואָס... און מע דארף זיך ניט נארן!

דער יאט פון ספּאָלקאָם איז געקומען שוין שפּעטלעך,
דער יאט פון ספּאָלקאָם האָט זיי פּאָשעט דערקלערט:
— איר דארפט זיך ניט גלײַכן צו שטעט און צו שטעטלעך,
די שטעטעלעך וואקסן און איר ליגט אין דר'ערד!
איר דארפט זיך ניט גלײַכן צו שטעט און צו שטעטלעך!..

ס'איז טרוקן און פּאָשעט, געהערט און באשלאָסן:
— די מענטשן אף ארבעט! די הײַזער — на снос
א ברודיקער שוויס האָט פון בערד זיך געגאָסן,
א קאָל טוט א דזשימזשע: — ס'איז ווער באלעבאָס?
ס'איז פּאָשעט און טרוקן, געהערט און באשלאָסן...

געלעגן איז גרוזיע אף בערגלעך צעשליידערט,
מיט וואָלקנס ווי שמאטעס ווי אַלטע באַדעקט,
געשלאָפן איז גרוזיע, נאָר טריט האָבן ווייט דאָרט
די שטויבן געהויבן, די געסלעך געוועקט,
געלעגן איז גרוזיע אף בערגלעך צעשליידערט...

ווער לויפט דאָרט,
ווער יאָגט עס,
ווער וועקט עס דעם שליאך?
סע לויפט דאָרטן
איינער
צי ס'לויפן אסאך?
זיי לויפן אינצווייען
פארשטויבט
און פארשמאכט,
דער שיקערער זשאָרזשיק,
די שיקערע
נאכט...
שמעקט אין דער לופטן
מיט בלוט
און מיט שלאכט...

ס'איז זשאָרזשיק געלאָפן א בייזער, א רויטער,
די האָר האָבן שווארץ אף זיין שטערן געברענט,
אין לייב האָט געדרייט און אין הארץ האָט געבויטעט,
דאָרשטיק, צעביסן, צעריסן און קויטיק
האָט זשאָרזיק געפאָכט מיט די שיקערע הענט...

— איך וועל אים שוין פאקן, איך וועל אים געפינען —
האָט זשאָרזשיק צו זיך א צעהיצטער גערעדט:
— ס'וועט בלוט זיך שוין גיסן, ס'וועט יושקע שוין רינען,
איך וועל אים געפינען, געפינען, געפינען,
דעם טראכטער, דעם קוועטשער, דעם כונסקע פּאָעט...

— ער וועט שוין מיט זשאָרזשן קיין כאָכמעס ניט טרײַבן,
גענוג שוין אף זשאָרזשיקן סטיכעס געמאכט,
מײַן קאלע האָט נעכטן געליינט און געלאכט.
ער וועט שוין קיין סטיכעס אף זשאָרזשן ניט שרײַבן, —
אזוי האָט ער שיקער געברומט צו דער נאכט...

ווען זשאָרזשיק האָט דול אין דער נאכט זיך געטראָגן,
איז בערע געגאנגען צופוס פון וואָקזאל,
דער צוג האָט פארשפעטיקט, קיין פורל, קיין וואָגן,
און ס'טאנצן נאָר שאָטנס אף קילבלעכע ראָגן,
און ס'לויפן נאָר ווינטלעך פון נאָענטן וואלד.

ווי שײַן דאָרטן אין קיִעוו די קלויסטערלעך גלאנצן,
ווי ראשיק אין קיִעוו איז אף יעטווידער פלאץ!
אין האנט האָט געקנייטש זיך דער נײַינקער אָנצוג,
פארבראכט אין דער קרײַז־שטאָט א טאָג נאָר אינגאנצן
און ס'ווערט פון די נײַסן די קאָפּ אזש צעפלאצט...

וואָס האָט ער דערציילט אים, דער יאט דער גרוזינער,
ער האָט אים געזאָגט, אז ער פאָרט פון קאווקאז,
ס'א ליגן... ס'א ליגן... אורעמל... רעגינע,
רעגינע... אורעמל... און טראָפּעלעך רינען
פון שטערן, פון באקן אף פינצטערער גאס...

און ס'פלאָנטען זיך, ס'רײַסן זיך, ס'יאָגן געדאנקען...
דאָס בריוול פון בלאָנדן צום קיִעווער פּאָעט...
די הויכע טראמוויִען, די לופטיקע גאנקעס...
די גאסן די לאנגע, די ביימער די שלאנקע...
דער שרײַבער, וואָס האָט ווי אין כאָלעם גערעדט...

„איז פאָרט אײַך קיין גרוזיע און ארבעט... און גרייט זיך...
געוויס וועט איר ווערן א קיִעווער און גיך...״
האָט בערע געקוקט אפן דיכטערשן פּליך...
„איר האָט עפּעס אייגנס... נאָך ווינציק, פארשטייט זיך...
געוויס וועט איר ווערן א קיִעווער און גיך...״

„געזאָגט האָט מיר גאָרקי... (אמאָל זיך צערעדט דאָרט
אין יאסנע פּאָליאנע אף ליאָוועס באנקעט)
— ס'א שווערע פּראָפעסיע צו זײַן א פּאָעט...״
— כמ... מ'לייגט דערוויַל הייגען, מאקסימען און העטען...
סע פעלט אײַך קולטור... נאָר ס'איז, כאוועך, ניט שפּעט...״

טעג איבער קיִעוו ליכטיקע בלויע,
טעג איבער גרוזיע — כמאריקער סטעפּ,
פאלן אף ביימער פארדרימלטע טויען,
וויקלען זיך געסלעך אין סאמעט אין גרויען,
געסעלעך שווארצע, ווי פאסיקלעך קרעפּ...

בערע גייט דורך געסלעך קילע,
גייט פארקלערט, נאָר פלוצלינג זעט ער:

שפּאנען שטאנגען הויכע, שטילע,
שטאנגען נאקעטע אָן בלעטער...

שפּאנען שטאנגען רייען לאנגע,
ווערן טונקלע ווינקלען העלער,
אף די פּלייצעס טראָגן שטאנגען
ווי די הוטן גרינע טעלער...

דורך די געסלעך, דורך די ראָגן
לאנגע סטענגע שטאנגען דרייט זיך
און ווי פאקלען שטאנגען טראָגן
לאָמפּן גלעזערנע אף פּלייצעס...

טרייסלען שטאנגען מיט די דראָטן,
לאָמפּן פינטלען מיט די אויגן,
גאסן, געסלעך, אַלע האָט מען
מיט עלעקטריש דראָט פאַרצויגן...

בערע גייט פון גאס צו געסל,
אויגן זײַנע נײַקײַט שלינגען,
ווען דער טרויער זאָל ניט פרעסן,
וואָלט ער שוין געוויס געזונגען:

„יאָלקעס, פּאָלקעס, שטעקעלעך,
„סטויפּטשיקלעך אָן שיך,
„סטויפּטשיקלעך אָן זעקעלעך
„גייען, גייען גיך...

„קעלישאָקלעך שווארצינקע
„גיסן שווארצן ווײַן,
„טראָגן סטויפּעס הארציקע
„שיסעלעך מיט שײַן..."

וואָס האָט ער זיך פּלוצים פאַרקוקט אויף די שטאנגען?
... רעגינע... אוורעמל... דער קיעווער פּאָעט...
זײַן טעכטערל שלאָפט אין דער פײַכטער זעמליאנקע...
און ס'רוען די גאסן און ס'כראָפּען די גאנקעס...
... אוורעמל... רעגינע... די רוישיקע שטעט...

געענדיקט די שטאָט און געענדיקט די רייען,
אָט דאָס איז דער לעצטער, דער לעצטינקער שטאַנג,
זיי ווען, די שטאנגען, קיין גרוזיע ניט גיין?
זיי וועלן אָט דאָ טאקע בלײַבן שוין שטיין?
אָט דאָ איז א סאָף, צי זיי זײַנען אין גאנג?..

וואָס האָט ער זיך ווידער פאַרקוקט אַף די שטאַנגען,
וואָס האָט ער זיך ווידער פאַרקלערט און ער שטייט,
פון שטעטל אוועק און אהיים ניט דערגאַנגען...
געוויס ווען מאָרגן צעטראָגן זיך קלאַנגען:
... רעגינע... אוּרעמל... פאַר סאָנים א פרייד...

ער זעט שוין, ער זעט, ווי די שמייכעלעך יאָגן,
די קלאַנגען אין גרוזיע... קלאַנגען אסאַך,
זשמענקעלעך קלאַנגען פון שטיבלעך זיך טראָגן...
ער וועט שוין פאַרבלײַבן אָט דאָ ביזן טאָגן,
ביז ס'וועלן די שכיינים ארויס אפן שליאַך...

באַווײַזט זיך א שײַן אין א ווײַטער כאַלופּע...
„ס'האָט לייקע געהאַט פון איר טאַטן א קינד,
„אַף יידיש א פּעלץ און אַף רוסיש — א שובע,
„האָט מען געפונען דאָס קינד אין א טרובע"...
דערמאַנט זיך דאָס לידל, וואָס גרוזיע זינגט...

געקומען צום בריק איז שוין בערע א מידער,
געזעסן איז בערע לעם בריק און געשטומט,
דער קאָפּ איז געלעגן אַף אים א צעגליטער,
פון הארצן פון מידן געשפּאַרט האָבן לידער,
האָט בערע זיך פּלוצים אין שטילקייט צעברומט...

„געבויערן האָט מײַן מאַהעמע מיעך אין בלאָוואָטע,
„אין שטיהיבעלע הין קליוויינעם אויעפן באַווארג,
„געווייזען היז א שיהעקער מײַן טאָוואָוואָטע
„מײַן מהאָמע האָט געהאָוואָט א קרוהם אין מאוואַרק...

„געוואָעקסן כ'בין א באָוועכער א לאַוואַוואַנגער,
„מ'האָט געריעפן מיעך אין גרוהוזיע דער נאַוואַר...
„אמאָעל פאַרענאַעכט ביוּוין איעך זאַך מיער געגאַוואַהאַנגען
„שפּאַציערן היען שווארץ־טהעהעמער בולוואַוואַר...

„געלאָעפּן היז א מהיידעלע פּועו גרוהוזי,
„א מעהיידעלע שייווייווין וויע גאָהעלד...
„צעוועפּעלעך שוואהארצינקע, א ציעצענע בלוווועזע,
„האָב איך זי פּאר א ווײַהײַבעלע געוואָעלט...

„מײַן ווײַהײַבעלע אוי עאיז פון מיִער אנטלאָהאָהאָפּן,
„זי וויעל ניט קייווין שיעקהער פּאער קיין מאוואן,
„זי האָעט זיך מיט אן ארבעטעטער געטראָעפּן,
„און איעז מיט הים אנטלאָעפּן מיטן באוואן...

„איך האָעב אוי עוויי א גריעסעלע באקוווווומען,
„וואָס עזאָל איעך אוי טוווון מיטן קעהענד?..
„זי לעוועבט שוין מיטן שנײַהײַדערל אוורוהוהומען,
„א גריעסעלע האז ווהיי איז מיער און ווהענד"...

וואָס האָט ער זיך פּלוצים באנאכט דאָ צעזונגען?
וואָס טוט ער באנאכט דאָ אליין אפן בריק?
דער זייגער אין שטאָט האָט שוין דרײַ מאָל געקלונגען,
האָט פּלוצים א קלעם געטון נאכטישער הונגער,
איז גייען אין גרוזיע צי גייען צוריק?

וואָס פּלאָנטעט זיך ווידער, וואָס לאנג איז פארגאנגען?
... רעגינע... אוורעמל... דער קיִעווער פּאָעט...
וואָס האָבן זיך אָפּגעשטעלט ליכטנדע שטאנגען
אָט דאָ בא דעם בריק, בא דעם קרומען און לאנגן...
וואָס שווײַגן די בערגלעך? ס'איז פּרי צי ס'איז שפּעט?

האָט בערע געקוקט אף די שטאנגיקע רייען,
געקוקט אף די בערג, אפן בריק אזוי לאנג...
„זיי וועלן, די שטאנגען, קיין גרוזיע ניט גייען?
„זיי וועלן אָט דאָ טאקע בלײַבן שוין שטייען?
„אָט דאָ איז א סאָף, צי זיי זײַנען אין גאנג?"

.10

... נאקעטע פּלעצער און געסלעך...
אַלטע זעמליאַנקעס ניטאָ שוין... ניטאָ שוין... פאַרשוווּנדן...
שטייט נאָר אַ קופּקעלע הײַזלעך ווי ליידיקע פּעסלעך
און וואַרטן מע זאָל זיי צעצינדן...

... קופּעס מיט ליים און מיט זאַמד און מיט ציגל,
דאָס האָבן גרוזינער די אייגענע כאַטקעס צעוואָרפן, פאַרברענט שוין,
סטויפּטשיקלעך לעצטע זיך וויגן,
זיך הוידען,
ווי שיקערע מענטשן...

אַלע טאָג פון גאַנצפרי גייען פלאַמען צום הימל,
דאָס ברענען די לעצטע, די בעטלערשע הויפן,
ס'פאָרן לעצטע מישפּאָכעס אַרויס קיין שוואַרץ־טומע,
די לעצטע
אַנטלויפן...

אַלע טאָג פון פאַרטאָג הערט מען זעגן און העקעלעך קלינגען,
ס'לעשט זיך אין פלאַמען די בלייכלעכע ראָד פון לעוואָנע,
און ס'פלאַטערן פלאַמיקע צונגען
ווי פאָנען...

אף א בערגעלע מיסט שטייט דער „רעבע״ און קוקט ווי די
הײַזלעך פארשווינדן,
און זעט: אף א בערגעלע פראווען צוויי הינטלעך א פרייליכע כופּע...
ער שטייט נאָך דער רעבע און האָפט, ס׳וועט געשעען א וואונדער
און ס׳וועלן נאָך אופשטייען ווידער די פּוילע כאלופּעס...

אָט שטייט נאָך א שטיבל און וואַרט מע זאָל קומען מיט לאָמען...
א סרייפע אף כורוועלעך לעצטע, א שטורעם, א ווינט שיק!
ווער ווױנט דאָרט אין שטיבל, וואָס ברענט ניט? מע ווייסט ניט
זײַן נאָמען,
מע ווייסט, אז סע ווױנט דאָרט דער עלטסטער אין קאנט
קאטערינשטשיק...

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

אף א בעטל, ווי א מיטע ליגט דער אלטער אף דער עלטער,
קומען בערדיקע כאלוימעס —
ווערט נאָך קעלטער...

וואָס כאלוימעס? ווען כאלוימעס? אזא היץ א פײַכטע בראָט אים,
צינדט די שלייפן,
בריט אין גאָרגל,
סטײַעט ניט קיין אָטעם...

אין א ווינקל שטייט צעריסן, שטייט צעפליקט די קאטערינקע,
אין א ווינקל...
און דאָס פעלכל פון דער מאלפע, פון דער טאנצנדיקער מאלפע
פון דער פלינקער
אין א ווינקל...

עך, אמאָל האָט ער געדרייט
און עך, אמאָל האָט ער געזונגען
אין א ווינקל,
פלעג מען עפענען די פענצטער,
און די קאָפּקעס פלעגן קלינגען,
ס'פלעגן קינדער אים באַרינגלען
אין א ווינקל...

האָט דאָס מאלפּעלע געשפרונגען, האָט דאָס פּאָפּקעלע געטראָפן
אין א ווינקל...
און די טעג זײַנען געלאָפן
אין א ווינקל...
— — — — — — — —

אויסגעוועבן בא אים אין מויעך ווי א ציל און ווי א טרוים איז,
קומען בערדיקע כאלוימעס...

קריכט אין קאָפּ דאָס אלטע לידל:
„אוי שומעל פּאָזשאר מאָסקאָווסקי"...
קיינער קומט אצינד ניט פרעגן:
„זאָג מיר, טײַערער, וואָס שלאָפסטו?.."

אף דער עלטער שלאָפט זיך מערער,
יאָרן שווערע...

בא דעם פענצטער שטייט אביימל, טריקענען די לעצטע ווייַנשל,
און זייַן טעכטערל רעגינע קומט אפילע ניט אריַין שוין...

איינמאָל האָט ער זי געזעען,
דורכן פענצטערל געזעען,
דאָרט ווו מיידלעך בא די טישן
זיצן אויסגעזעצט און נייען...

אפן טיש זייַנען געפאלן אירע אייגעלעך די גרויע,
ס'איז איר טאטע א שארמאנשטשיק,
איז איר...
עפשער...
א ביזאָיען...

ער האָט נאָר געוואָלט אריַינגיין,
האָט ער נאָר געוואָלט איר זאָגן:
ער איז אלט שוין...
ער איז קראנק שוין...
איז אים שווער די יאָרן טראָגן...

נאָר דער היטער איז געשטאנען אין א שווארצן פעלץ א שווערן
און געזאָגט אים:
— ווען מע ארבעט טאָר מען, ברודערקע,
ניט שטערן!..

ליגט דער אלטער אף דער עלטער, זעט ער:
פונעם ווייַנשל־בוים באם פענצטער
שיטן זיך
די לעצטע
בלעטער...

ווי אין כאָלעם: איבער שעטעך, איבערברייטן
פליִען אָפּ פון זײַנע ציכן אלע אלטע בלויע קווייטן...

בלויע קווייטן...
יוגנט...
ליבע...
אזא היץ די שלייפן בריט אים און זי מאטערט און סע פיבערט...

וואָס איז אים געווען דאָ ווינציק?
וואָס האָט אים געשלעפּט אהינצו?
צו זײַן ווײַבעלע אין כאטע,
אז דער גאנעוו דער קודלאטער
מיטן בלאָטער אף די ליפּן
זאָל אים אָפּזעצן די ריפּן...

נאָר ס'איז גאָרניט... ס'האָט די שפּיל זיך שוין געענדיקט,
ס'איז ערשט איינעכטן געווען דאָ
מיכל מעניעס... און דערציילט אים... אז סע שמועסן די „בערקוטן"
וועגן זשאָרזשיקן ניט גוט...
דער סיפּאָן האָט זיך צעגאָסן אין זײַן מארך און אין די בלוטן
און קאפּוט...

— איצטער ליגט דער מאכער, הערסט?
אז סע שטינקט פאר זיבן ווערסט...

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

אף די ווענט זײַנען צעהאנגען שווארצע שמאטקעלעך פון אומעט...
אינעם כאָלעם זײַנעם זעט ער:

ווי אף שליאכן פון שווארץ־טומע,
ווײַט דאָרט, ווײַט דאָרט,
פון די געסעלעך די נאקעטע
טוט א הייב זיך א געבײַדע,
אזא מויער, אזא הויכער מיט מאשינעס א געפּאקטער,
טוט א ריס זיך...
יאָ, דאָס איז ער! יאָ, דאָס איז ער!
דעמאָלט... דעמאָלט... ניט פארגעסן...
זי... רעגינען... שטייען... פרעסן...

טוט א הייב זיך די געבײַדע, אזא הויכע, אזא נײַע,
טוט א שפּאן מיט טראָט, מיט בייזן איבער גאסן ווי א כײַע...

אָטאָ שווימט זי,
אָטאָ קריכט זי,
אָטאָ פליט זי ווי א פויגל,
ווי א פויגל, ווי א כײַע!
וויפל ברענענדיקע אויגן!

שארפע ציינער ווי קינזשאלן...
און די כײַע רוקט זיך, רוקט זיך,
און שווארץ־טומע
און די גרוזיע
פאר דער שווארצער כײַע בוקט זיך...
אָטאָ איז זי! אָטאָ איז זי!
אָטאָ שטייט זי מיט די נעגל,
אָטאָ גייט זי שוין אף גרוזיעס
קרומע אויסגעדרייטע וועגן...

אָ, וואָס לויפן זיי, די כאטעס, אינדערהייך מיט פלאמען שלאנקע,
און וואָס טראכקען זיי, די כאטעס, ווי צעיוטעטע טאטשאנקעס?

— — — — — — — — — — — — — —

אוי, ווּ זײַנען די זעמליאנקעס?
פלעצער גלײַכע...
פלעצער פרײַע...
אף דער גרוזיע ליגט און הירזשעט, ליגט און אָטעמט שווער די כײַע...
שווארצע כײַע...

קליינע שטיבעלעך די לעצטע
דרייען זיך ווי קאטערינקעס,
דרייען זיך ארום דער כײַע
און זיי טאנצן און זיי ווינקען...
פלאמען... פונקען...
און פארזינקען...

ברענען אויגן בא דער כײַע,
ווי קינזשאלן, גלאנצן ציינער,
און די כײַע שלינגט זיי אלע,
ניט געבליבן איז שוין קיינער...

טוט א קוויטש דער קאטערינשטשיק
פון דער היך, וואָס אים צעברענט האָט:
— לאָמיר... לאָמיר... ווּעמען?.. ווּהין־זשע?—
ס׳האָבן יאָרן אים געפּענטעט...

און א קעלכל טוט א צי אים...
פליען? (פליען?(פליען? (פליען?)
ס׳טליט די פוילקײַט, ס׳ברענט די הויט...
— דאָ איז אויסוועג דײַנער — טויט!..

לעם זײַן פענצטער א פארוויאנעט שטייט דאָס לעצטע דינע
ביימל...
פון דער כײַע גייען רויכן ווי פון טויזנטערער קוימענס,

רויכן שווארצע און געדיכטע... שווארצע כײַע ווי אוועק איז ?
אויגן פינטלען, ווינקען, פינקלען: זע נאָר, זע נאָר איבער
שטרעקעס:

בריקן לאנגע, הויכע מויערס, זון און בערג און סעדער גרינע,
א פאבריקל, גרויסע קינדער... און... אינמיטן שטייט... רעגינע!..

טוט א פלי פון אָרט דער אלטער,
עפעס האָט געטון א ברי אים
און אף אייביק צוגעשלאָסן
האָט ער זײַנע גרײַזע וויִעס...

ליגט דער אלטער אף דער עלטער אינעם שטיבל אלטן...
קום, רעגינע, קום, גרוזינער,
לאָמיר גיכער אים באהאלטן!

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

סטאָפ!
גענוג,
כאלוימעס קראנקע!
אָט די ווינקלען הײַלט און שפאנט
א געניטע, פעסטע האנט!..
— — — — — — — —
בערגלעך, סיטקעס און זעמליאנקעס...
גרוזיע!
גרוזיע!
גרויער קאנט!

געוועטן

זײַנען מיר געקומען...

װען איך בין געקומען, האָב איך שוין געטראָפֿן
מױערן און קרױנשטעט,
שטיבעלעך אין מיסט;
ס'זײַנען שוין דאָ שטראָמען פֿון די בערג געלאָפֿן,
ס'האָבן שוין די יאַמען שטורעמדיק געפּליסט.

איבער הױכע בײמער איז די צײַט געשװומען,
ס'האָט די זון געװאַרעמט,
ס'האָט געװײט דער װינט;
איך האָב אַלץ געטראָפֿן, װען איך בין געקומען:
קװאָרים פֿאַר די זײדעס,
סעדער פֿאַר מײַן קינד.

ס'האָט מײַן פלינקע יוגנט טרויעריק פארשטאנען
ווו סע ווײנט דער אומגליק,
ווו דער הונגער שרײַט;
אין דער טיף פון ערדן נידערן די שטאמען,
העכער פון די ביימער שווימט די קלוגע צײַט...

בין איך אויך געקומען הויכער צײַט באצאָלן
פאר איר קלוגן אומזין,
פאר איר דרייסטן רוף;
כ'בין געגאנגען זוכן סטעזשקעס אין די טאָלן,
סטעזשקעלעך, וואָס פירן שטענדיק בארג־ארוף!..

איז די צײַט געוואָקסן אין די העלע סעדער,
זײַנען מיר געקומען
מיט א יונגן דראנג,
זײַנען מיר געקומען דרייען אירע רעדער,
זײַנען מיר געקומען ענדערן איר גאנג!

ענדערן איר גאנג און ענדערן איר פּאָנעם:
קוואָרים פאר די סאָנים,
סעדער פארן פאָלק;
האָבן זיך א הייב געטון פרילינגדיקע פאָנען,
שטיבעלעך פון מיסט און סטעזשקעלעך פון טאָל.

איבער הויכע ביימער זאָלן צײַטן שווימען,
זאָל זיך דאָרטן גיין דער בײַט פון טעג מיט נעכט;
אויב ס'איז אונדזער דאָר שוין אף דער ערד געקומען,
וועט א דענקמאָל בלײַבן
אייביק אף דער ערד!

צו א פרײַנט

מײַן פרײַנט! דער אָל, וואָס דו טראָגסט אף די פּלייצעס אף דײַנע,
איז ניט אזוי גרינג ווי דו מיינסט,
דו שטייסט אף א פעלדז, אף א פעלדז אף א הויכן, וואָס הענגט
איבער יאמען צערייצטע,
און דו זעסט ניט, מײַן פרײַנט, אז דײַן קאָפּ איז אף יאמען אף
יענע ניט מער ווי א לעמפּל א קליינס,
און ניט מער ווי א פלעק, ווי א גלאנציקער פלעק, איז אף יאמען
אף יענע דײַן פּלייצע...

איז ניט בויג זיך אף רעכטס,
און ניט בויג זיך אף לינקס,
ווײַל דאָס פרעמדס, ווײַל דאָס שלעכטס
קומט פון יאם אזוי גרינג,
ווײַל די וויסטעניש הערט
אָט די ליד, וואָס דו זינגסט:

אָלן אלע טראָג איך גרינג,
אָלן הײלן אלט און יונג,
אָלן ליגן ניט אין שטויב,
אָלן אלע העלע כ'לויב...

שיין איז די ליד, וואָס דו זינגסט, ווען דו שטייסט אפן פעלדז
און דו קוקסט אף די יאמען די בייזע,
ווייסט דאָך, מײַן פרײַנט, אז דעם אָל פון דײַן ליד און דעם אָל פונעם
שטיין אפן פעלדז דארף מען בלוטיק פארדינען,
און דו האָסט אים פארדינט מיט דײַן לײַב, מיט דײַן קאָפּ, מיט
די בלוטן די הייסע,
איז געדענק־זשע, מײַן פרײַנט, יעדער נויג פונעם פעלדז איז א
פאל... און דײַן אָרט, ווו דו שטייסט אזוי שיין, וועסטו
מער ניט געפינען...

איז ניט בויג זיך אף רעכטס,
און ניט בויג זיך אף לינקס,
ווײַל דאָס פרעמדס, ווײַל דאָס שלעכטס
קומט פון יאם אזוי גרינג,
ווײַל די וויסטעניש הערט
אָט די ליד, וואָס דו זינגסט:

אַלן אלע טראָג איך גרינג,
אַלן היילן אלט און יונג,
אַלן ליגן ניט אין שטויב,
אַלן אלע העלע כ׳לויב...

און געדענק נאָך, מײַן פרײַנט, אז דו שטייסט ניט אליין אפן פעלדז, אז מיט דיר שטייען נאָכעט און נאָכעט,
און אלעמען, אלע, וואָס שטייען ארום אפן פעלדז דאָ, פארשיידענע כוואליעס באשווענקען,
און הויך איבער אלע אן אָדלער, אן אלטער מיט פליגלען מיט שווארצע, צעבלוטיקטע פאַכעט,
געדענק־זשע, מײַן פרײַנט, אז דו שטייסט אפן פעלדז אפן העכסטן, און סע בושעוועט יאם נאָך מיט כוואליעס, מיט ווילדע.
געדענק עס!

און ניט בויג זיך אף רעכטס,
און ניט בויג זיך אף לינקס,
ווײַל דאָס פרעמדס, ווײַל דאָס שלעכטס
קומט פון יאם אזוי גרינג,
ווײַל די וויסטעניש הערט
אָט די ליד, וואָס דו זינגסט:

אַלן אלע טראָג איך גרינג,
אַלן היילן אלט און יונג,
אַלן ליגן ניט אין שטויב,
אַלן אלע העלע כ׳לויב!..

אפן זעלביקן וועג

שטיי איך אויף אַלע טאָג
אין דערזעלביקער שאָ,
ווען די נאכט איז ניטאָ,

ווען די זון קומט אריַין
און באַגיסט מײַנע פענצטער
מיט שײַן.

און איך גיי אַלע טאָג אפן זעלביקן וועג
און איך ליב מײַנע טעג.

אפן זעלביקן וועג זײַנען טעג מײַנע בלוי,
זײַנען טעג מײַנע ווײַס,

אפן זעלביקן וועג
יעדער טאָג איז א נײַס.

און איך פיל זי, די פרישקײַט,
די הויכע,
וואָס פליסט
אף דיזעלביקע טעג,

אפן זעלביקן וועג,
ווו איך גיי און געפין,
ווו איך גיי און פארליר,

און איך פיל זי, די פרישקײַט,
די הויכע,
וואָס פליסט
בא מײַן טיר.

גייט מען נאָך מיר
און מע לאכט ווען איך שרײַ.

ס'איז מיר טויזנט מאָל גוט,
ווײַל דערזעלביקער וועג
און דיזעלביקע טעג
זײַנען נײַ,

ווען די זון קומט ארײַן
און באגיסט מײַנע פענצטער מיט שײַן.

זײַט געזונט

זײַט געזונט, איר טונקלע שטערן,
ליבע שטערן, זײַט געזונט.
אױף די אויגן הענגען טרערן,
אױף די וואָלקנס הענגט דער ווינט.

זײַט געזונט, איר ליבע הײַזער,
אַלטע מאַמעס, אַלטע טעג,
די לעוואָנע ווי אַ ווײַזער
לויפֿט פֿאָרויס און ווײַזט דעם וועג.

און מיט שטערן, ווי מיט גלעקלעך,
קלינגט דער ווײַטער האָריזאָנט,
היטלען גרויסע, שמאָלע רעקלעך
נאָך פֿאַרבליבן פֿונעם פֿראָנט.

געסלעך אַלטע, אַלטע יאָרן
אײַך באַזינגען איז שוין שפּעט —
כעוורע לויפֿן, כעוורע פֿאָרן
פֿון די שטעטלעך אין די שטעט.

דאָ איז יעדער יאָנטעוו קלענער,
ווײַל ס'איז גרעסער דאָ די רו,
דאָרטן זײַנען הײַזער שענער
און זאַוואָדן זײַנען דאָ.

זײַט געזונט, איר ליבע שטעטלעך,
מאַמעס אַלטע, אַלטע טעג,
ביימער שאָקלען מיט די היטלעך
און מע ווינטשט אַ גוטן וועג.

הייבט די העק

שווימט א וואָלקן, לויפט א וואָלקן,
אינדערהייך א רעגן הענגט,
הויכע, ברייטע שטייעןביימער,
און דער וואלד נאָך העקער בענקט.

ווערט דער הימל גרוי און גרויער,
ליגט א וואָלקן ווי א פלעק,
— העקער, העקער,
הייבט די העק!

ס'איז דער וואלד שוין הויך און ברייט,
ס'זיינען ביימער רייף און גרייט,
רוקט זיך, בייגט זיך שוין דער הימל
שטילער גרויער צו דער ערד.
און די ווינטן ווערן פייכטער,
און די קאָרע פייכטער ווערט...

ביז דער רעגן וועט נאָך קומען
איז די העק אין הענט גענומען,
ביז דער וואָלקן וועט אוועק,
— העקער, העקער,
הייבט די העק!

ליגט דער בוים...

איך האָב ליב צו קוקן אױף א בוים,
װען ער ליגט צעזעגן און צעשניטן,
און שטילקײט הײבט אים אָן דערמאָנען
יענע װעלדער, װוּ ער איז געשטאַנען,
װען א שנײ פֿלעגט שיטן שטיל און שיטן
אױף די װײַסע סטעזשקעס פֿון דער נאַכט,
איז דער װאַלד געװען פֿארשאָטן און פֿארטראַכט,
און אַמאָל נאָר פֿלעג א פֿלינקער שליטן
װעקן אים פֿון דרימל און פֿון נעכט...
איך האָב ליב צו קוקן אױף א בוים,
װען ער ליגט צעשניטן און פֿארקלערט.
װײַל איך װײס, אַז אים איז שױן באַשערט
שטײען שטאָלץ מיט װײַסע טעלעגראַפֿן־שטאַנגען,
און הױך פֿון רעשטאָװאַניעס דערלאַנגען...

איך האָב ליב צו קוקן אױף א בוים,
װען ער ליגט א נאַקעטער, א שטילער,
זײַנע צװײַגן האָט מען שױן צעבראָכן,
זײַנע בלעטער האָט צעװײט דער װינט.
ליגט ער דאָ צעשניטן און סע רינט
פֿרישע זאַפֿט פֿון זײַנע ערשטע שפּאַלטן,
זײַנע בלעטער האָט צעװײט דער װינט,
נאָר די װאָרצלען האָט דער װאַלד,
האָט דער װאַלד פֿארהאַלטן און באַהאַלטן.
ליגט דער בוים א הױלער אױף דער ערד.

איך האָב ליב צו קוקן אױף א בוים,
װען ער ליגט צעשניטן און פֿארקלערט.

בא מאשינען

אין די גרויע געסלעך
ווינטן־בלעטער מישן,
מיט די הייסע פרעסלעך
שטייען מיר בא טישן...

ציך און בעזש און לײַוונט
גרויסע פעק און שווערע
שטייען מיר און שנײַדן
מיט די נײַע שערן...

דאָס, וואָס איז פארלוירן,
זאָל אין מיסט זיך שלעפן,
אונדזער ליבן גוירל
שטעפן מיר און שטעפן...

קילע שאָען, קלאָרע
בא די פענצטער רינען,
פליִען פרישע יאָרן
דאָ בא די מאשינען...

קאָן מען בויען כאטעס
פון די אלטע שטיינער!
ניצעווען די שמאטעס
וועט ניט וועלן קיינער!...

שנײַדן מיר און שערן
אויסגעוועפטע צײַטן,
קאָן אונדז עפעס שטערן
אלטס אף נײַס פארבײַטן?..

אף די פעלדער אלעמענס...

ווען אף פעלדער היימישע און ברייטע
האָט מײַן ברודער צוגעמאכט די אויגן,
זײַנען מענטשן דרײַ אין סנאָפּעלעך געקליידטע
פון די סטעפּעס מיט א כאָלעם אָנגעפלויגן.

איינער האָט א שאָל געטון, ווי פון א האָרן,
א דעפּעשע אין סטעפּעס אף די דראָטן:
„אף די פעלדער דײַנע זאָלסטו זייען קאָרן,
קאָרן נאָר אף פעלדער וועט געראָטן".

און דער צווייטער האָט א הייב געטון די פּלייצעס
און צעשריִען זיך אין ברודערס גרויסן אויער:
„אף די פעלדער דײַנע זאָלסטו זייען ווייץ נאָר,
ווייץ וועט וואקסן העכער פונעם טויער".

און דער דריטער האָט מיט סטעפּישע געשרייען
זיך צעשריִען אינעם שלאָף נאָך העכער:
„גערשטן אף די פעלדער זאָלסטו זייען,
וועט ער וואקסן העכער פון די דעכער".

האָט באקלערט מײַן ברודער די געשרייען:
וויפל ווערסטן ליגן שוין פארזייטע,
וויפל ווערסטן דארף מען נאָך פארזייען
אף די פעלדער אלעמענס און ברייטע.

א געוועט

זומער, גאסן, רויזן, סעדער.
ערד אין בלי און שטאָט אין בלי,
לעם מײַן וווינונג שמעקט מיט לעדער
און מיט ארבעט און מיט מי.

פרישע רײַכעס, רײַכעס ברויזן
פון שאריִען און ביז שפעט;
צווישן לעדער מיט די רויזן
גייט א זאפטיקער געוועט.

פירט מען לעדער,
סעדער גרינען,
ס'איז מיט בויונג פול די שטאָט.
שטייען שוסטער בא מאשינען,
בליִען רויזן אינעם סאָד.

רייזענס שוסטער איז ניטאָ שוין
און ניטאָ איז רייזענס ווײ,
ס'איז זײַן קאנעצל פארלאָשן
און די אָל איז אין מוזײ...

און די ווײנענדיקע בלומען
ווײנען מער ניט אין די שטעט,
ס'זײַנען בלומען אויך געקומען
אפן ניכטערן געוועט.

דער געוועט גייט שארף און גרויזאם,
יונגע רויזן מיט פאבריק.
...און דער לעדער האָט די רויזן
אין מײַן געסעלע באזיגט.

סעדער.
ביימער.
גאסן.
אומרו.
שמעקט מיט רויזן און מיט צוויט,
לעם מײַן ווײנונג שמעקט מיט זומער,
נאָר מיט לעדער שמעקט מײַן ליד.

אין א פרעמדן גאָרטן.

איבער גאנץ אוקראינע
שווימען העלע נעכט,
זיצן די ציגיינערס
אומעטיק פארקלערט.

ליוונטן צעהאנגען,
ביידעלעך צעשטעלט.
נאָך א טאָג פארגאנגען
מיטן שטילן פעלד.

ווינטן ווערן ווייכער,
אין דער קילער פרעמד,
קומט א פרוי, א הויכע
פון דער וויַיט פארקלערט...

זאָגט זי ניט איר נאָמען,
נאָר די שווארצע צעפּ
ווי צוויי שווארצע שטראָמען
לויפן אינעם סטעפּ.

בא א מידן שייטער
הירזשען מידע פערד,
און אביסל וויַיטער
זיץ איך שטיל און הער:

„ס'איז דיַין לעבן גרויליק
אין דיַין פאָטערס הויז,
פאלט דאָס צענטל ציילעם
און א שווארצע טויז.

אין א פרעמדן גאָרטן
זוכסטו אייגן גליק,
נאָר אף דײַנע קאָרטן
פאַלט דאָס מיידל פּיק.

און דער מייַלעך טשערווע
ווארט שוין בא דײַן טיר,
טו זיך נאָר א קערווע
רויבט ער אַלץ בא דיר".

שטילקײַט כ׳האָב צעריסן,
גרויקײַט כ׳האָב פאריאָגט.
„ווי־זשע קאָנסטו וויסן —
האָב איך איר געזאָגט, —

אף דײַן שווארצער שיינהײַט
ליגט א שווארצער פּײַן,
און דו ווייסט אַליין ניט
וואָס וועט מאָרגן זײַן.

אַלע וועגן אָפן,
אָפן און באשײַנט,
שוין גענוג געטראָפן,
שוין גענוג, מײַן פרײַנט.

האָסט אזויפיל פײַער
גלאט אזוי פארשווענדט,
א זאוואָד א נײַער
ווארט אף דײַנע הענט".

נאָר די ווערטער מײַנע
האָט זי ניט געהערט.
— — — — — — — —

איבער גאנץ אוקראַינע
שווימען העלע נעכט.

קינדער

אָונט שטילער,
אף די קלייטן הענגען שלעסער,
שאָטנס אף די קלייטן ווערן גרעסער.
הונגעריקע בלייכע און פארשמירטע
זיצן קינדער און דערציילן א געשיכטע:

— איך בין פון פראָסקוראָוו,— זאָגט דער ערשטער,—
און מײַן טאטע איז געווען א בערשטער,
נאָכדעם איז אוועק אין דאָרף מײַן טאטע,
איז מיט קאָרן פול געווען די כאטע,
אלע זונטיק קאָרזשיקלעך געגעסן,
קיינמאָל אין דער כאטע ניט געזעסן,
האָבן טעג געגאָסן זיך ווי האָניק,
ווי די זון באטאָג אף אונדזער גאניק.
נאָכדעם הייבט זיך אָן א הונגער,
פעלדער ליגן דאָרשטיקע און דארע,
נאָר דער הימל שיקט ניט זײַנע כמארעס,
נאָר דער הימל קאָן ניט מאכן גרינגער,
אין א טאָג א פראָסטיקן, א קאלטן
טאטע־מאמע כ'האָב אליין באהאלטן.

אפן הימל בליצן ווײַסע שטערן,
זיצן קינדער דאָרשטיקע און הערן.
ליגט א נאכט א הויכע און א ברייטע,
לעצטע קרעמער שליסן שוין די קלייטן.
קאלט און הארט און פינצטער ווי די וואנט —
האָט א צווייטער זיך דערמאנט:
— ווען פעטליורע איז ארײַן צו גאסט,
האָט זיך באלד צערוישט די גאנצע גאס,

גאנצע טעג ניט אופגעהערט צו שיסן,
האָט מען קישנס, האָט מען בעבעכעס געריסן,
ווען מיט בולעוועס האָבן געיאָגט די יונגען,
האָבן טאפליעס אין די געסעלעך געקלונגען.
גאנצע טעג איז מען געגאן מיט פיקעס
און געזוכט אין קעלערס באָלשעוויקעס.
ווען א טאָג, א ווײַסער איז פארשוווּנדן,
זײַנען זיי צו אונדז געקומען,
טאטע־מאמע צוגענומען
און מיט שטריק, מיט גראָבע זיי געבונדן.
ווען איך בין ארויס פון שטוב מיט גוואלדן און געשרייען,
זײַנען זיי געהאנגען שוין אינצווייען.
כ׳האָב געוויינט, געוואָרפן זיך, געשריגן,
נאָר דער טאטע איז געהאנגען און געשוויגן.

אף די שליאכן רעדער רוישן העכער,
ווינטן מידע כראָפּען אף די דעכער,
רויכערן זיך שטערן און זיי שווײַגן,
די לעוואָנע גיסט זיך פון די צווײַגן.
שטערן ווערן קויטיק און צערונען
קאלט איז דאָ און ווײַט איז ביז באגינען.
און מיט יונגן רירעוודיקן ציטער
זאָגט דער דריטער:

— ס׳איז געווען א שטיבל, האָט מען עס פארברענט,
און מײַן טאטן האָב איך ניט געקענט.
כ׳האָב געהאט א מאמע, האָט מען זי געטויט,
האָב איך ניט קיין הויזן, האָב איך ניט קיין ברויט,
כ׳האָב געהאט א מאמע, האָט מען זי געטויט.
וויפל מענטשן זע איך—זײַנען אלע פרעמד.
כ׳וואָלט געגאן פארדינען—האָב איך ניט קײַן העמד,
טירן וויפל — זעט נאָר, פענצטערלעך מיט שײַן
כ׳וואָלט געגאן אהינצו—לאָזט מען ניט ארײַן.

די אכסאניעס שטייען אויסגעפוצט און פוסט,
כ'וואָלט געגאן אהינצו — לאָזט מען ניט אומזיסט.

מ'האָט אמאָל געפּאַקט מיך אין א קאַלטער נאכט,
אין א הויכן מויער האָט מען מיך פארשפּארט,
מ'האָט געהייסן לערנען און געגעבן ברויט,
איז געווען מיר סקוטשנע, סקוטשנע ביז צום טויט.
שלאָפט מײַן דארער לערער, שלאָפן אלע שלעק —
דורכן פענצטער היידא! היידא און אוועק.

הודעט אף די שטאנגען שלעפעריק דער דראָט,
לעשן זיך די שטערן, כאפט זיך אוף די שטאָט,
גייען לעצטע שומרים שלאָפן שוין אוועק,
און די מײַסע ציט זיך, ציט זיך אָן אן עק.

אף די גאסן פרישע ווינטלעך ציִען,
אף די גאסן הייבט שוין אָן שאריִען.
אף די גאסן,
אף די וועגן
זעט מען מענטשן—העמערלעך און זעגן,
פונעם הימל אפן בלויען דרויסן
קײַקלט זיך א זון א גרויסע.
לעצטע שטערן זײַנען שוין אנטלאָפן
זיצן קינדער הונגעריק, פארשלאָפן.
קוקן קינדער אף די מענטשן מיט די זעגן
און מע ווייסט ניט, מאָרגן אָדער שפּעטער,
וועט מען אויך אוועק אף יענע וועגן,—
וועט מען שוין ניט נעכטיקן אינדרויסן,
וועט מען שלאָפן ווי די מענטשן אין א צימער,
און א גאנצן יאָר וועט זײַן נאָר זומער.
קויקלט זיך א זון א גרויסע,
קויקלט זיך פון אלע עקן —
אלץ וועט זי, די זון, באדעקן!

יעדער נאָמען

יעדער נאָמען, יעדער נאָמען
האָט זיך זײַן באַליבטן ניגון,
היט די קינדער.
קאַלטע שטראָמען
וואַרטן שטענדיק בא די וויגן.

היט די קינדער. ניט קיין טויבן
פליִען הײַנט פון פרעמדע ערדן;
אונטער שטילע אָונט־שויבן
שטייען סאָנים מיט די שווערדן.

היט די קינדער. ס'איז דאָך שענער
פּראָסטע פריד פון הויכן טרויער:
ניט קיין ווײַטע הויכע מענער —
זאָל מען וואקסן שטילע בויער.

זאָלן שרײַען, זאָלן דראָען
די, וואָס האָבן לאַנג געשוויגן.
היט די קינדער. שווארצע שאָען
וואַרטן שטענדיק בא די וויגן.

גאָלדענע פלעשער

דו האָסט מיר דערמאָנט, ווען מיר זײַנען געגאַנגען,
ווי נאַכט איז געפאַלן פאַרקלערט אין קאַמיש:
— געזונגענע לידער, פאַרגעסענע קלאַנגען
אין גאָלדענע פלעשער
בא דיר אפן טיש.

דו האָסט מיר דערמאָנט אין די אַלטע געזאַנגען,—
מיר זײַנען געפלויגן פאַרמאַטערט און פריש.
— פאַרבלוטיקטע לידער, צעשאָסענע קלאַנגען
אין גאָלדענע פלעשער
בא דיר אפן טיש.

דו האָסט מיר דערציילט, ווי א מענטש איז געהאַנגען
אף פעלד יעליסייער לעם הייסן פּאַריזש:
— פאַרפרוירענע לידער, פאַריאָסעמטע קלאַנגען
אין גאָלדענע פלעשער
בא דיר אפן טיש.

דו האָסט מיר געוויזן, ווי זון איז פאַרגאַנגען,—
אין סטעפּ האָט א רעגן די שניטער געפרישט.
— געברידערטע לידער, געשוועסטערטע קלאַנגען
אין גאָלדענע פלעשער
בא דיר אפן טיש.

דו האָסט זיך באַוויזן מיט קוילן באַהאַנגען.
דײַן פרענטש איז שוין אַלט און צעריסן, נאָר פריש.
צעהוליען זיך לידער, צערוישן זיך קלאַנגען
אין גאָלדענע פלעשער
בא דיר אפן טיש.

שיינער טומל

כ׳האָב דיך ליב, מײַן שיינער טומל,
ווען דו בונטעוועסט אין מיר.
יאָרן גייען, יאָרן קומען
און דו בונטעוועסט אין מיר...

וואָס מיר דרימלען, וואָס מיר שווײַגן,
אַז דו בונטעוועסט אין מיר!
ליגט אַ מידקײַט אויף די צווײַגן,
נאָר דו בונטעוועסט אין מיר...

וואָס איז קרומוועג, וואָס איז שיידוועג
אויב דו בונטעוועסט אין מיר!
ס׳איז מיר טויזנט מאָל הײַנט פריידיק,
וואָס דו בונטעוועסט אין מיר...

זאָלסט מיך ניט פארלאָזן

אינעם וואלד דעם הויכן,
אפן שמאָלן שיידוועג
האָב איך דיך באגעגנט
רייצנדיק געקליידעט...

יוגנט מײַנע, יוגנט,
האָב איך דיך באגעגנט,
שפאנען איבער וועלדער,
זינגען אף די וועגן...

איבער וועלדער הויכע
הענגען הימלען לײַדיק,
האָבן מיר באקאנט זיך
אפן שמאָלן שיידוועג...

האָסטו מיר געהייסן
מיט דײַן פלינקער העלקײַט
אף די אלטסטע שליאכן
קיינמאָל ניט פארוועלקן.

אינעם וואלד דעם הויכן,
אפן שמאָלן שיידוועג
זײַנען מיר געלאָפן,
יוגנט מײַנע, ביידע.

טעג אוועק מיט וואָכן,
כוידעש גייט נאָך כוידעש,
האָבן זיך די צווייַגן
איבער אונדז צעהוידעט.

הילכן ווייַטע וואָכן,
אומרויִקע וואָכן,
האָבן זיך די צווייַגן
איבער אונדז געבראָכן.

האָבן זיך געראויכערט
איבער אונדז די יאָרן,
לויפֿן מיר נאָך ביידע
אומרויִקע, קלאָרע...

אין די הייסטע שלאַכטן,
אין די קאַלטסטע צוגן,
האָסט מיך ניט פֿאַרלאָזן,
יוגנט מייַנע, יוגנט...

ס'איז דער וועג צעשניטן:
פינצטערקייַט און שייַטערס...
יוגנט מייַנע, יוגנט,
לאָמיר לויפֿן ווייַטער!

יעדער קער — אן אופרייַס,
יעדער שפאַן — א לאָזונג,
יוגנט, מייַנע, יוגנט,
זאָלסט מיך ניט פֿאַרלאָזן!

כויוועס

סע קומט פון מיר א כויוו...

(בליומע ראפאפארט)

ס'איז דער הימל טונקל־בלוי־ווײַס,
לעצטער וואָלקן לויפט צום ראנד,
גיי איך צאָלן מײַנע כויוועס,
מײַנע כויוועס פארן לאנד.

פון אָט־דאָ ביז ענדן עקסטע,
פון אָט־דאָרט ביז טיפסטן טאָל
דארף איך דעקן מײַנע וועקסלען,
מײַנע וועקסלען פון אמאָל.

אָט די וועקסלען מײַנע דעק איך
ניט מיט זילבער, ניט מיט גאָלד,
נאָר מיט בלוט אף ווײַטע שטרעקעס
האָב איך שוין א טייל באצאָלט.

פאר דעם רויך פון אָט די קוימענס,
פאר דער שיינקײַט פונעם שליאך,
פאר די שטעט און פאר דיביימער
קומען קומט פון מיר אסאך...

כ'האָב פארגעסן, ווו מײַן הויף איז,
ווו מײַן שטוב און ווו מײַן פלויט.
איינס געדענק איך: מײַנע כויוועס
דארף איך צאָלן ביזן טויט.

ווי א ברודער...

ס'וועט מײַן אומרו קיינמאָל זיך ניט ענדיקן,
קיינמאָל ניט פארגעסן מיך אין וועג,
פון מײַן לויפן פון מײַן שטענדיקן
פליִען לופטיק יאָנטעוודיקע טעג.

לויפן פיס אף לאָנקעס ווײַטע, מונטערע,
פליט מײַן קאָפּ אין בלאָוון אומעטום.
וועט קיינמאָל קיין פראָסט מײַן לײַב ניט ווינטערן,
וועט קיינמאָל ניט שילטן מיך די זון.

גייען כעוורע פריילעך און פארהאָרעוועט,
טריפן הענט מיט יאָנטעוודיקער מי,
אף די פעלדער קאָסען יידן קאָרענע —
איז מיר גוט פאר יענע און פאר די.

פון מײַן לויפן פון מײַן שטענדיקן
פליִען אומרו־פײַלן אָן א שיר,
ס'וועט מײַן אומרו קיינמאָל זיך ניט ענדיקן,
ווי א ברודער בלאָנקעט ער מיט מיר.

.1927

איך בין שוין אן אנדערער...

געסלעך קאָנאָטאָפּער,
וועלדער קאָראָסטישעווער,
בלעטער מאנוסטרישטשער,
טיקאטש,
לאָס
און טעטערעוו...

איבער שליאכן אײַערע הוידעט זיך מײַן ייִשעוו,
מײַנע יאָרן טראָגן זיך ווי צעווייטע בלעטער...

וויפל מאָל געזעען אײַך?
וויפל מאָל געהערט פון אײַך?
שטעטעלעך ווי שטײַגן,
טײַכעלעך ווי בעכערלעך...

איר וועט ניט דערקענען מיך: איך בין שוין אן אנדערער,
הימלען גרויע בעזשענע, וואכן וואָלקנס וואָלענע,
זײַט געזונט,
גערײַנקע,
זײַט געזונט,
איך וואנדער שוין
איבער פעלדער שטיינערנע,
איבער ווערסטן שטאָלענע...

און איך בעט אײַך, טײַערע:
ניט באלייט מיך וויינענדיק
און ניט קוקט בערויגעז אף מײַן ווײַטער פלייצע,
יעדער אײַער שטויבעלע איז מיר איצט
א שטיין אין וועג,
יעדער ווייטיק אײַערער פײַניקט מיך און רייצט מיך...

איבער סאָסנעס הויכע שטעטלעך בלויע הענגען נאָך,
שטעטעלעך מיט וואָלקנדלעך און ליכטיקײַט באוואכטע,
גייט אראָפּ, איר בלויִנקע!
גייט אראָפּ, איר קלייניִנקע!
לאָמיר נעמען טאָרבעלעך
און גייען אין די שאכטעס!

כ'בין אוועק אף וועגן שענערע און העכערע...
טראָגן מיך שוין אנדערע פרילינגדיקע שטראָמען.
זײַט געזונט, איר קוימענדלעך, זײַט געזונט, איר דעכעלעך,
לאָמיר זיך געזעגענען אף שטענדיק און אף טאָמיד.

אין א נײַער קארעטע

אין א נײַער קארעטע
פליִען טעג געגארטע...

פרישע און געטעסעטע
קומען מײַנע בעסטע טעג...

רופנדיק און פראָסטיק
פליִען טעג פון מאָסקווע...

שווארצע און פארפאליעטע
לויפן טעג פון סטאלינע...

פריידיקע און שטארקע
גייען טעג די כארקאָווער.

און דורך ווערסטן שפאנען
טעג ביראָ־בידזשאנער...

אינעם זומערס בליִונג־צעך
הייסע טעג צעקלינגען זיך...

לויטערע צעפענצטערטע
קומען מײַנע שענסטע טעג!

פליִען טעג געגארטע
אין א נײַער קארעטע...

א גרוס

איך בין ווידער מיט אײַך... איך בין ווידער...
— א גרוס פון אוקראַיִנישן ברעג,
כ'האָב געבראַכט מײַנע לירישע לידער
וועגן אונדזערע עפּישע טעג.

אײַער שטאָט איז מיט שיינקײַט באַוואַקסן,
מיט בעטאָן און מיט צוקונפט באַנײַט,
און ס'איז גוט אײַך: איר טראָגט אויף די אַקסלען
די הייך און דעם רויך פון מײַן צײַט.

אײַך איז גוט: איר זײַנט וואָכיקע בויער,
אײַער ליריק איז: ציגל, בעטאָן,
זײַט איר שיקער פון יעטווידן מויער,
וואָס הויכט אין מײַן לאַנד, ווי א פאָן.

יעדער קלאַנג פון מײַן בלוט פון מײַן קלאָרן,
פון מײַן אָטעם דער ווײַטעסטער ריר
טוט א הילך, טוט א פויק אין די יאָרן,
ווײַל איך רעד מיט די ווערטער וואָס איר...

ווײַל כ'האָב פײַנט אָט די קעפ ווי די כמאַרעס,
די גרייטע פּאַר שטריק אויפן בוים,
דאָס פאַרטרונקענע קאָל פון גיטאַרע,
און פון ווײַנען דער סאַם און דער שוים...

איך וויל ניט, איך דאַרף ניט קיין דענקמאָל,
מײַן ליד איז ניט מער ווי א שטיין,
איך וועל אײַער אויפבוי געדענקען,
איר געדענקען זאָלט ליד, וואָס איך ברענג.

און בא אײַך און מיט אײַך, ליבע ברידער!
לאָמיר טראָגן דעם קלוגן געוועט:
לאָמיר זינגען די מונטערסטע לידער,
לאָמיר בויען די מונטערסטע שטעט!

לידער וועגן דרויסן

א באגעגעניש אין קרים

ל. אבראמען.

ווען
זון איז הויך און ווייט
און פראָסט באשיט די גאס
מיט ווינטעלעך פון קאלטקייט,
ווען
ווינטער ווארפט מיט ווייסן יונגן זייד
אף פעלדער ווייטע, אלטע,—
דערמאָן איך זיך אין קרים,
אין יאם,
אין א באגעגעניש
לעם יאלטע.

ווען ס'ווערט באדעקט די ערד
מיט ליִטערקייַט און שנייען,
דערמאָנט זיך מיר דיולבער,
די ליִטערע אלייען
און —
מיר אינצווייען.

כ'געדענק:
ארום אין גרינס, אין העלן גרינס די ערד,
ארום איז פליאזש און זון און בערג,
און לייַבער ווערן פול מיט שייַן,
און לייַבער ווערן שטארק ווי וויַין...
...אין לייַבער ליגט די קעלט פון די אָקאָפּן
און ס'קילן קוילן סוינעשע צעזייט —
איצט ליגט די זון בא זיי צוקאָפּנס
און כוואליעס טאנצן ארום זיי.

כ'געדענק:
נאָך טעג אין בלוט, אין רויך, אין פלאם
געקומען זייַנען מיר צום יאם
פון ווייַטן פייַקלענדיקן שליאך
די קראנקע לונגען היילן
און כוואליעס זאָלן מייַסעס גרויזאמע דערציילן...
מע זאָגט, אז דיכטער ווייסן זייער שפראך,
סע רוישט דער יאם —
מע זאָגט,— ער ווייַנט, מע זאָגט — ער לאכט —
דאָס האָבן דיכטער אויסגעטראכט...

געהערט האָב איך א ווערטעלע אן אלטס
אמאָל באנאכט אף גרויע באריקאדעס,
געהערט: אז לעוואָנעס ווייסן אלץ
און זונען ווייסן דאָך אוואדע...

דאָס האָט מען אויכעט אויסגעקלערט
אין טיפע ווינטערדיקע נעכט.

די ווייַט איז הויל,
די זון איז פויל,
זי ליגט אין גראָז,
זי וואלגערט זיך אין בלומען,
זי ווייסט אפילע ניט
פונוואנען זייַנען מיר געקומען...

די לופט איז ריין ווי גלאָז,
דער הימל הוידעט זיך אף הויכע קיפאריסן
און ס'ליגט דער טאָג מיט הויכער זון אין גראָז
אף שטיקלעך טויזנטער צעריסן...
ווי יונגע הירשן
יאָגן כוואליעס צו דעם ברעג געשווינד
בא פענצטער פון דיולבער, ווו ס'פלעגן שטייען פירשטן,
שטייען מיר אצינד.

ארום איז בלויס און העלס און גרינס,
און ביימער, סעדער ניט געזעענע,
כ'האָב דיר געשענקט א ביכעלע א דינס
מיט לידער מונטערע און קליינע...

כ'האָב זיך געשעמט,
וואָס לידער מײַנע קלינגען אזוי שטיל,
וואָס לידער מײַנע הודען ניט ווי יענע יאָרן,
און ס'האָט מײַן בליק זיך שעמעוודיק פארלאָרן
אין קיל פון ליכטיקע אלייען...
כ'האָב זיך געשעמט:
איך האָב דעם יאם
צום ערשטן מאָל
געזעען...

א ביכעלע א דינס...
מיט לידער קורצינקע און שטילינקע אזוינע...
א ביכעלע אזא איז אויכעט א געווינס,
ווען די פארלאגן דרוקן נאָר געוינים...
...ס'איז קלאָר:
דאָס איז געווען אין צוואנציק צווייטן יאָר...
— — — — — — — — — — — — —

...מיר... די יינגלעך,— שווער צו זאָגן,
צי האָבן מיר געשריבן, צי געשטיפט,
אליין, אליין פאפיר געטראָגן,
די ראָד געדרייט, געזעצט דעם שריפט...
— — — — — — — — — — — —

דו זיצסט און מישסט די פרישע זײַטלעך...
דער טאָג איז שטיל, נאָר ערגעץ ווײַטלעך, ווײַטלעך
פּאטשט א פויגל מיט די פליגל...
פליסט א טאָטערישער טרויעריקער ניגן...
— — — — — — — — — — — — —

און פּלוצלינג כ'זע:
ניטאָ קײַן הויף,
דער יאם אנטלויפט,
די ווײַסע ווענט פארשווינדן,
ניטאָ קיין קיפּאריסן...

...א נאקעט פעלד און מענטשן...קוילעס...ווונדן...
מיר ליגן נאָר אינצווייען
און מיר שיסן...
טאָג צי נאכט? ס'איז הוילע פלעצער...
דו און איך...
א שוסטער און א זעצער...
און לעוואָנע מיט פארלאָשענעם געזיכט...
א טויטקייט יאָגט,
א טויטקייט שלעפט,
א טויטקייט רופט
פון שווארצן סטעפ...

ס'איז גאָרניט...
ס'איז די לופט...
די לופט איז פול מיט ווייַן,
זי שיקערט אין די קעפ...
זי מאכט אונדז שווער,
זי מאכט אונדז מיד און מידער.

ס'איז ווייַס דיולבער,
דאָס ליגט אף אים דער פראָסט פון מייַנע לידער...—

ס'איז קלאָר:
דאָס איז געווען אין צוואנציק צווייטן יאָר...

סע יאָגן טעג און נעכטנס העכער ברענען,
און אנדערש קלינגט שוין אונדזער ביידנס שטים,
כ'געדענק אצינד באגעגענישן יענע
באם יאם, אין קרים.
— — — — — — — — — — — — — —

כ׳האָב ליב דעם יאם,
דו ווייסט עס גוט,
כ׳האָב פֿיינט בא שמאָלע טײַכלעך זיצן,
און ווײַ צו דעם, וואָס זיצט בארוט
און ציילט
די איינעכטיקע
בליצן...
ס׳איז שווער די מי, נאָר ס׳מאכט ניט אויס,
די פּראָזע
שווערער איז
פֿון מארשן...
דער בליק איז ווײַט, די קראפט איז גרויס,
נאָך טעג, נאָך מאָרגיקע איך גאר שוין...

מע שטערט פֿון רעכטס,
מע שטערט פֿון לינקס,
ניט גרינג איז אָנקומען און ווערן,
מיר וואקסן הויך, מיר גייען פֿלינק,
און בויגן אלע די, וואָס שטערן...

ווײַל שטרענגער מוז מען איצטער זײַן,
און פעסטער דארף מען שטיין באם רודער...

דאָס דולע בונטעווען פֿון פֿײַנט
בארעכטיקט אונדזער שטרענגקייט, ברודער!

מיר זײַנען שטענדיק אף די פֿראָנטן,
ווײַל ס׳דויערט אומעטום דער שטרײַט,
מיר ווילן שטעט אין נײַקייט אָנטון,
אין שטאָל, אין אײַזן...
ווער דארף זײַד?

— — — — — — — — — — — — — — — — —

איך שטיי און קוק, ווי זאווערוכעס לויפן פונעם צווינטער,
איך הער, ווי זאווערוכעס זינגען אונדזער הימן.

אין קרים דערמאָנען זיך די גוטע ווינטערס,
און ווינטער כאָלעמט זיך מיר קרים...
שניי און פראָסט און ווינטערדיקע פראָזע
וואקסן איצט אין דורכזיכטיקן סאָד,
אף די פעלדער ליגן ווייסע גראָזן
און ווי דיולבער איז ווייס די שטאָט....

דער שטאָט אָט דער כ'צי אויס מײַן האנט,
מײַן הארץ, מײַן בלוט און מײַנע גלידער,
און לעבן זאָל דאָס לענין־לאנד!
דאָס לאנד איז שענער פון די לידער!..

...און דעם, וואָס קומט פון קרעטשמעס פוילע וויסטע,
שטרענגער זאָג: דײַן „איך״ פארנויג!
באווײַז מיט בלוט, ווער ביסטו און וואָס ביסטו,
און ניט מיט פליגל־וואָרט, און ניט מיט גלאַנץ פון אויג..

מיר קוקן זיך ארום אביסל שפּעטלעך,
ס'איז ניט קײַן סאָד, מײַן פרײַנט:
פאראן אזוינע שרײַבערלעך, פּאָעטלעך,
וואָס גוטע באָלשעוויקעס האָט מען פײַנט....

מע יאָגט פון אונדז נאָך בולקעס ווײַסע,
מע קומט אהער, ווען אלץ איז גרייט,
מע קומט, מע ברענגט א באָבע־מײַסע,
מע שרײַט: מײַן לאנד! מײַן דאָר! מײַן פרייד!
די קונסט בין איך! די קונסט איז הויך!
און מע קוסטארעוועט, אז ס'גייט א רויך.

ס׳איז גאָרניט, פּרײַנט, און כאַפּט דער רועך עס,
א ביל, א קריץ, א ווינט אין פעלד,
איך הער דאָס קאָל פון ווײַטע זאוועריוכעס,
וואָס הילכן אף דער גאָרער וועלט...

און נאָכן לעצטן גלײַכן געראַנגל,
ווען ס׳וועט דער פּײַנט צעריבן זײַן, צעמאָלט,
דעמאָלט וועלן מיר דאָס צעטל אלעמען דערלאַנגען:
סע קומט א כּויוו פון איַיך — באַצאָלט!

...אָ, מאָרגן!
איך זע, איך הער אין יעדן שפּאַן,
אין יעדער ווינקעלע, אף יעדער שליאך,
די שיינע פעסטקײַט פון דײַן האַנט,
די שטרענגע קלאָרקײַט פון דײַן שפּראַך!
— — — — — — — — — — — — —
און:
ווען שאַרפער איז דער פראָסט אף גאַסן און אף פעלדער,
אַלץ מערער פיל איך זי די וואַרעמקײַט פון קרים.
וואָס מער די שטיינער אף די שליאַכן ווערן עלטער,
אַלץ נענטער קלינגט די צוקונפטיקע שטים!

ווען זון איז הויך און ווײַט
און פראָסט באַשיט די גאַס,
דערפיל איך זיי, די טעג די מאָרגיקע,
וואָס ליגן נאָך אין אונדז באַהאַלטן,
דערמאַן איך זיך
אין קרים,
אין יאַם,
אין יאַלטע...

פֿרילינג אף סלאָבאָדקע

כוואלֿיען זיך די כוואלֿיעס
אף סלאָבאָדקער וועגן,
הוידען זיך די וואסערן
און כלֿיופּקען זיך בּאם בּרעג,
שווים איך אף מײַן שלֿיופּקע
שווים איך זײ אנטקעגן,
שווימען זיך די שטיבעלֿעך
ווי שלֿיופּקעלֿעך אוועק.

שטייען זײ די שטיבעלֿעך
אין וואסער בּיז די קניִעס,
טאנצן זיך די כוואלֿיעס
אין פֿענצטערלֿעך ארײַן

ציטערן בערעזעס
און פינטלען מיט די וויִעס,
שפּיגלען זיך אין וואסערן
און באָדן זיך אין שײַן.

וואסער ביז די פּריזבעס,
זיצט מען אף די דעכער.
שווים איך אף מײַן שליופּקע,
פּאָכט מען מיט די הענט.
— פּאָר געזונט און קום געזונט! —
שרײַט מען פון די דעכער,
שפּילן זיך די כוואליעס
און שפּרינגען אף די ווענט.

ליגן זיך די כמארעס
באַם דניעפּער אפן הארצן,
הוידען זיך די שטיבלעך
אף וואסעריקער דעק,
און ס'וויקלען זיך די כוואליעס
אין סאמעטן אין שווארצע,
איז וווּ־זשע וועט מען נעכטיקן?
דער טאָג איז שוין אוועק.

ס'נעכטיקן די כוואליעס
אין שטיבלעך אף די קישנס,
וווּ־זשע זאָל מען נעכטיקן —
סײַדן אפן דאך.
דאָרטן אף די דעכער
וועט פרייליעך און וועט פריש זײַן.
שלאָפט געזונט און זײַט געזונט
און האָט א גוטע נאכט.

א שפּיל

עפּעס פאַלט, עפּעס שיט
און איך זע ניט פונוואַנען,
צי פון עפּל דער צוויט,
צי דער רויך פון די באַנען.

א צעפּאַטלטער שטויב
פון צעפּאַטלטע רויכן...
לויפט מײַן בליק דורכן שויב
און דערקענט ניט די הויכן...

א געדריי, א געמיש
פון דער זון מיט די וואָלקנס,
אָט איז זון אף מײַן טיש
און אָט הענגט זי צעשפּאָלטן...

פליט מײַן בליק, זעט מײַן בליק,
ס'ליגט די זון אױף מײַן הײַזל,
און אָט פליט זי צוריק
פון די װאָלקנס זיך װײַזן...

ליפט א נארישער טאָג
און ער כליופּעט און פליוכעט
און סע פליט און סע טראָגט
מיט א זון־זאװערוכע...

ס'האָט א סרײפּע געדרײט,
האָט מײַן שטיבל געדרײט זיך,
האָט א פלאם זיך געלײגט
אױף זײַן שטױביקער פּלײצע.

האָט א שטױב װי א מיל
זיך געדרײט ארום שטיבל,
ליגט מײַן שטיבעלע שטיל
מיט די שטױבן באשריבן...

אזא נאַרישער טאָג
איז שױן לאנג ניט געװען דאָ!
אזא טאָג איז ניטאָ!
ניט קײַן טאָג — א לעגענדע!

ניט קײַן עפּלשער צװיט,
ניט קײַן רױך פון די באנען,
נאָר אין זוניקער ליד
אזא טאָג איז פאראנען...

ארום גאנצן ארום
אזא טאָג װעט ניט קומען,
ס'איז א שפּיל מיט דער זון,
ס'איז א שפּיל מיטן זומער.

מילן, מילן!

מילן, מילן, ליבע מילן,
פאָלגט דעם ווינט און מאָלט די ברויטן!
אין א שטעטל, אין א שטילן
ווארטן קינדער בא די פלויטן...

שמעקט מיט אָפּגעבערענטע גראָזן
אין די פעלדער, אין די הויפן,
פאָלגט די ווינטן, ווען זיי בלאָזן,
ווען זיי טרײַבן, ווען זיי לויפן...

זאָלן קינדער זינגען זאטע,
זאָל ניט הונגערן דער טאטע,
ליבע ווינטן! העלפט אונדז מאָלן
אין די דערפער, אין די טאָלן.

ס'איז ניטאָ קײַן צײַט צו דרימלען,
ס'וויסט שוין דאָרף און גאס און געסל...
אונטער הויכע בלויע הימלען
ווילן אלע קינדער עסן!..

— — — — — — — — — — —

וועלן אלע קינדער עסן,
אין די ווינטן ניט פארגעסן...

דרייט זיך, דרייט זיך, דרייט זיך, מילן!
פאָלגט דעם ווינט און מאָלט די ברויטן!
אין א שטעטל אין א שטילן
ווארטן קינדער בא די פלויטן.

צווישן בערג

צווישן בערג דרײַ שטומעביימער,
יעדער בוים איז ווי א שוימער.

מ׳האָט באשטעלט זיי דאָ אינמיטן
הויכע בערג אין נעכט באהיטן.

זאָל די אלטע זון ניט בראָטן,
פאר א מענטש זאָל זײַן א שאָטן.

שטיקער זון אף אלטע צווײַגן,
שטייען ביימער דרײַ און שווײַגן.

מ׳האָט א מאכנע דאָ געטריבן,
זײַנען ביינער נאָר געבליבן.

וואשט דער רעגן יענע ביינער—
וועמעס ביינער ווייסט ניט קיינער.

און וואָס קאָנען ביימער זאָגן,
זעלטן פאָרט דאָ דורך א וואָגן.

זעלטן קומט א ווינט פון צאָפן,
קומט א ווינט און ווערט אנשלאָפן.

שטייען שטיל דרײַ שטומע ביימער,
יעדער בוים איז ווי א שוימער.

ווינקעלעך פּעטשערסקער

איבער בערג באַגילטע, אונטערביימער העכסטע
קלויסטערישע שטילקייט, ווינקעלעך פּעטשערסקער...

ווינקעלעך און טייַך, און רויע, גרויע רוימען...
ביימער אַף די כוואַליעס, כוואַליעס אַף די ביימער...

פֿון די הויכע שפּיצן, פֿון דער אַלטער לאַווּרע
פֿאַלן אַף די כוואַליעס צייַלעמלעך פֿון זשאַווער...

צייַלעמען זיך כוואַליעס, צייַלעמט זיך דאָס וואַסער,
שווימען באַרזשעס שווערע, באַרזשעס פֿול מיט מאַסע...

הוידען זיך די ציילעמלעך, הוידען זיך און פאלן,
א הודאָק א וויַיטער קומט פון ארסענאל אָן...

זייַן הודאָק צעטראָגט זיך איבער אלע וועלדער,
דאכט זיך, אז סע הודען אלע זייַנע העלדן.

הערן אלטע פעלדזן און די כוואליעס הערן
דעם הודאָק דעם וויַיטן, דעם הודאָק דעם שווערן...

קנייטשן זיך די כוואליעס, כוואליעס קוטשעראווע,
קנייטשן זיך בערויגעז און שרייַען צו דער לאווע:

„פינצטערע מאָנאכן! הערט שוין אוף צו קלינגען!
פינצטערע מאָנאשקעס! נאט אייַך אָפּ די קינדער?"

שטייט די אלטע לאווע, שטומט די אלטע לאווע,
פאלן אף די כוואליעס ציילעמלעך פון זשאווער...

שווימען איבער כוואליעס שטיבעלעך אָן טירן,
שליופקעלעך און שליופקעס מיט גרויע פּאסאזשירן...

ניט קיַין פּאסאזשירן באָדן זיך און פּאָרן,
ס'באָדן זיך און ס'פּאָרן שטיקער הימל קלאָרע...

איבער שיפלעך־כוואליעס, איבער בארזשעס קרומע
פּאָרט ארום דער הימל, פּאָרט ארום דער זומער...

פּאָרט ארום דער זומער בא די ברעגן גרינסטע,
ביז ס'ווערט דער הימל שטערנדיק און פינצטער...

ציט זיך אויס די נאכט אף טייַכן און אף ווערסטן,
ביז הודאָק וועט וועקן ווינקעלעך פּעטשערסקער...

ווען וואַסערן גייען אַוועק...

ווען וואַסערן גייען אַוועק
פון די אָזערעס,
ווערן די אָזערעס פּוסט.

ווען מײַן האַרץ
גייט אַוועק אויף די גאַסן,
ווערט נאָך פֿולער מײַן ברוסט.

ווען באַם ראַנד פֿונעם וועג שטייען טאָפּאָלן,
ווערט דער וועג,
ווי די טאָפּאָלן גלײַך —

שטייען די טאָפּאָלן, זעען די טאָפּאָלן:
וואַסערן לויפֿן
פֿון טײַך.

ווען וואַסערן לויפֿן
און ריטשקעלעך דרייען זיך,
קלאָרע ווי שניי,

רײַסן זיך טאָפּאָלן אָפּ פֿון די שטאַמען
און לויפֿן מיט זיי.

וואַסערן, ריטשקעלעך, סטענגעלעך, טאָפּאָלן פֿרייען זיך,
פֿריי איך זיך אויך.

הימל אַנטלאָפֿענער, נעכטן פֿאַרגעסענער
הענגט ווי אַ רויך.

ווילט זיך מיר זײַן אַזוי קלאָר,
ווי די וואַסערן,
וואָס לויפֿן צום ברעג.

ווילט זיך מיר זײַן אַזוי שלאַנק, ווי די טאָפּאָלן,
וואָס שטייען באַם וועג.

א רעגן

דאָס פעלד האָט געבענקט נאָך א רעגן...
אין פעלד און באם וועג זייַנען גריבער געלעגן צעוואָרפן
ווי ליידיקע קריגן

אין פעלד און באם וועג האָבן געל זיך געהוידעט
פארשטאָרבענע זאנגען,
אין פעלד און באם וועג האָבן טרוקענע ברויטן געשריגן,
געשריגן האָט וואלד, דער געשריי איז געהאנגען
איבער דאָרשטיקער געגנט:
— א רעגן!

האָט זון זיך דערשראָקן
און זון איז אנטלאָפן אף העכסטע, אף הימלשע שטאָקן...

פון פעלדער אוועק איז דער גלי און די היץ...

א בליץ
האָט מיט מעסערלעך רויטע און שמאָלע
דעם הימל געשניטן,
איז א דונער אוועק איבער טאָלן
און פלוצלינג געבליבן אינמיטן...

...און ס'האָט זיך באוויזן...

ס'איז רעגן געפאלן מיט פלינקע און שטעכיקע שפיזן,
געשמיסן,
געשטאָכן,
די זאנגען געבראָכן...
זייַנען ברויטן געלאָפן ווי סטאדעס פארלאָזטע, צערייצטע,
וואָס האָבן דעם פאסטעך פארלאָרן,
געקלאָגט האָט דער האָבער, געיאָמערט דער ווייץ האָט,
געוויינט האָט דאָס קאָרן,

זיי האָבן געוויינט און זיי האָבן געפּלאַטערט:
— גענוג שוין! גענוג שוין! מיר זײַנען פֿאַרמאַטערט!
— גענוג שוין! גענוג שוין! פֿאַרמאַך דײַנע קוואַלן!
— גענוג שוין! גענוג שוין! מיר זײַנען פֿאַרפֿאַלן!
נאָר ס'האָט זיי די טרוקענע ברויטן,
דער רעגן געיאָגט און געבוויטעט...
געדרייט און געפּאַטשט און געשלאָגן,
און... סטאָפּ!

באַ דער זײַט און אינמיטן די זאַנגען
זײַנען פּאַסיקלעך וואַסער געגאַנגען
און רויִק דעם שטויב פֿון די זאַנגען צו טײַכן געטראָגן...
אַ רעגן...

אַ וואָלקן אַ לעצטער אַוועק איז ווי רעגנס אַ דענקמאָל...
ס'וועלן די זאַנגען דעם רעגן געדענקען...

אַ טאָג איז אַנטלאָפֿן...
און ס'ליגן שוין ווידער די זאַנגען
מיט דאָרשט און מיט שטויבן פֿאַרלאָפֿן...
און ס'בראָט זיי שוין ווידער די היץ
און ס'פּרעסן צעגליטע מעסלעסן,
און ס'האָבן די זאַנגען די שמיץ פֿונעם רעגן פֿאַרגעסן...

אין פֿעלד און באַם וועג זײַנען ווידער די גריבער
געלעגן צעוואָרפֿן ווי ליידיקע קריגן,
אין פֿעלד און באַם וועג האָבן ווידער געהוידעט זיך
געלע פֿאַרשטאָרבענע זאַנגען,
אין פֿעלד און באַם וועג האָבן ווידער
די טרוקענע ברויטן געשריגן,
און געשריגן האָט וואַלד. דער געשריי איז געהאַנגען
איבער דאָרשטיקער געגנט:
אַ רעגן!

אין שטילע סעדער

פון די שטילע סעדער פליט אוועק דער צוויט שוין
און ווי מידע פויגלען פליִען אָפּ די בלעטער,
לעצטע פוילע שליופקעס אפן טײַך זיך גליטשן,
יאָגן זומער־ווינטלעך טרוקענע און שפעטע...

אין די שטילע סעדער פוסטעווען די נעסטן,
בלעטלעך, בלאט און בלעטער ווי א טראָטואר איז,
ס׳האָבן הויכע בלעטער בליִען שוין פארגעסן,
איבער געלע הימלען וואנדערן די כמארעס...

זשאווער קוטשעראווער אף די צווײַגן גליט שוין,
שמעקט מיט פײַכטער קילקײַט און מיט פוילע עפל,
ווינטער־זאווערוכעס פײַפן שוין און קוויטשען
אונטער קאלטע וואָלקנס אין די ווײַטע סטעפּן.

ווינטער־זאווערוכעס! האָט נאָך צײַט א ווײַלע!
איר וועט שפּעטער סווישטשען, איר וועט שפּעטער טופּקען!
ס'פליִען נאָך די בלעטער איבער פײַכטע מײַלן,
איבער קאלטע טײַכן שווימען נאָך די שליופּקעס...

איר וועט שפּעטער פײַפן! איר וועט שפּעטער פּלאָנטען!
דרײַ פאבריק־געבײַדעס כ'דארף מיט דעכער דעקן,
אף די בלינדע הײַזער דארף איך פענצטער אָנטון,
ס'דארף... דער אלטער שנײַדער ברענגען נאָך מײַן רעקל...

און ארום מײַן מי־לאנד פליִען נאָך און דראָען
וואָלקנס ווי די קראָען, כמארעלעך ווי טויבן...

— — — — — — — — — — — — —

פרילינגדיקע הארבסטן, שטילע שיינע שאָען,
מירן אײַך דערטראָגן, מירן אייך דערהייבן!

ווינטער־זאווערוכעס! האָט נאָך צײַט א ווײַלע!
איר וועט שפּעטער סווישטשען, איר וועט שפּעטער טופּקען!
ס'פליִען נאָך די בלעטער איבער פײַכטע מײַלן,
איבער קאלטע טײַכן שווימען נאָך די שליופּקעס...

אין הארבסט

כ׳האָב ליב פון הארבסט די פרייד
ביז ערשטע שנייען ציִען,
ווײַל אַלץ, וואָס בליט, פארגייט,
קעדיי נאָך שטארקער בליִען.

ס׳האָט יעדער קאלטע שלאכט
געמערט אין אונדז דעם פײַער...
נאָך יעדער אלטער נאכט
קומט אָן א טאָג א נײַער...

סע וויאנעט און סע גרינט
און געלס מיט גרינס זיך טוישן...
און שטילער ווערט דער ווינט
קעדיי נאָך שטארקער רוישן...

די גראָזן אינעם פעלד,
דיביימער און די שטערן,
און אַלץ אויף דר׳ערד פארוועלקט,
קעדיי נאָך יינגער ווערן.

פון מײַן לירישער שאַכטע

שטילינקע שלאכטן

פון הויכער לעוואָנע
דער רעגן
באשיינט
פארשיידענע וועגן,
פארשיידענע פאָנען. —

ווי איז דעם דיכטער,
וואָס האָט ניט קיין פריינט,
ווי איז דעם דיכטער
וואָס האָט ניט קיין סאָנים!

זאָל זײַן, אז דאָס שלאכט־פעלד איז איצטער
א העפט:
איך זע זיי פון שטילינקע שלאכטן —
די רויכן.
דאָס וואָרט איז א קויל
און סע צילט
און טרעפט.

און ווי איז צום דיכטער,
וואָס שיסט
אין די הויכן!

ארום און ארום איז נאָך אלט,
נאָר סע פאלט
פון אוראלטע הימלען
א פרישינקער רעגן,
און אלטקייט און קאלטקייט נאָך בלאָזט פונעם וואלד
און ס'לויפן נאָך שטויבן דעם אוטאָ אנטקעגן.

אזויפיל פארסאמטע, פארשיקערטע קעפּ,
און שימל אזויפיל און סאָנים אזוינע!
איז ווי צו דעם דיכטער,
וואָס גיט ניט קיין קלעפּ,
און ווי איז צום דיכטער,
וואָס טרעפט ניט
אין סוינע.

פאר איַיך

הייס
און שארף
מיַין ליד איך ווארף
אין הערצער פון פריַינט מיַינע שטענדיקע.
דאָס נייטיקע וואָרט
אפן נייטיקן אָרט —
און די ליד
איז א ליד
א פארענדיקטע.

איך ווייס,
איך גלויב:
דורך יעדער שויב
שווימען בליקן אלץ נײַע און נײַערע.
דאָס שענסטע וואָרט
אפן שענסטן אָרט
פאר איַיך,
מיַינע פריַינט,
מיַינע טיַיערע.

אין מײַן לירישער שאכטע

צעשרײַ איך זיך הויך,
צעזינג איך זיך שיין
אף גאסן מיט בלויקײַט באוואכטע,
פאלן די לידער,
ווי קויל
און ווי שטיין
אין מײַן ליכטיקער
לירישער שאכטע.

ווערן די וועגן מיט לידער באזוימט,
און ס׳טאנצן
און ס׳דרייען זיך וועגן.
ס׳דרייט זיך די ווײַט,
ס׳דרייט זיך דער רוים,
און ס׳רעגנט מיט בלויקײַט און רעגנט.
זינגט ארום מיר יעדע גאס, יעדער בוים,
יעדער ווינט,
יעדער קינד
פון מײַן געגנט.

אזא הויכער געזאנג!
אזא שיינער געזאנג
פון פאבריקן, פון פעלדער און באנען.
רײַסט זיך פון מיר
יעדער ליד מיט א דראנג
איבער שטעט,
איבער בערג,
אָקעאנען.

און סע הילכן די בערג,
און סע מאָנען די שטעט,
און מע פּאָדערט, מע בעט,
און סע מאָנט און סע ציט,
אָ, די מאָנונג פון רעגנדע רעגעס...
יאָ!
איך ווייס, מײַנע פרײַנט, אז מיט פריידיקער ליד
טויזנט מאָל גרינגער דער וועג איז!

אויב אזוי, אויב אזוי
זאָל א יאָג טון געזאנג
מיטאמאָל,
מיטאמאָל
אף דער שטאָט,
אפן וואלד,
אפן טאָל,
אף די גאסן און געסלעך פארשמאכטע.

זאָלן פאלן די לידער, ווי פעלדזן,
ווי שטאָל,
אין מײַן ליכטיקער לירישער שאכטע!

ווען כ׳דערהער פונדערווײַט,
ווען כ׳דערפיל, ווען כ׳דערקען
דאָס געזאנג, דאָס געזאנג פון פאבריקן,
און אמאָל ווען כ׳דערזע, ווען כ׳דערפיל ווען־ניט־ווען
פון די לידער די דאָרשטיקע בליקן,
זאָג איך זיי:
נאט אײַך מײַן פלאם
און מײַן ברען
און די אנדערע זיבעצן גליקן!

נעמען די לידער מײַן ברען און מײַן פלאַם
און פליִען אוועק אין די טיפֿן,
זיי טראָגן זיך גרינג, ווי די שליופּקעס אין יאַם,
און אַמאָל נאָר —
ווי וואָגיקע שיפֿן.
און אַמאָל,
ווען סע שפּרייט זיך די טאָגיקע שײַן
אַף ביימער,
אַף פענצטער,
אַף ציגל, —
הייבן זיך אָן אַזוי גרינג, אַזוי פֿײַן
די לידער צעהוידען און וויגן,
קומען די לידער אין גאָרטן אַרײַן
און הייבן זיך אָן מיט מיר קריגן
און זאָגן מיר בייז
און שרײַען מיט פּײַן:
— מיר ווילן, אין שאַכטע ניט ליגן!

מיר ווילן מיר ווילן ניט ליגן,
ווען סע שפּאַלט זיך די לופט
פון געזאַנג און פון שלאַכט,
ווען ס'בייגט זיך די נאַכט
אונטער לאַסטן
פון ליכט,
ווען פון פעלד און פון טאָל
גייט א שיכט נאָך א שיכט,
און ער מאָנט און ער רופט,
און סע שפּאַלט זיך די לופט
פון זײַן הייסן געשריי,
און סע שפּאַלט זיך די לופט
פון זײַן קראַכנדן וויי,
פון זײַן בלוטיקער שײַן.

איבער לענדער און שטעט
גייט א ווילדער געוועט:
וויפל בלוט? וויפל פּיַין?
צעשרייַען זיך לידער בערויגעז און שטרענג:
ס'איז אונדז ענג, ס'איז אונדז ענג,
אין דער שאכטע איז ענג,
שיק אונדז אין שלאכט און שיק איבער שטעט,
שיק אונדז אוועק אפן ווילדן געוועט,
ווי שפּיזן, ווי שרויט און ווי ציגל.

מיר ווילן אין שאכטע ניט ליגן!

איך זאָג צו די לידער:
איך פיל אים, דעם גאנג
פון מענגעס אף הונדערטער מײַלן,

כ'בין אליין אינעם גאנג
און איך ווייס אים פון לאנג,
נאָר מע טאָר ניט, מע טאָר זיך ניט איַילן —
ס'דארפן די לידער אוועק אינעם לאנד,
ווי בליציקע שפּיציקע פּײַלן.

וועט איר פליִען אזוי
נאָכן לופטיקן וואָר,
וועט אײַך קיינער ניט זינגען,
ניט לויבן,
וועט איר בלײַבן ווי שטויב
אפן לײַב פון מײַן דאָר,
ניט דערזאָגט,
ניט דערהערט,
ניט דערהויבן.

איך האָב ברידער אסאך,
זיי געדענקען מיך שיין
פון נעכטן און הײַנטיקע שלאכטן,
נאָר איר ווייסט דאָך אליין,
און איר זעט דאָך אליין
כ'בין דאָך איינער אליין אין מײַן שאכטע.

אין מײַן לירישער שאכטע איז קיינמאָל ניט הויל,
ז'איז באלאָדן מיט פריידן און ווייען,
כ'וועל ניט הייבן די האנט —
וועט ניט פאלן קיין קויל,
וועט איר, לידער, די וועלט ניט דערזעען.

— — — — — — — — — — — — — —

נאָך אמאָל כ'האָב אזוי מיט לידער גערעדט,
נאָך אמאָל
אין די ייִנגלשע יאָרן;
כ'האָב די לידער געקושט,
כ'האָב די לידער געגלעט,
כ'האָב די לידער אף אייביק באוואָרנט.

איז אין שאכטע שוין העל,
איז שוין פעסטער דער שפאן
און די לידער אצינד שוין ניט ענג איז,
כ'האָב די לידער באוואָרנט מיט אייביקן פלאם
און מיט גאנג
און מיט דראנג
פון די מענגעס.

און זיי הענגען שוין שטיל, און זיי הענגען שוין שיין
און זיי ווארטן אף וואָכיקע שלאכטן,
ביז כ'וועל הייבן די האנט,
ביז כ'וועל שפאלטן דעם שטיין
אין מײַן ליכטיקער לירישער שאכטע.

קאָרן און לידער

עס זיפּט זיך, עס שלעפּט זיך מיט וואַלדישער געגנט
א לירישער רעגן...

עס גליטשטן זיך זויבערע, גלעזערנע שנירלעך,
א שקאַפּקע, א פּוילע אין דאָרף אַרײַן פירט מיך...

עס שטייען די דעמבעס אין וועלדער ווי שטענדיק,
איך פאָר און איך כאָלעם פון פאַרביקע לענדער...

איך כאָלעם פון אינדיע, איך כאָלעם פון שפּאַניען,
איך כאָלעם... ווו נעמט מען אצינד אַן אַכסאַניע?

פון דעמבעס צו דעמבעס די ריטשקעלעך גייען
און ס׳טריפן געשליפענע, קלאָרע כאַרייען...

מיט וואַלדישע וועגן, מיט פרישע און קלאָרע,
מיט לירישן רעגן אין דאָרף אַרײַן פאָר איך...

ס׳האָבן געשיקט מיך די שטעט און די גאָרנס,
ווײַל ס׳האָבן די רײַכע באַהאַלטן דאָס קאָרן...

דאָס קאָרן געפונען באַם פעטן, באַם בייזן —
אזוי האָבן שטעט און פאַבריקן געהייסן.

אָ, לירישער רעגן, אָ, לירישער רעגן,
פאַרשטעל ניט פון מיר די פּאָרויסיקע וועגן...

און פליסיקע יאמבן, און פלינקע כאָרייען,
פארקלינגט ניט מײַן וואָכיקן גאנג אין די רייען...

ס׳איז פּאָשעט, ס׳איז וויכטיק, ס׳איז מערער פון וויכטיק,
די שטאָט האָט געהייסן כ׳זאָל שטרענג זײַן און ניכטער...

וואָס ווילן זיי איצטער, די טרוימען די בלינדע?
דער כאָלעם פון שפאניען, דער כאָלעם פון אינדיע?

איך זע, ווי ס׳פארגראָבן דאָס ברויט באלעגופים,
איך הער, ווי באטראקעס פון דערפער מיך רופן...

וואָס ריזלען כאָרייען? די יאמבן, וואָס הענגען?
די שטאָט האָט געהייסן מיר, ברויט זאָל איך ברענגען...

די דערפעלעך צינדט מען, די ברויטן פארשיט מען...
וואָס טויגן די אלטע, פארוויאנעטע ריטמען?

נאָר ס׳זיפט זיך, עס שלעפט זיך מיט וואלדישע וועגן
דער לירישער רעגן...

סע קאפעט פון קאָפּ און פון האלדז און פון שטערן...
און כ׳זע שוין פון ווײַטן דאָס דאָרף אפן בערגל...

אָט דראָט שוין א דעכל מיט רויטינקע שטיינדלעך,
איך ווייס, אז כ׳וועל זײַן אינעם דאָרף ניט אליין דאָ...

און כ׳שרײַ צו די ווײַטע די שטאָטישע קלאָרן:
כ׳וועל ברענגען, כ׳וועל ברענגען אי לידער, אי קאָרן!

!זאָלן זיי בילן

א פריינט — צו זיין 50־יאָריקן
געבורטסטאָג.

דיין וואָרט, וואָס דו זאָגסט, איז שטענדיק פעסט,
איז שטענדיק הויך און שלאַנק און שיין,
און זאָלן זיי בילן די פרעמדע געסט,
און זאָלן זיי זאָגן: ניין.

ס'איז גוט, וואָס זיי בילן, ס'איז גוט.
צוויי הענט און צוויי פיס—נאָר הינט,
מיט בלוטיקע אויגן און בלוילעכן בלוט,
און זאָלן זיי בילן,— ס'איז ווינט.

ער איז שווער אונדזער וועג, ער איז שווער,
און איך זיץ מיט מיין ליד נאָך אין טאָל,
נאָר ס'איז טויזנט מאָל גרינג, ווען איך הער,
ווי סע טראָגט זיך פון מאָסקווע דיין קאָל.

ווי סע טראָגט זיך דיין קאָל, ווי סע דראָט,
ווי סע הייסט, ווי סע מאָנט, ווי סע ציט,
און סע לופטערט און פעסטיקט דעם טראָט,
און סע פרישט און סע מונטערט די ליד.

איז ווארף זיי א ביין, די פרעמדע געסט,
און זאָלן זיי הריזען דעם ביין.
דיין וואָרט, וואָס דו זאָגסט, איז שטענדיק פעסט,
דיין וואָרט איז שלאַנק און הויך און שיין!

לאָמיר שפּײַנען אין די טאָלן

א טאָג א דארער ליגט אין גאָלד אין קאלטן,
א ווינט א הייסער מעסט די טראָטוארן,
די לידער מײַנע וויל איך ניט באהאלטן,
די ווערטער מײַנע וויל איך ניט פארשפּארן...

ס'האָט פון היים די יוגנט מיך געטריבן
קליבן זון אין הונגעריקע טאָרבעס,
וויל איך וויסן, וויפל זון איז אים געבליבן,
וויל איך וויסן, וויפל זון איז שוין געשטאָרבן...

זון פאר אלע, זון פאר אלעמען וועט סטײַען,
נאָר גענוג שוין גיסן הייסקײַט העלע
איבער הימלען, איבער מויערס און טראמוויײַען...
זאָל זי גייען שפּײַנען אין די קעלערס!..

ס'וועט די זון נאָך הענגען א יאָר טויזנט
מיט איר גלי און מיט איר פלאקער,
וועל איך גיין פארקויפן מײַנע הויזן,
און א לאָזשע קויפן אין טעאטער...

אין דער לאָזשע וועל איך זיצן און וועל שרײַען
צו די זינגערס, צו דער זון און צו די דיכטער:
— שוין גענוג אף וואָלקנס זיך קאטײַען,
לאָמיר שפּײַנען אין די טאָלן ליכטיק!

נו, א קליפּע, נו, א שטיפערקע, אן אלטע,
ליגט אין שטעט און בריט די טראָטוארן...

— — — — — — — — — — — — — —

כ'וועל די טײַנעס מײַנע ניט באהאלטן,
כ'וועל די ווערטער מײַנע ניט פארשפּארן...

צו. איר

מ׳האָט שוין גענוג דײַנע אויגן באַזונגען,
גענוג שוין, גענוג שוין דײַן אומזין געלויבט,
גענוג שוין דײַן שײנקײַט, דײַן פֿלינקײַט, דײַן יונגקײַט
מיט לידער און גראַמען, מיט אַלטע פֿאַרשטויבט,
מ׳האָט שוין גענוג דײַנע אויגן באַזונגען...

אין לידער אין אַלטע פֿון אַלטע באַכורים
מ׳זעט ניט דײַן מי און מ׳הערט ניט דײַן וואָרט,
מ׳זעט ניט דײַן פֿאָדעם, וואָס ציט זיך פֿון שטורעם,
ס׳קלינגט ניט דײַן ליד אינעם כאָר פֿונעם דאָר
אין לידער אין אַלטע פֿון אַלטע באַכורים...

יאָ! ביסט גערעכט מיט די טײַנעס די בײזע:
מ׳זינגט נאָך פֿון מײדלעך, וואָס ברעכן די הענט,
מ׳זינגט, ווי געזונגען אַמאָל האָט נאָך רײזען,
מ׳זינגט און מ׳זינגט און דו ווײסט ניט ביז ווען...
יאָ! ביסט גערעכט מיט די טײַנעס די בײזע.

מ׳האָט שוין גענוג דײַנע לאָקן באַזונגען,
די פֿלאַמיקע קושן און צערטלעכע טריט,
ס׳גײען פֿון פֿאַבריק שוין דיכטערנס יונגע,
זײ וועלן אַלײן שוין אַ הילך טון אין ליד.
מ׳האָט שוין גענוג דײַנע לאָקן באַזונגען!

דעם דרויסן כאָלעמט זיך...

דעם דרויסן כאָלעמט זיך א שניי,
וואָס שיט זיך וואַרעם אף די דעכער.
האָסט מיר געזאָגט: איך גיי און גיי —
און בין נאָך אַלץ פון זיך ניט העכער.

צעזינגט זיך אָפּט אין מיר א קינד
און שרייַט צו מיר און צו א דריטן:
איך וואָלט דייַן הויעכקייַט אצינד
אף מייַנע ערדן ניט פאַרביטן.

איך האָב זיי ליב, די הויכע נעכט,
ווען ס׳ווייַנט א ווינט אין בלויען בעכער,
נאָר כ׳בין געוווינט צו אונדזער ערד,
איז שווער מיר טאַנצן אף די דעכער.

איז זאָלן טאַנצן דאָרטן די,
וואָס האָבן ניט קיין פיס אף שפּאַנען;
זיי איז באַשערט אין בלויסטן פרי
מיט בליקן האַרבסטיקע פאַרוויאַנען.

און מיר איז גוט. איך וואַקס און גיי,
ווייַל ס׳איז פון ערד הייַנט גאָרניט העכער,
דעם דרויסן כאָלעמט זיך א שניי,
וואָס שיט זיך וואַרעם אף די דעכער.

מידקײַט

זאָלן זינגען וועגן מידקײַט
די, וואָס זײַנען מיד,—
ניט פאר יענע, ניט פאר יענע
איז מײַן ליד.

מירן וואגן, מירן גייען —
ס'איז נאָך ווײַט...
זאָלן זיך די מידע שטייען
בא א זײַט.

מידע ווערטער, מידע בליקן,
מיד.
ניט פאר יענע, ניט פאר יענע
איז מײַן ליד.

דאָס וואָכיקע וואָרט

דאָס וואָכיקע וואָרט, דאָס געשמאַקע,
איז ערגעץ אין שאַכטעס פֿאַרנומען;
סע רײַסט זיך און קאָן נאָך ניט קומען, —
דאָס וואָכיקע וואָרט, דאָס געשמאַקע.

דערפֿאַר זײַנען לידער נאָך נאַקעט, —
ס'האָט קיינער ביז הײַנט ניט געבראַכט עס,
דאָס וואָכיקע וואָרט פֿון די שאַכטעס, —
דערפֿאַר זײַנען לידער נאָך נאַקעט.

אַף שורעלעך צאַרטינקע רייען
פֿאַלט נאָך די שײַן פֿון לעוואָנע;
די שאַרפֿקײַט פֿון פֿרעסט און פֿון שנייען,
די שאַרפֿקײַט פֿון בלוט איז ניטאָ נאָך
אין שורעלעך צאַרטינקע רייען.

דאָס וואָכיקע וואָרט, דאָס געשמאַקע,
איז ערגעץ אין שאַכטעס פֿאַרנומען;
סע רײַסט זיך און קאָן נאָך ניט קומען, —
דאָס וואָכיקע וואָרט, דאָס געשמאַקע.

א בריוו צו שאָלעם-אלייכעמען

(פרילינגדיקע שורעס).

די זון — זי לויפט, זי פליט,
און יונגע ריטשקעס ריזלען.
מײַן לעזער!
ביסט נאָך ניט
געוווינט צו פּראָזאַיזמען.

וועסט זאָגן, אז ס'איז גרינג,
מײַן ליד איז לײַכט געוואָרן,
מײַן לעזער!
פרעג ניט —
זינג!
ווי ס'זינגען הײַנט די יאָרן!

און לאך ווי יענע זון,
וואָס שטיפט אף העלע שליאכן,

ווײַל „לאכן איז געזונט —
דאָקטוירים הייסן לאכן".

ס'האָט היינע זיך דערלויבט
אמאָל אין לידער שפּאסן,
און פּושקין האָט געלויבט
דעם שמייכל פון די גאסן.

אינמיטן שטאָט איך שטיי
און זע, ווי ס'וואקסן בריקן,
ווי ריטשקעלעך פון שניי
צעלויפן זיך די בליקן.

סע פרילינגט יעדע שאָ,
סע לויפן ערשטע שטראָמען,
באם לאָפּאן אָט־א־דאָ
דערמאָן איך הייַנט דייַן נאָמען.

דייַן נאָמען איז מיר ליב —
איך וועל אים ניט פארגעסן.
ער קלינגט אין יעדער שטוב,
ער הילכט אין יעדער געסל.

מע ווייסט דיך אומעטום —
אין שטעטלעך און אף פּלעצער.
און ניסטער בלאָנקעט אום
און ס'ליינען אים די זעצער.

די זון צעטרייַבט דעם רויך,
דעם רויך — דעם לעצטן קאָרבן,
איך זאָג עס שארף און הויך:
— א שאָד, וואָס ביסט געשטאָרבן!

געקומען וואָלסט פון פרעמד
אין קאנט מײַנעם אין ליבן,
מיט דײַנע קלוגע הענט
געליבט אונדז און באשריבן.

ס׳וואָלטן גרויס און קליין
געקומען זען און הערן,
און ס׳וואָלטן הויך און שיין
געפויקט די פּיאָנערן.

מיר וואָלטן דיך באדאנקט
מיט דראָשעס און מיט טאָסטן,
געליבט פאר דײַן געזאנג,
דעם זוניקן און פּראָסטן.

און וואָלסטו דעם „פּראָליט"
מיט גרויסע פריידן ליינען,
מיר וואָלטן דיך פארהיט
פון יאשען, פון בראָנשטיינען...

ער שרײַבט געוויס גאנץ שיין,
נאָר גוואלד—ער איז צעצויגן,
איך טו אים נאָר א ליין
און ס׳קלעפּן זיך די אויגן...

נאָר ווידער פאלט מײַן בליק
אף גאסן ווי א רעגן,
די זון איז אפן בריק,
זי שטייט און היט די וועגן.

די זון, די זון, זי האָט
פאַר מיר די צאַרטסטע ווערטער,
איך שטיי אינמיטן שטאָט
און וואַרט אַף דײַן געלעכטער.

אין הויקערדיקער נאַכט
אַף אויסגעוועפּטע שליאַכן
דו האָסט אַזוי געלאַכט,
ווי קיינער קאָן ניט לאַכן!

אַפילו סטרעליצס וואָרט
מיט זײַן הומאָר דעם רײַכן —
ער קאָן, קאָן נאָך פאָרט
צו דיר זיך ניט פאַרגלײַכן.

האָסט אָפּנויגן אַסאַך,
מיר וואָלטן דיך געשלאָגן.
איך בעט דיך: קום און לאַך,
איך בעט דיך עפּעס זאָגן.

מײַן לאָזונג: ניט גערוט,
ס'איז יעדער קער אַ טעמע,
און אַלע דרײַ מינוט
ווערט פאַרטיק אַ פּאָעמע!

וואָס שרײַב איך? —
ניט קײַן ליד.
ס'ווערט פאַרטיק עפּעס גרעסערס,
מיר היילן יעדער שניט
פון סוינעס שאַרפע מעסערס.

איך זינג און שרײַ, איך ברען,
ווען כ'זע א נײַעם מויער,
נאָר ס'פּעלט מיר אויס דײַן פּען,
דײַן פּען, דײַן אויג, דײַן אויער.
— — — — — — — — — — —

סע שווימט אוועק דער שניי,
סע שווימען קאַלטע יאָרן,
אף סיטאָס יובילײ,
איך בעט דיך, קום צו פאָרן.

מיר ווארטן אף דײַן גרוס,
ס'איז גוט אזוי איצט קומען.
מיר וואָלטן דיך אין „ווּסספּפּ".
פארשטייט זיך, ניט גענומען.

נאָר עפּעס טוט מיר באנק,
ווען כ'זע, ווי ס'טײַען שנייען,
כ'האָב טעוויען דאָ ניט לאַנג
אין בויערקע געזעען.

איך זע: ער פליט, ער לויפט,
פארפאָרעט און באוואָקסן,
ער האָט ניט לאַנג געקויפט
א וואָגן מיט צוויי אָקסן....

און מענאכעם איז אין קאָן
מיט מענדלען צווישן מענטשן,
זיי פאָרן קײַן כערסאָן,
דו וואָלסט זיי ניט דערקענט שוין.

אומזיסט די רייד צו דיר,
דו וועסט זיי שוין ניט הערן,
טאָ, אומזיניקער שיר,
דערלאַנג כאָטש גאָדינערן.

און גיב אים כאָטש פארשטיין:
דאָס וואָרט איז שטענדיק ניכטער,—
ווי גרויס, ווי הויך און שיין
איז פאשטעס בא א דיכטער...

און אלעמען צעטראָג
די פראָסטקייט פון די שטראלן,
די שיינקייט פונעם טאָג
אף יעדן וואָרט זאָל פאלן.

דיין שמייכלענדיקע שיין,
דיין פרילינגדיקער שמייכל
זאָל אומעטום היינט זיין
און אומעטום דערגרייכן!

מיין לעזער, ביסט ניט מיד
פון דיכטערישע לאסטן —
דערלויב־זשע מיר אין ליד
אמאָל, אמאָל א שפאס טון.

מ'וואָלט געדארפט שוין לאנג
א זשאנר אזא צעוויקלען,
מיר האָבן הייסן גאנג
און האָבן קאלטע ציקלען...

דער הויכער זון איז גוט —
זי ליינט ניט קיין געדיכטן.
ווי נעמט מען נאָר איר בלוט —
מיין לאנד מיין גרויס פאריכטן!

דער זון איז גוט. ז'איז הויך,
זי שווימט אף פעסטע בריקן,
זי זעט דעם שיינעם רויך,
וואָס שווימט אף די פאבריקן.

ווי הייזער וואקסן אויס,
ווי קאלטע נעכט פארגייען,
ווי יעדער טאָג איז גרויס,
ווי ס'לויפן היינט די שנייען.

איך האָב זיך שוין פארעדט,
מיין בריוו האָט זיך פארצויגן.
די זון פון נייע שטעט —
זי בלענדט מיר אין די אויגן.

זי בלענדט מיך פריש און הייס,
זי האָט מיין אייז צעטריבן.
ביסט ווייט,
ביסט פרעמד,
איך ווייס —
אומזיסט האָב איך געשריבן.

אומזיסט, אומנישט די רייד,
ווייל ברייט זיינען די צייטן,
א נייע מאכנע גייט
דיין פריילעך וואָרט פארבייטן.

אן אנדער, אנדער טוי
באפאלט הײַנט מײַנע שליאכן.
איז עפּשער ניט אזוי,
מ'דארף הײַנט אנדערש לאכן.

א סאָף. געננוג. אן עק!
פון אלע ווײַטע עקן
דער ווינטער טאנצט אוועק,
און זון וועט אלע קלעקן!

דער דניעפּער לויפט און פליסט,
ס'דרייען זיך די מילן,
פון יוירעש דיר א גרוס —
פון קיפּניסן דעם שטילן.

ער האָט דיך שטארק בארויבט
און גריסט דיך ווי א טאטן,
ער גייט ארום פארטויבט
און זעט ניט מײַנע יאטן.

די ערד ווערט יונג און נײַ,
נאָר הימלען דײַנע שטומען.
איך זאָג, איך מאָן און שרײַ:
— א שאָד, וואָס קענסט ניט קומען.

מיט אלץ, וואָס איך פארמאָג,
מיט אלע מײַנע ווערטער,
איך שטיי אינמיטן טאָג
און וואַרט אף דײַן געלעכטער!

ווען מיר קענען...

ווען מיר קענען ברייטער עפענען די אויגן,
וואָלטן מיר נאָך ברייטער אױף דער ערד געשפּאַנט,
וואָלטן יונגע לידער פֿרײלעכער געפֿלויגן,
וואָלטן מיר נאָך מערער ליב געהאַט דאָס לאַנד,
ווען מיר קאָנען ברייטער עפענען די אויגן...

ווען מיר קענען טיפֿער יעדער שפּאַן באַזינגען,
וואָלטן לידער יונגע קיינמאָל ניט געקלאָגט,
וואָלטן לידער נײַע העכער נאָך געקלונגען,
וואָלטן שטילע ווערטער מערער נאָך געזאָגט,
ווען מיר קענען טיפֿער יעדער שפּאַן באַזינגען...

וואָכיקע כוואַליעס

פון קינפּטיקע דוירעס דער העלער אנאליז
אַף יעטווידן טראָט מיך פאַרפאָלגט...
יעדער טאָג טוט א שווענק מיך אין וואָכיקע כוואַליעס
און באַדעקט מיך מיט וואָכיקן אָל.

יעדער טאָג טוט א צי מיך אַף וואָכיקע פעלדזן,
איך פלי מיטן טאָג אזוי פלינק.
איך קלעטער, ווײַל כ׳וויל, אז אַף וועגן זאָל העל זײַן,
איך קלעטער, איך הייב זיך, איך זינג.

פון וואָכיקע פעלדזן, פון שטילע דערזע איך
די שיינקײַט פון וואָכיקן דאָר,
שטייט מײַן ליד אַף א פעלדז ווי א רויטער ארמייער,
באַזינגט און באַהיט אונדזער וואָר.

פון קינפּטיקע דוירעס דער ניכטערער צוגאַנג
וועט מאָנען און פאָדערן מער...
נו, איז וואָס? נו איז וואָס? עס וועט קומען א יוגנט
מיט לידער, מיט נײַע אַף דר׳ערד.

און אנדערש באַזינגען און אנדערש זיך ראַנגלען,
א דאָר פון טשוהון און פון שטאָל,
ניט אָט דער וועט די דוירעס צו יענע דערלאַנגען,
וואָס לויפט פונעם הײַנטיקן אָל!..

מע דאַרף זײַן וואַך

אַסאַך, אַסאַך גייט אָפּ און בלײַקעוועט,
ס׳גייט אָפּ אַזוינס, וואָס דאַרף פאַרגיין...
און אַלטע ביימער שטייען נאַקעטע...
יאָ, יאָ, מײַן קינד, אַזוי איז שיין.

און זע, ווי גרינע ביימער גייען שוין
מיט צווײַגן בלײַקע באַזוימט,
ווי גרויע טויבן אומפאַרטײַישע
צעפּליִען זיך זיך פון גרינעם בוים...

יאָ, יאָ, מײַן קינד, זאָל דיך ניט אַרן שוין
און זאָל ניט ציטערן דײַן טראָט,
וואָס טויבן גרויע, טויבן נאַרישע
באַוואָרקען נאָך די הויכע שטאָט.

ס׳איז לעצטע טײַבעלעך, די שטאָט אינגיכן שוין
וועט זײַן געזאָטלט און געשמידט...
נאָר ס׳לויפט אַרום אין אַלטע שיכעלעך
אין אַלטע העמדעלעך די נײַע ליד...

ווײַל ניט קיין סטרונעלעך, קײַן טענער האַרפּישע
און ניט קיין שטעטעלעך — דאָנבאַס! טורקסיב!
און ניט קיין טײַבעלעך, נאָר אָדלערס דאַרף מען שוין,
און ניט קיין לידעלעך, נאָר לידער גיב!

די טויבן וואָרקען נאָך, די זשאַבעס קוואַקען נאָך
און ס׳כליפּען וואָלקנדלעך אַף אונדזער דאַך,
אַסאַך, אַסאַך גייט אָפּ און בלײַקעוועט,
יאָ, יאָ, מײַן קינד, מ׳דאַרף זײַן וואַך.

שווארצע זשוקלעך

כאריקן

...און דער, וואָס גייט ארום און שעלט
און ברעכט דעם בוים און רײַסט דעם צוויט,
אָט־דער, וואָס גייט ארום און שעלט,
וועט שטארבן פריִער פון אונדזער ליד,
וואָס טראָגט זיך האסטיק אף דער וועלט!

מיר טרייסלען אָפּ פון זיך די רייד,
וואָס פאלן פון דער קאלטער פרעמד,
מיר טרייסלען אָפּ פון זיך די רייד,
ווי שווארצע זשוקלעך פונעם קלייד,
ווי פרעמדע שטויבן פונעם העמד.

די שטילסטע ליד, דער שטילסטער רויש,
דער מינדסטער קלאנג פון ערשטן שלאכט
וועט לעבן מער פון דעם, וואָס לאכט,
פון דעם, וואָס לאכט און שפּאָט אונדז אויס
און גיסט מיט סאם און רוישט מיט נאכט.

...און דער, וואָס גייט ארום און שעלט
און ברעכט דעם בוים און רײַסט דעם צוויט,
וועט שטארבן פריִער פון אונדזער ליד,
וואָס טראָגט זיך האסטיק אף דער וועלט.

אינהאלט:

זײַט

מיט הײַנטיקע אויגן:

ס'איז שוין קלאָר 7
צו די בויער 10
אזוי האָט געזונגען 12
רעמאָנטן 14
העלדן 23
פון די העכסטע שטאָקן 25
צום קאפיטאן 26
מיט הײַנטיקע אויגן 30

זאלפן:

אין אטאקע 35
אין א מוזיי 37
א סאָף 41
אף שטיקעס 42
אין טעאטער 45
זאלפן 47
זײַט פארשאָלטן 50
דער לעצטער דאָר 55
ווי דער ווינטער 58
גיך איז מײַ 59
דרײַ מאָל באוואָרנט 60

גרוזיע 65

זײַט

געװעטן:

זײַנען מיר געקומען 153
צו א פרײַנט 155
אפן זעלביקן װעג 158
זײַט געזונט 160
הײבט די העק 161
ליגט דער בױם 162
בא מאשינען 163
אף די פעלדער אלעמענס 164
א געװעט 165
אין א פרעמדן גאָרטן 167
קינדער 169
יעדער נאָמען 172
גאָלדענע פלעשער 173
שײנער טומל 174
זאָלסט מיך ניט פארלאָזן 175
כװיװעס 177
װי א ברודער 178
איך בין שױן אן אנדערער 179
אין א נײַער קארעטע 181
א גרוס 182

לידער װעגן דרױסן.

א באגעגעניש אין קרים 185
פרילינג אף סלאָבאָדקע 193
א שפיל 195
מילן, מילן! 197
צװישן בערג 198
װינקעלעך פעטשערסקער 199
װען װאסערן גײען אװעק 201
א רעגן 202
אין שטילע סעדער 204
אין װארבסט 206

זײַט

פון מײַן לירישער שאַכטע:

שטילינקע שלאַכטן 209
פּאָר אײַך 211
אין מײַן לירישער שאַכטע 212
קאָרן און לידער 217
זאָלן זיי בילן 219
לאָמיר שײַנען אין די טאָלן 220
צו איר 221
דעם דרויסן כאָלעמט זיך 222
מידקײַט 223
דאָס וואָכיקע וואָרט 224
א בריוו צו שאָלעם-אלייכעמען 225
ווען מיר קענען 233
וואָכיקע כוואַליעס 234
מע דאַרף זײַן וואַך 235
שוואַרצע זשוקלעך 236